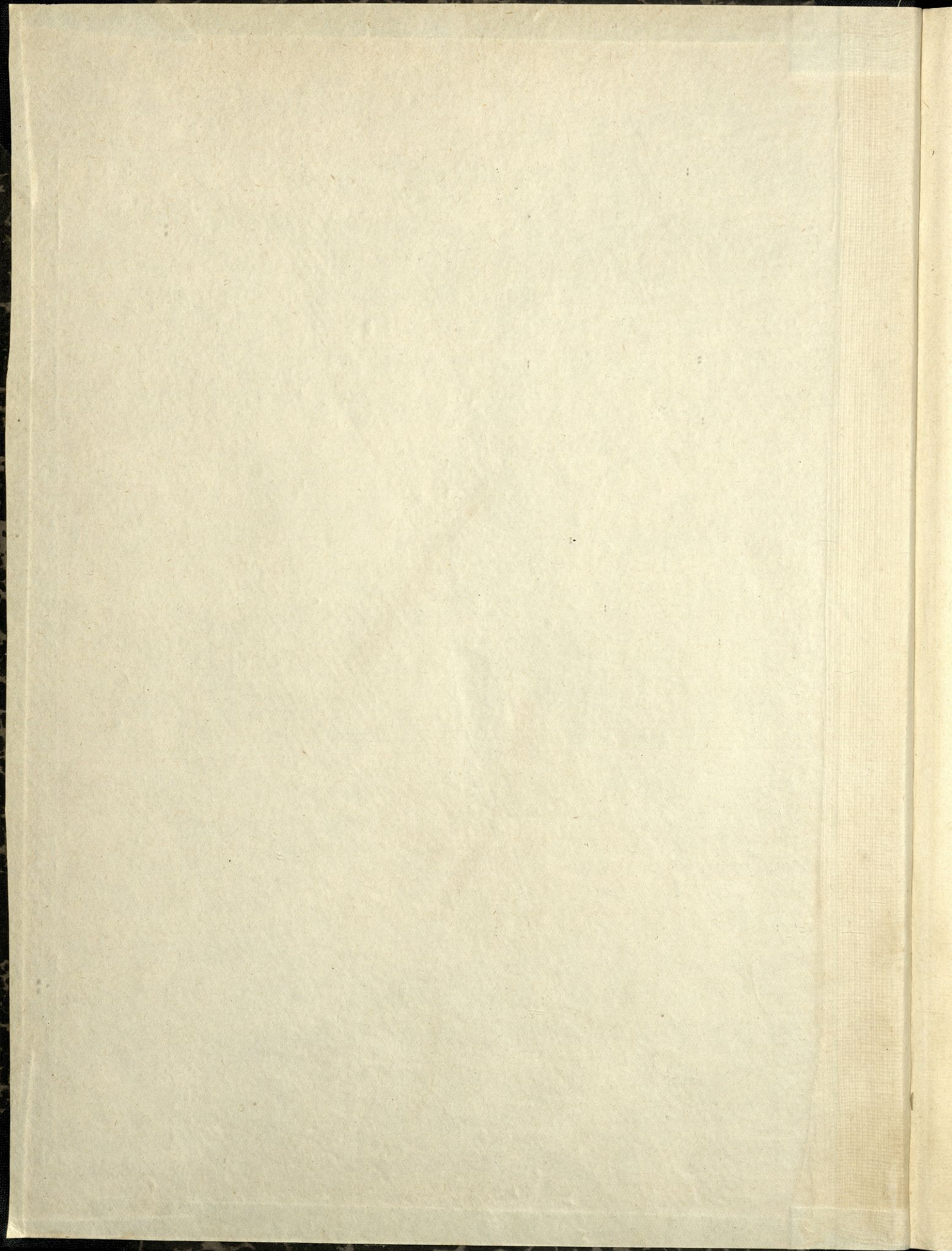

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

U150564

D 313/1957

S T R A N L A D O S T.

Rado Bilvin

= Pavlič Rado

Roman nesrečne dijakinje.

Šentjakevska knjižnica v Ljubljani

I.

Bilo je na velikonočni ponedeljek. Krasno jutro je izvabilo na tisoče veselih turistov ven v prosto naravo. Že prvi vlak, ki je odhajal iz Ljubljane ob pol šestih, je bil nabito poln. Na tudi na drugega je navadilo toliko ljudi, da si komaj dobil prostor, ako si prišel malo pozneje.

V posebnem vozu se je nahajala pisana družba ljudi, ki so bili namenjeni na Sv. Jošt. V kotu pri oknu je sedel profesor Janko, ki je peljal svoje dižake in dijakinje na prvi pomladanski izlet. Njim se je pridružil še druga skupina mladih fantov in deklet. Glavno besedo med slednjimi je imela svetinova Rezika.

Rezika je imela komaj dvajset let. Bila je velika in lepa in nad vse zgovorna. S svojimi velikimi, črnimi očmi je prijazno gledala v svet.

S svojim vljudnim vedenjem je hitro osvojila vsakogar, ki jo je spoznal. Zato so se mladeniči, ki so se nahajali v njeni družbi, kar trli okoli nje.

Kakor bi tekmovali za njeno naklonjenost. Profesor Janko jo je poznal že le kratek čas. Bila je že nekolikokrat s njim na izletu in tudi nanj je napravila prav dober vtis. Ženske, zlasti gospe, je pa niso nič kaj radi imele. Pravile so, da je preveč prijazna nepravim njihovim moškim, nekatere so celo trdile, da je naravnost vsiljiva. Ženske res včasih več in bolje vidi-jo nego moški, toda Reziki so mogoče venderle delale krivico.

Tudi tisti dan je bila izredno dobre volje. Smejala se je prav od srca in s njo so se smejali tudi drugi. Še celo resni profesor se je večkrat zadovoljno pogladil po bradi in je z veseljem in tihim zanimanjem motril srečno mladino.

Na nasprotni strani od Rezikine skupine so se vrtele in po svoje zabavale tri mlade deklice, veseleč se lepega jutra. Bile so to profesorjeva hčerka Milica in njeni prijateljici izsa otroških let. Albina in Nuša. Kakaj bi ne bile vesele? Bile so še tako mlade! Nobena izmed njih se ni imela 16 let. Albina in Nuša sta obiskovali peto solo, Milica pa je bila en razred pred njima. Bile so še čisto otročje in nepokvarjene. Sveta in njegovih hudobij še niso poznale. Zato so bile vse srečne, zato so se veselile lepega dne.

"Danes bo zopet lustno, Albina? je vzkliknila Milica, "papa je videti tako dobre volje!"

Albina ni odgovorila, kajti ona je govorila malo, samo nasmešnila se je tiho in mirno pogledala v kot, kjer je sedel profesor Janko.

Milica in Nuša nista mogli biti pri miru. Od enega okna sta se preselili k drugemu, od okna zopet na klop in potem zopet k oknu nazaj. Albina jima je vedno počasi sledila in tako je hitro mineval čas. Vlak je brzel po postrani ravnici in se je vedno bolj bližal postaji, kjer bo treba izstopiti.

Ker se deklice prav nič niso brigale za svoje okolice, tudi niso mogle videti, da jih nekdo neprestano opazuje. Profesor Janko pa je to dobro videl.

V Rezikini družbi je bil samo eden, ki se ni dosti brágal za njeno pripovedovanje in za njene šale in ki je bil med veselja nekam otočen in zamišljen. Rezika ga je večkrat podražila in se mu hudomušno nasmešnila, ker ga je za trenutek osvestilo, potem pa se je zopet zamislil in bil je sam zase. Zdaj pa zdaj je blisknil s očmi proti oni trojici, kakor bi nekaj iskal. Pogled mu je obtičal zdaj na tej, zdaj na oni mladenki. Videti je bilo, kakor da si hoče eno izmed njih izbrati, da pa se ne more tako lahko odločiti, katero. Vse so bile mlade in lepe. Nuša je imela kot oglje črne lase in prav take oči ter prijazen obrazek. Milica je bila plavalaska z drobno okroglo glavico in Albina je bila nekoliko večja in močnejša, pa tu-

di bolj resna od onih dveh.

Končno se je vendarle odločil. Ko je bila Albina za trenutek sama na klopi, se ji je približal in sedel k njej. Že je hotel nekaj spregovoriti, tedaj pa se je Albina hitro dvignila in stopila k oknu, kjer sta veselo šlobudrali njeni prijateljici. Naredila pa je to tako sprtno, da ni nihče opazil, da se mu je namenoma umaknila. Samo Rezika se je zopet poredno in skodoželjno nasmehnila, ko je videla, da je obsedel sam na klopi.

Albini je bilo njegovo približanje popolnoma nepričakovano. Poznala ga ni, saj ga je videla danes prvič in ko ga predstavila Rezika na kolodvoru, se ni prav nič zanimala za njegovo ime. Sedaj pa je bila vendar malo razburjena. Prijateljicama tega ni hotela pokazati. Delala se je, kakor da se ni zgodilo nič, v resnici pa se je le začela nekoliko bolj zanimati zanj. Večkrat ga je skrivaj pogledala in njegov lepi, blede obraz se ji je zdel tako nepopisno žalosten. Ko sta se končno srečala njuna pogleda, se ji je zdelo, da vidi v njegovih očeh globoko bol. Zasmilil se ji je in njena duša je vstrepetala v dosedaj nepoznanem občutku.

Zopet se ji je približal, zopet je sedel k njej, a sedaj ni več bežala pred njim.

"Gospodična Albina, ali ste hudi name?"

"Nikakor ne, gospod, saj mi niste storili nič žalega."

"Pa vendar, gospodična, prej sem mislil..."

"Kaj ste mislili?"

"Da ste mi zamerali, ker sem se vam približal. Toda bodite uverjeni, da nisem prišel s slabim namenom."

"Verujem!" Tako sta pričela razgovor. Njeni odgovori so bili kratki in dobro premišljeni, kakor ne bi pričakoval nihče od tako mladega dekleta. Z njegovega obraza pa je mahoma izginila vsa žalost in v njegovih očeh ni bilo več one tihe bolesti. Videti je bil, kakor prerujen, kakor da se je pričelo v njem tisti hip novo življenje. Vesel je kramljal in ni mu manjkalo besed, kakor da so se mu same vsipale na jezik. Ni ga motilo, če ga je Svetinova Rezika še tako grdo pogledovala in če se mu je še tako porogljivo posmehovala. Ni se zmenil za njene pikre opazke, pa tudi ne za njene vabljuje pogleda, ki mu jih je od časa do časa vendarle privoščila; zanj je bila tedaj Albina-edinobitje na svetu. Tisti dan se ni več ganil z njene strani.

V Kranju so izstopili. Tu so se jim pridružili še nekateri profesorjevi znanci in prijatelji, nekar je vsa družba krenila proti Sv. Joštu. Pot je bila zelo prijetna, dan tako nepopisno lep. Dolga vrsta izletnikov se je kaj hitro pretrgala in se razdelila v več manjših skupin. Pri vsej je vladalo praznično razpoloženje.

Svetinova Rezika se je nahaajala med privimi, profesor Janko je bil nekako na sredi. Albina pa je hodila s svojim spremljevalcem bolj zadaj. Profesor je ni pustil izpred oči. Poznal jo je dobro, saj je bila več let njegova marljiva učenka. Vedel je, da je pametna in da se ni treba bati zanj, vedel je pa tudi, da je mladost vendarle mladost. Zavedal se je dalje, da so mu jo njeni starši izročili v varstvo in da bi končno moral le sam odgovarjati, ako bi se kaj pripetilo. Njenega spremljevalca ni poznal, saj ga je tudi on videl danes prvič. Vendar po je že marsikaj slišal o njem. Rezika je vedela česti povedati-in to ni bilo posebno lahkavo zanj. Zato je mislil, da mora biti tem bolj previden in oprezen.

"Stanko, Stanko! Le malo hitreje! Le glej, da ne zaostaneš in da se ne izgubiš..." je zaklicala Rezika, ki jo je jesilo, da jo je nekdanji goreči oboževatelj pozabil.

Albina je čula klince, tudi njen spremljevalec jih je čul, ali nista se zmenila zanje.

"Zdaj šele vem, kako vam je ime!"

"Zaj sem vam bil zjutraj predstavljen!"

"Pa sem pozabila..."

"Jaz pa vašega sladkega imena nisem pozabil in zdí se mi, da ga tudi nikoli pozabil ne bom. Albina, slata Albina!"

Pogledal jo je tako ljubeznjivo, kakor bi hotel vse svojo ljubezen izliti v ta pogled. Nežno jo je prijel za levico in jo skušal približati svojim ustnicam, da bi jo poljubil. Toda Albina je s hitro kret-njo onemogočila njegov poskus.

Stanko ni bil užaljen. Ni ji zameril. Se celo lepo se mu je sde-lo, ko je videl, da je naletel na deklo, ki je bilo drugačno, kakor so bi-le vse druge dozdaj. Hitro se je prilagodil položaju. Napeljal je pogovor na druge stvari in veselo kramljeje sta hitela naprej. Zaostati nikakor nista hotela, da se ne bi jezil profesor Janko.

Ko so dospeli v gozd, se je profesor ustavil in počakal, dokler ni sta prišla Stanko in Albina. Pustil ju je naprej, potem pa je sam poča-el korakal za njima. Večkrat sta mu na ozki cesti izginila za gostim gr-movjem za kratek čas izpred oči, potem pa ju je videl zopet. Zadar je Stanko čutil, da sta sama in da ju nihče ne opazuje, je zopet nežno sti-snil njene roke in jo hotel poljubiti. Albina pa mu je je vedno prijazno odtegnila.

"Kako ste krati, niti ročice vam ne smem poljubiti."

Albina ni odgovorila, samo zasmejala se je tako čudno, kakor bi hotela reči, da se ji zdí to neumno.

Ko so dospeli na vrh, so bili vsi kolikor toliko utrujeni, saj ni-se vse pot niti enkrat počivali. Z njihovih lic je kar gorelo in profesor je zapovedal, naj se dobro ogrnejo, da se ne prehlade. Solnce je stalo že precej visoko in ljubko obsevalo mehke tratice okoli cerkve. Na trati je kar mrgolelo ljudi. Vsak si je poiskal primeren kotiček, da se odpočije in okrepča z jedjo in pijačo. V gostilni pa je bilo toliko isletnikov, da

ni bilo sploh nikjer nobenega prostora več. Zato si je tudi profesorjeva družba poizkusa primerno svetišče za cerkvijske in se utaborila na prostem. Vsi so bili židane volje. Albina je malo pokramljala s svojima prijateljicama, potem pa se ji je zopet pridružil Stanko, ki je ni več izpustil izpred oči. Peljal jo je nekaj korakov v stran, razprostrl peletino po tleh, s drugo pa jo je skrbno ogrnil in jo povabil, naj sede. Mehanično se je odzvala njegovemu povabilu. In tako sta sedela drug poleg drugega in se veselila lepega božjega dne. Tam v daljavi so ju pozdravljale ponecane Kamniške planine, a onadva nista nič videla. Iz gostilne je prihajalo veselo petje navdušenih turistov, a onadva nista nič slišala.

Stanko ni bil več nekdanji Stanko. Zdelo se mu je, da se je sanjale sedaj prišlo življenje. Vse kar je bilo poprej, je bila samo prevara in laž, sedaj pa se je naselila tiha sreča v njegovo dušo.

Albina se je nahajala nekako v obojni omotici. Mirno je poslušala prijazne besede, kakršnih še ni bila slišala nikdar, in ni vedela, ali je srečna ali ne. Mešanica čuvstev se je podila po njenih prsih in najrazličnejše misli so se druga za drugo porajale v njeni glavi. Bi bila na jasnem, ali ima Stanka rada ali ne, še manj pa je mogla vedeti, ali so njegove sladke besede resnica ali laž. Toliko je vedela, da ji ni sopra, kakor sta se izjavili o njem Milica in Ruša.

"Gospod profesor, pazite na Albino in Stanka; tu se nekaj plete, bojim se..." je rekla Režika, ki se še vedno ni mogla umiriti, bolj po tiho, da niso slišali drugi.

"Hvala lepa za pozornost, gospodična, toda meni se zdi, da ne bo nič hudega. Le bodite brez skrbi!" je smeje se odgovoril profesor, ki se mu je zdelo, da govori iz Režike prikrita zavist.

V stolpu je udarila ura dvanajest. Zazvonilo je poldan. Stanko se je odkril; molčal je nekaj časa, kakor bi molil na tihem za svojo srečo. Albina ga je razumela, molčala je tudi ona. Vse drugo pa se je zabavalo, smejalo in veselilo okoli cerkve nemoteno naprej, kakor da ne sliši poldanskega zvonjenja.

Solnce se je že precej nagnilo, ko se je profesorjeva družba spustila po strmem bregu nizdol proti Javerniku. Nekateri so vrisnjaje drveli kakor za tekmo naprej. Stanko in Albina pa sta korakala mirno in počasi za njimi. Kaj se jima ni nikamor mudilo! Najrajši bi bila čisto sama, da bi se namoteno popolnoma razgovorila.

V gostilni na koncu prijazne vasice so se ustavili. Zgovorna gostilničarka jim je postregla z dobro pijačo, dijaki pa so dobili mleka, kolikor so ga poželeli. Tudi Stanko si je izbral rajši mleko nego vino, ki ga sploh ni maral.

"Veste, Albina, jaz ne pijem in ne ka dim. Najljubša pijača mi je voda ali mleko; tako ostanem vsaj vedno trezen," je rekel in pomilovaje pogledal na skupino pivcev v sobi, ki jim je bilo videti, da so si ga privoščili že malo preveč.

Tedaj se je oglašila harmonika. Komaj petnajstletni fantek je igral, da ga je bilo veselje poslušati. Kmetki fantje so skočili pokoncu in se začeli vrteti po grašvem podu. Mestni izletniki so nekam zadovoljno opazovali veselo vrvenje, Stanku pa je vse to vpitje in razbijanje kar prepadalo. Želel si je samote in miru.

"Pojdiva kar naprej, Albina, to ni za naju, tam zunaj je tako lepo in mirno," je rekel in jo prijel za roko.

"Sama ne smeva naprej, kaj bi rekel gospod profesor! Bicer bomo pa kmalu šli vsi skupaj." Vendar sta odšel iz gostilne. Ustavila sta se pod kosatim orehom na koncu hiše.

Dolgo jima ni bilo treba čakati. Že so prišli tudi drugi in sedaj je šlo zopet hitro in veselo naprej. Drobna stezica jih je peljala po solnčnem obronku ob robu bškevega in smrekevega gozda. Kmalu ^{so} ~~z~~ dospeli na široko pot, kjer so hodili s jutraj. Toda besa so imeli še dosti, ne vlek se jim še ni mudilo. Zato so se kaj hitro odločili, da gredo na ~~šmarč~~ ^{šmarčno} goro. Pot skozi smrekov gozd je bila zelo prijetna. Res je bila na nekaterih krajih malo bolj strma, ali vendar so hodili vsi skupaj

zelo dobro. Samo Stanko je namenoma zasostajal. Misli je, da se bo profesor končno vendarle saveličal poziti nanj.

Tudi na marjetni gori niso ostali dolgo. Nekateri so pohiteli na streho, da občudujejo krasni razgled, ki se nudi potniku od tam, drugi pa so posedli okoli dolge mize na vrtu pod kostanji, da se odpočijejo in okrepijo.

Albini je postalo nenadoma slabo. Začela jo je boleti glava in čisto bled je postal njen obraz. Stanko je bil ves iz sebe. Sam ni vrhoma vedel, kako naj bi postregel. Stekel je po vodo in začel močiti njena senca. Pribesnel ji je toplega čaja in ji prigovarjal naj pije.

"Pupcajte, Albina, pupcajte čajček! Boste videli, da vam bo naredil dobro." Vsi so se mu na tihem posmehovali, on pa vsega tega ni videl; ni hotel časa. Vsa njegova pozornost je bila posvečena samo Albini.

Profesor Janko je ostal resen. Z neko neprijetno slatnjo v srcu je opazoval njegovo početje. Njegova prijaznost se mu je zdela nenaravna in zato nevarna za mlado dekle. Toda svojih misli ni razodel nikomur, najmanj pa Svetinovi Rezi, ki je kar težko čakala, da bi kdo kaj rekel.

Ko so z večernim vlakom dospeli v Ljubljano, je Stanko komaj čakal trenutke, da bosta ostala z Albino sama. Misli je, da jo bo spremil do doma in da ji bo ob tem trenutku še marsikaj povedal... Ali profesor mu je prikrišal račune. Ko so prišli do glavne pošte, je rekel:

"Pojdite počasi naprej, jaz bom pa sprenil Albino domov in pridem takoj za vami."

Stanko se je zdrznil, a ugovarjati si ni upal. Zmedeno se je poslovil od Albine in drugih, nato pa je kmalu izginil v neko stransko ulico.

Hitro sta korakala profesor in Albina po široki cesti. Ves čas niata izpregovorila nobene besedice. Imela sta vsak svoje misli. Pre vrata sta se za trenutek ustavila. Eljuš je zaskripal, vrata so se odprla.

"Lahko noč, Albina!" je končno izpregovoril profesor.

"Lahko noč, gospod profesor!" se je hotel oditi, pa se je hitro zopet obrnil in rekel:

"Albina, ne maram ti ničesar očitati. Vem, da nisi storila danes nič slabega. Samo glej, da čez pet let ne boš preklinjala mene in današnjega dne..."

Albina ni nič odgovorila. Zaklenila je vrata in stekla po stopnicah gori v tretje nadstropje.

Tisto noč se Albina ni mogla dolgo umiriti. Bila je nenavadno razburjena.

Oče in mati sta takoj, ko je vstopila v sobo, opazila, da ni tako vesela, kakor je navadno prihajala z izletov. Čudila sta se, da je tako molčeča. Misliła sta, da se je moralo na izletu pripetiti nekaj, kar ji ni bilo všeč. Silila in silila sta vanjo, toda izvedeti nista mogla ničesar.

Albina se je zaprla v svojo sobo. Oblučena je sedla na posteljo in začela premišljevati dogodke tistega dne. Vse, prav vse, je v duhu preživela še enkrat. Stanka je videla pred seboj-prav takega, kakor ga je gledala ves dan, samo da je bila njegova podoba sedaj še bolj blede in še bolj žalostna kot podnevi. Zdelo se ji je, kakor da se vedno stiska njeno roko in jo hoče poljubiti in kakor da jo prosi nečesa. Češar ona še ne razume. Zdelo se ji je, kakor da potihem ponavlja besede, ki jih je govoril čez dan.

"Zakaj sem ga spoznala! Zakaj nisem ostala rajši doma! Srce mi je sedaj tako nemirno, kakor še nikoli in me boli, xxx kakor bi slutilo nekaj hudega... Stanko me ima rad, o tem sem prepričana, on me ljubi, to čutim. Toda ali ga ljubim tudi jaz? Ali, bi sploh kakega moškega mogla imeti rada jaz, ki sem se norčevala iz svojih prijateljic, če so tekale za fanti okoli, in sem jih navadno imenovala neumne trape? Res je: Stanko je dober, ljubezniv in prijazen. Tako lepo mi ni govoril še nihče nikoli, tolika nežnost mi je bila dosedaj popolnoma neznana. Mati se krega, če ji ni kdaj kaj prav. V šoli vpijeje nad mano profesorji. Prijateljice me ne razumejo, me nečejo in ne morejo razumeti, zato pravzaprav ni ena nobene prijateljice. Tako je današnje srečanje s Stankom nekaj novega v

mojem življenju. Pa vendar mislim, da ga ne ljubim in da ga nikoli ne bi mogla ljubiti... Ali se morda varam? Ali se lažem sama sebi? In zakaj mislim neprestano nanj in samo nanj? Zakaj sta Milica in Ruša rekli, da jima je soprn? Zakaj me je Svetinova Rozika neprestano sbeđala in gledala po strani? Zakaj je profesor Janko ves dan tako pazil ~~na~~ name? Ali mu morda ni bilo prav, da hodim s Stankom? In kaj naj pomenijo njegove sadnje besede? Govoril jih je tako počasi, razločno in s nekim posebnim poudarkom.

Stankoma se je dvignila s postelje. Prižgala je luč in stopila k oknu, da si v svežem zraku ohladi razgreto glavo. Dolgo je nemo strmela v tiho noč. Končno se je vendar začela slašiti, da leže k počitku.

Čeprav je bila silno utrujena, vendar še dolgo ni mogla zaspati.

II.

Stanko Petelen je bil železniški uradnik. Takrat je bil namenjen na mali postaji Hrastje na kamniški progi. Ob velikonočnih praznikih je imel nekaj dopusta. Tako je prišel v Ljubljano k svoji materi in tako se je mogel udeležiti onega izleta na Sv. Jošt.

Star je bil 25 let in bogvekoliko deklet je reklo, da je lep fant. Njegova visoka, sloka postava, njegovi črni, skrbno počesani lasje, njegove velike, prijazne oči in njegov gosposko blede, vedno gladko obriti obraz je moral res na vsakega napraviti najboljši utis. Razen tega je bil vedno ~~xxxy~~ okusno oblečen. Njegova obleka, ki si jo je dal napraviti pri najboljšem krojaču, je bila vedno kar pretirano zlikana, perilo vedno sveže in čisto. Profumirani žepni robček je premenjal vsak dan.

Govoril je malo. Njegov glas je bil tih in melanholičen, kakor bi se skrivala v njem neka pritajena boleost. Bil je dobro vzgojen. Oče mu je že davno umrl, toda njegova mati je z vso ljubeznijo in skrbnostjo vzgajala svoje otroke. S svojim finim, vpludnim nastopom

si je hitro osvojil srca vseh, ki so prišli s njim v detiko. Predstojniki so ga ocenili kot vestnega uradnika, napram svojim podložnim pa je bil dober kakor oče svojim otrokom. Tudi v družbi so ga imeli radi. Bil je skromen in ponižen. Nikdar ni silil v ospredje. Veiljivosti ni poznal.

Očitati pa so mu, da je mehek kot testo, ki ga lahko preoblikuješ, kakor hočeš, da nima nobene lastne volje in da je neodločen ter odvisen od tujih vplivov.

Pri dekletih je imel nenavadno srečo. Vsaka ženska, s katero je malo bolj prijazno govoril, se je takoj zaljubila vanj. Marsikateri deklici je vstrepetalo srce ob njegovem pogledu. Pa tudi sam se je hitro zaljubil, prav tako hitro in prav tako lahko pa je tudi pozabljal. Bil je kakor metaljček, ki leta od ovetke do ovetke. Ko poerka med na prvi, odleti k drugi in od drage zopet k tretji. Zaljubil je prvo dekle. Mislil je, da jo ima rad, in bil je ves srečen. Ko je videl drugo, se mu je zdelo, da je lepša. Zaljubil se je vanjo, a prvo je pozabil. In bil je zopet srečen. Zatrjeval je sam sebi, da prejšnja ljubezen ni bila resnična. Ko pa se je srečal s tretjo, je pozabil na drugo in tako se je ponavljalo bogve kolikokrat.

V dolgi vrsti njegove ljubezni je stala tudi Svetinova Rozika. Tudi Rozika mu je bila nekaj časa vse na svetu, toda ob izletu na sv. Jost je bila tudi ona že med pozabljenimi...

Sedaj je stopila v njegovo življenje Albina.

Tisti večer je bil tudi stenko zelo razburjen. Tudi on se dolgo ni je mogel umiriti. Najbolj ga je jezilo, da se je moral tako nepričakovano ločiti od Albine. Jezilo ga je to tem bolj, ker sta se bas dogovarjala o prvem sestanku, kjer bi bile nemotena in brez profesorjevega nadzorstva-pa se nista potem nič dogovorila. Ker ni niti tega vedel, kje Albina stanuje, je bil prepričan, da bo samo od slučaja odvisno, če bosta sploh še kdaj prišla skupaj. Dobro je ve el, da Albina ni tako lahko dostopna, kakor so bile vse druge do sedaj in da ga ona gotovo ne bo iskala.

"Ta prokleti profesor!" je siknil, ko je zavil po stopnicah proti svojemu stanovanju. "Toda Albina bo moja in mora biti moja, pa naj se vsi postavijo na glavo."

Norda je Albina uprav s svojim odporom in pa zato, ker je bila vse povse drugačna kakor deklice, s katerimi je občeval poprej, vzbudila v njegovem srcu čustva, ki so mu bila do sedaj neznana. Zamislil se je več let nazaj. Po vrsti so vstajale pred njim podobe, ki so mu bile nekdej tako drage, toda vse so zopet izginjale pred Albinino sliko. Zdelo se mu je, kot da so bile to vse samo prijetne sanje, sedaj pa se je naenkrat pojavila pred njim-resnica. In ta resnica mu je bila lepša od najlepših sanj. Do sedaj je bilo vse, kar je imenoval ljubezen, samo na površju, samo v besedah in v mislih, sedaj pa se je preselilo to čustvo v najgloblje globine njegovega bitja. Do sedaj ni je bila zabava in trenutno veselje vse, kar mu je mogla nuditi ženska, tisti dan pa je prvič občutil, da se mu zdaj obeta vse kaj lepšega. Tisti dan se mu ni porodila niti najmanjša grešna misel, ki bi omadeževala njegovo prvo srečanje s nedolžno, nepokvarjeno deklico. Prej ni nikdar mislil na ženitev, sedaj pa si je že v duhu predstavljal, kako bo lepo in kako bo srečen, ko postane Albina njegova žena. Da se bo to tudi zgodilo, je bil tisti večer trdno prepričan. Odločil se je, da si hoče pridobiti njeno zaupanje in njeno naklonjenost in da bo storil vse, da postane tudi vreden njene ljubezni.

" "

Drugi dan je bil tako lep, kakor da je že prišel maj v deželo, da bi bilo v resnici šele proti koncu aprila. Albina se je že malo umirila, vendar pa še vedno ni mogla pozabiti dogodkov prejšnjega dne. Še vedno je morala misliti na Steuka, ki se je tako nenadoma in tako nepričakovano pojavil v njenem, do sedaj tako brezskrbnem življenju. In če je misli nanj še tako odganjala, so se ji vračale vedno znova. Na profesorjevo svarilo ni mislila več. Profesorji itak postopajo po trdih in strogih predpisih, duše in srca pa nimajo za dijaka, kakor se splošno zatrjuje, in tega mnenja je bila takrat gotovo tudi Albina.

Oče je zjutraj šel v službo, mati pa jo je pustila v miru in tako se je lahko nemoteno udajala svojemu razmišljevanju. Nekejkrat je odprla knjigo, da bi se učila, pa jo je zopet zaprla. : Že učenje ji ni bilo. Obblekla se je, da bi šla malo na izprehod, pa je zopet rajši ostala doma, kakor bi se bala morebitnega srečanja z njo. Ko pa je končno mati vprašala, kakeje bilo vendar na izletu, je tiham in nekam boječe odgovorila:

"Lepo, mama, prav lepo, kakor je vedno na takih izletih!" To pa je bilo tudi vse, kar je mogla tisti dan spraviti iz nje.

Popoldne-že bolj proti večeru- jo je poslala v mesto, da ji prinese neke malenkosti iz prodajalne. Albina ni ugovarjala. Hitro se je oblekla in šla. Pred postjo se je malo ustavila. Ozrla se je okoli sebe, kakor bi nekoga iskala z očmi, potem pa je šla počasi in zamišljeno po Prešernovi ulici naprej. Nobenega znanega človeka ni srečala. Ko se je bližala Prešernovemu spomeniku, se ji je zazdelo, da nekdo hiti za njo. Ni se upala popolnoma ozreti nazaj, toliko pa je videla, da stopa za njo velik, črne oblečen gospod, ki se ji je zdel popolnoma neznan.

Že je hotela zaviti v stransko ulico, ko se ustavi njen nasledovalec pred njo, jo prijazno pozdravi in pravi:

"Hvala Bogu, gospodična Albina, da sem vas končno vendarle izeledil. Vas dan sem hodil okoli in sem vas iskal, a nikjer vas nisem mogel dobiti. Verjemite mi, da sem že čisto obupal..."

Albina se je zdrnila. Spoznala je v njem Stanka, čeprav je bil vas drugačen kakor prejšnji dan.

"Vas bi se bila prej mislila, kakor da ste to vi, gospod Peteln. Skoro vas nikdar nisem spoznala!"

"Seveda-obleka tako izpremeni človeka", je rekel samozavestno in zadovoljno svignil s svojimi pogledom po novi obleki in lakastih čevljih. "Jaz sem vas pa takoj spoznal. Bil sem pri zobozdravniku. Takal sem v prvem nadstropju in gledal skozi okno na ulico. Bil sem sam name jezen. Kar zagledam vas. Vaš slavniki mi je sicer zakrival skoro polovico vašega

lepega obraza, toda iz tega, kar sem videl, in pa iz vaše postave, iz hoje in kretenj sem sklepal, da ste vi, Albina, in nobena druga. Pustil sem zdravnika, pograbil klobuk in planil kakor neumen iz škelnice ven na stopnice, potem na ulico—in sedaj: evo me tukaj!"

Albina mu je na kratko povedala, po kaj jo je mati poslala v mesto, in Stanke jo je prosil, če jo lahko spremi. Neveda mu je to vljudo dovolila. Pred trgovino jo je Stanke počakal in ko je izvršila naročilo, sta odšla skupaj proti njenemu stanovanju. Sto in sto vprašanj se mu je izlilo iz duše na tej kratki poti. Albina je samo poslušala, ne da bi mu odgovarjala. Toda njegovo h. vorjenje ji je bilo tako prijetno, kakor bi jo prijazno božalo.

"Gospodična! Gospodična Albina, ali res že mora te domov, ali se vam res že tako mudi?" jo je vpraševal ves žalosten, ko sta se ustavila pred hišo in ko je Albina rekla, da jo mati gotovo že težko čaka.

"Moram, gospod Petelen, moram, drugače bom kregana."

"Saj ni še tako pozno, pojdiva še malo na izprehod, jaz vam moram še toliko povedati, gospodična Albina."

Nekaj časa se je obotavljala, potem pa se ni mogla več ustavljati lepim besedam. Šla je z njim in ni več mislila na to, kako se bo mati kregala in jezila.

Prišla sta v Tivoli. Tam je bilo že veliko manj ljudi kakor v mestu, a njemu se je hotelo še večje samote. Sam, čisto sam je hotel biti z njo, da bi ji lahko odkril vse, kar je čutil zanjo v srcu.

Ko sta se približala tivolskemu gradu, se je hotela Albina vrniti.

"Pojdiva nazaj, prosim vas, jaz moram domov!" Toda Stanke jo je prijel za roko in jo je tako rekoč vlekel naprej. In čudno! Albina, tista Albina, ki je bila vedno tako odločna, tisti večer ni imela nobene volje. Ni se mogla ustavljati. Šla je z njim, in prav ta pot je bila usodna zanjo in za vse njeno življenje.

Tivoli se je skoro popolnoma izpraznil in v mestu so zagorele luči, ko sta zavila iz drevoreda na samotno, z drobnim peskom posuto stezico pokojnega gozda. Nikjer ni bilo žive duše, povsod je vladala gluha tišina samo pesek je zdaj pa zdaj zaskripal pod njunima nogama. Stanko je vse srečen položil desnico okoli njenega pasu in tako privita drug k drugemu sta počasi korakala po vabljivi stezici naprej v lepo noč. Zopetaje sta se pogovarjala, kakor bi se bala govoriti na glas, da ju kdo ne bi slišal in da ju ne bi motil v tihi sreči. Zatočpljena v svoje pogovore nista niti opazila, da je postalo že zelo pozno, da sta se že precej oddaljila od mesta in da sta se že približala samotnemu hotelu Bellevue.

Tam na zadnjem ovinku se je Stanko sredi majhnega lesenega mostička nenadoma ustavil. Stopil je pred Albino, jo prijel za obe roki in jih začel strastno poljubovati. Albina mu ni mogla braniti. Nato je položil obe roki na njene rame ter jih dolgo zrl brez vsake besede v njene oči, iz katerih je v večerni poltemi žarel tako čuden sijaj. Albina se ni premaknila. Kakor bi bila prikovana na mestu, mu je boječe-proseče gledala v blede obraz.

Tedaj se je Stanko nenadoma zgenil. Zakrilil je z rokama, jih bliskoma sklenil okrog njene glave in ji pritisnil prvi poljub na drhteče ustnice.

Tega Albina ni pričakovala. Preplašena se je odmaknila, kakor bi nepravila bogve kakšne greh. Stanko je takoj uvidel, da je ravnal prehitro, zato jo je začel tolažiti:

"Oprosti, Albina, ljuba Albina, ne zameri mi! Tako te ljubim, kakor nisem ljubil še nobene ženske na svetu. Ato mi oprosti! Oprosti mi tudi, da te tikam. Koger I am rad, tega ne morem vikati. Oh, ko bi vedela, kako te imam rad in kako mi je hudo, se gotovo ne bi jezila name, Albina."

Prijel jo je zopet za obe roki in jo je tako milo proseče gledal, da se ji je moral zasmečiti.

"Naj vam ne samerim, Stanko, toda tako čudno me je sprelete-
lo, ker me do sedaj še nikoli ni poljubil noben moški." Naslonila je
svojo glavo na njegove prsi in arce ji je od razburjenosti bilo na glas.
Stanko jo je začel božati pol lica in ko je zopet dvignila trudne oči
k njemu, jo je poljubljal drugič...

To pot se mu ni več smaknila. V svoji duši je začutila nekaj
nepopisno lepega, opojno-sladkega. Oklenila se ga je okoli vratu in mu
vrnila poljub.

Stanko je bil sedaj ves srečen. Nekaj časa sploh ni mogel go-
voriti. Privil je Albino k sebi in jo je neprestano poljubljal.

"Srečen sem, Albina, in hvalim Boga, ki mi je dal oči, da sem
te videl...", je rekel naposled in jo pritisknil še tesneje k sebi, kakor
bi se bal, da mu je ne bi kdo vtel sedaj, ko jo je komaj našel.

"Blagodlavljem uro, v kateri sem te spoznal, in tudi profe-
sorja, ki me je vzel seboj. Velikonočni ponedeljek bo najin najevetejši
praznik. Vsako leto bova ta dan pohitela na sv. Jošt-v spomin na najino
prvo srečanje, Albina!"

Albina je z nasladi poslušala izlive njegove duše. Njen odpor
je bil zlomljen, njena usoda odločena. Sredi tihe uobleženosti pa se je
spomnila, da je že pozno in da bo treba iti domov.

"Podjdiva, Stanko, sedaj pa res morava iti!" Ubogal jo je.
Mirno je stopal poleg nje in od sedaj naprej ga je vodila Albina skozi
žovljenje.

Pripovedoval ji je o svojem življenju, o svoji preteklosti.
Izpovedal se ji je, kakor se izpove skromen grešnik svojemu ispovedniku.

"Bil sem lahkomiselna in neumen- a nikdar v resnici srečen.
Ljubil sem vse vprek, ali zdaj vem, da to ni bila prava ljubezen. Obljub-
ljam ti, da bom vse to za vedno zbrisal iz svojega arca in da bo od da-
nes naprej vsaka moja beseda, vsako moje dejanje posvečeno samo tebi in
najini ljubezni. Ali mi verjameš, Albina?"

"Verjameš!"

"Poglej mi v oči in mi povej, ali misliš, da bi ti mogel lagati!"

"Mislim, da ne," je odgovorila tiho in boječe.

"Hvala ti, Albina, in stotera hvala nebesom, ki so mi poslala bitje, o katerem sem do sedaj samo sanjal!"

Ura je bila že devet, ko je prišla Albina domov. Zelo jo je skrbelo, ko je šla po stopnicah gori. K areši očeta, ki je bil zelo strog, še ni bilo doma. Mati pa je bila bolj mehka in dobra, zato se je ni tako bala.

"Ja alisis, kje pa si hodila toliko časa! Kaj pa vendar misliš, da mi prihajaš tako pozno domov!" jo je vprašala mati, ko je vstopila.

"Ne jezi se mama, in odpusti mi. Nisem mogla priti prej. Stanko, mama, Stanko..."

Seržakova knjižnica v Ljubljani

"Kaj Stanko, kakšne Stanko?" sedaj ji je Albina na kratko vse povedala in čisto po pravici.

"Oh mama, poljubila sem ga in zdi se mi, da sem naredila greh," je rekla na zadnje in se spustila v jok. V tistem trenutku je mislila, da je zelo nesrečna.

Mati pa je bila pametna ženska, ki je tudi sama morala v svoji mladosti marsikaj pretrpeti. Potolažila jo je in rekla, da vse to še ni nič slabega, toda pazi naj, da ne pride kaj hujšega.

"Ali ga imaš rada?" jo je vprašala naposled.

"Ne vem, ali zdi se mi, da je tako dober. Mamica, ti ne veš, kako je dober!"

"Prav, samo pametna bodi in pazi se! Pred vsem pa glej, da ne zve oče, saj veš, kakšen je."

Naslednji dan je moral Stanko na svoje mesto v Hrastje nazaj. Še nikdar se ni tako težko ločil od Ljubljane kakor sedaj, pa vendar še nikdar ni bil tako srečen in zadovoljen. Vse pot je mislil na Albino in

delal lepe načrte za bodočnost.

V uradu ga je čakalo polno dela, toda delal je z največjim veseljem, zato mu je šlo kaj hitro izpod rok. Zdelo se mu je, da mu vsak spis, vsaka knjiga in vsak predmet v njegovi bližini isgovarja in glasno kliče samo eno besedo, samo eno ime: Albina! In v tem kratkem imenu je bilo zapopadeno vse. Kot smehljava se jutranja zarja se mu je razlila sreča v njegovo življenje in uverjen je bil, da ga bo od sedaj naprej verno spremljala na njegovi poti.

Sredi dela je nenadoma prenehāl. Spomnil se je, da je obljubil Albini, da ji bo takoj pisal. Obljubo mora izpolniti. Njegove misli niso bile tako zbrane, kot bi morale biti, pa vendar ji je napisal lepo pismo, polno globoke in udane ljubezni: "...vem, Albina, da me razumes in da si me pravilno razumela; zato si mi tudi odpustila in zato sem danes tako srečen. Albina, tako si dobra! Ostani vedno taka, ostani vedno tako nedolžno lepa, kakor si danes, da ti bom vedno tako rad gledal v tvoje oči. Usmiljeni Bog! Moliti bi se zopet naučil pri tem, kakor sem molil nekdaj. Albina! Vrača se mi oni lepi čas, ko sem gledal še kot dijak v oči, kakršne so tvoje! Toda one oči so me grdo prevarale, tvoje pa vem, da me ne bodo. Zbolelo me je takrat, kot da bi me pičil gad. Sicer še danes ne vem, kaj se je pravzaprav zgodilo, samo to vem, da je moralo biti nekaj grdega.

Čas je potekal. Srečeval sem druge. Vedno isti obrasi! Vsejih sem se jim nasmihal, ker sem mislil, da so lepi; ko pa sem jih spoznal in ko sem se dobro zavedal, sem se zopet obrnil od njih.

In prišla si ti! Po dolgem času sem začutil v svojem srcu tiste nežne občutke in tisto pomladno razpoloženje, ki ga poprej nisem poznal. Ljubim, Albina, v resnici ljubim in zdi se mi, da sem ves prerojen. Sedaj se mi zdi življenje res tako lepo!

Toda kaj govorim samo o svoji ljubezni in ne vprašam, kaj in kako misliš ti, draga Albina! Ali me ljubiš tudi ti? Odgovori! Upam, da me ne boš odbila. To bi bila moja smrt, posebno če pomislim na tana

trenutke, ki sem jih preživel s teboj..."

Se mnogo drugega lepega ji je napisal in zgodilo se je morda prvič v njegovem življenju, da je tako tudi v resnici mislil in čutil. Obljubil ji je, da prihodnjo nedeljo pride v Ljubljano-samo zaradi nje, da jo vidi in da se malo pogovori z njo. Kakor otrok se je veselil tega svidenja.

"Iz dneva v noč, iz noči v dan sem v mislih samo pri tebi in sem ves samo tvoji!" je zaključil svoje prvo pismo.

Ko ga je prejela Albina, je bila zelo vesela in srečna, kakor vsaka deklica, ki dobi prvo pisanje od svojega ljubega. Večkrat ga je prebrala, a brala ga je vedno iznova in vedno se ji je zdelo lepše. Pokazala ga je tudi svoji mami in se ta je bila ves vesela, ko je videla, da je srečna njena hčerka. Obe sta bili edini v tej, da je pismo zares lepo in da mora biti Stanko dober človek.

Nekaj dni nato mu je odgovorila. Vedela, da bo težko pričakoval njene odločitve. Kratko je bilo njeno pismo, toda jasno in odločno so bile izražene njene misli!

"Če misliš in upaš, da boš srečen z menoj-potem ti poklanjam svoje čiste srce in vso idealno ljubav..."

Stanko je bil zadovoljen. Vedel je, da se Albinin odgovor ne bo mogel glasiti drugače, pa vendar je bil vesel, ko ga je čital.

Od sedaj naprej sta si dopisovala redno. Razen tega je prihajal Stanko dvakrat do trikrat na teden v Ljubljano. S kolodvora je je mahnil neravnost pre njeno stanovanje. Hodil je pre velikim državnim poslopjem, od koder se je videlo na njen balkon, gori in doli, dokler ga ni opazila Albina in pritekla k njemu. Albina je vedno vedela, kdaj bo prišla zato ga je vedno čakala pri oknu, da mu ne bi bilo treba predolge čakati na cesti. Nato sta šla na izprehod-ven iz mesta, ven v Tivoli in v gozd, da sta bila lahko sama in nemotena. Krivale sta se tudi

radi bole, da jih ne bi videl kak profesor, kar bi Albini gotovo ne moglo biti v korist.

Lepi so bili tisti majski večeri, nepopisno lepi in neposabni. Za Albino so bili to najlepši trenutki, ki jih je kdaj imela v svojem ubogem življenju in še pozneje se jih je rada spominjala...

Tudi Stanke je prihajal takrat rad v Ljubljano. Komaj je čakal dneva in ure, ko bo zopet prihitel k njej, da prebije vsaj nekaj trenutkov v njeni bližini. Vsako evidenca mu je bila nova pomlad, ki mu je vlivala novih moči v njegovo dušo.

Nekega večera sta po izprehodu malo postala pred hišnimi vrati. Albina je držala v roki lep šopek smarnic, ki ga ji je prinesel Stanke z dežele. Rekel je, da ga je nabral sam in da je pri nabiranju ves čas mislil na njo. Verjela mu je in bila je vsa srečna. Njegova pozornost jo je spravila v izvanredno dobro voljo.

Ko se mu je ponovno zahvalila za nepričakovano, nedolžno darilce in ko mu je že stisnila roko v slovo, se je nenadoma pojavil pred njima njen oče, kakor bi ga izkopal iz tal. Tako sta bila zamisljena v svoje pogovore, da sta ga opazila šele, ko je že stal pred njima. Stanke ga ni poznal. Albina pa se ga je silno prestrašila in ni vedela, kam bi izginila. Toda bilo je že prepozno.

"Kaj pa delaš tukaj? Glej, da se mi hitro spraviš gori!" je zavpil nad njo in z jeznim pogledom očinil njenega spremljevalca.

Albina je brez besede zletela po stopnicah, kolikor so ji dale njene noge, oče pa je ponosno in samozavestno in z nekim prezirom na obrazu šel mimo Stanke, ki se je skušal nekaj opravičevati. Ne da bi ga poslušal, je zaloputnil vrata in jih zaklenil za saboj. Trdo je stopal po kamenitih stopnicah in je ves čas nekaj jezno mrmljal sam s seboj.

"Proklete babe!" se je glasil njegov pozdrav, ko je vstopil. Obrnjen proti heni, je dejal: "Kaj pa vendar misliš, da pustis Albino, da se potepa okoli in da postaja s tako smrkavimi študenti ob tako pozni uri na cesti pred hišo! To vendar ni dostojno za tako mlado deklo. Knjige,

knjige naj vzame v roke, namesto da bi se zagovarjala s fanti!"

"Ne hudaš, se, Jože, saj ni bilo nič hudega in to tudi ni bil noben študent", je odvrnila žena čisto mirno, da ga ne razjese še bolj. "veš, to je bil gospod Stanko Petelen, železniški uradnik, ki ima našo Albino zelo rad in ki se bo z njo gotovo tudi poročil..."

"Tako toje delate za mojim hrbtom! In ti jima še potuho držiš! Naj se kaj zgodi, boš pa imela..."

"Kaj se bo zgodilo, saj je naša Albina tako pametna!"

"Pametna gori, pametna doli, toda mladost je norost! In še nekaj: čola in ljubezen ne gresta skupaj, to si zapomni! Zato odločno prepovedujem, da bi hodila z njim okoli in postajala pred vrati na ulici, pa naj bo kdor in kar hoče."

Sentjakobska knjižnica v Ljubljani

Žena je utihnila. Ni mu hotela ugovarjati, dobro vedočk, da je tako najboljša. Albina pa je bila ves čas popolnoma tiho in spleh ni izpregovorila besedice, ker pravzaprav še sama ni bila čisto na jasnem, ali ima prav mati ali oče... Samo hudo ji je bilo, ker se je bila s Stankom dogovorila, da gre tisti večer z njim v gledališče; sedaj pa ni smela več doli, a prositi ni upala.

Ko je odšel oče v kuhinjo, kjer je po večerji navadno čital časopise, sta se Albina in mati začeli posvetovati, kako bi stvar uredili, da bi bilo dobro in prav. Prekiniti s Stankom zdaj ne more več, a hoditi z njim sama okoli ne sme. Kaj naj torej stori? In kaj bo rekel Stanko? Ali ne bo morda ušeljen. Končno sta se domenili, da bo vedno šla tudi mama z njima, da ne bodo mogli čujče otresati jezikov in da se tudi oče na bo tako jezil, ako bi bil spet kaj videl ali izvedel.

Jože Skrjanc je bil pameten mož. Rodil se je na deželi in že v zgodnji mladosti je moral v svet. Njegova pot mu ni bila z rečicami posejana. Trdo je moral 4 leti in čisti prestat, preden se je povzpел do tako lepega mesta, kakor ga je zavzel. Bil je zelo resen in molčeč. Govoril je samo takrat, kadar je bilo res treba. Svoje službo je opravljal vestno in točno, zato je bil priljubljen pri svojih predatojnikih in cenjen

ter upoštevan pri tovariših. Narva ga je obdarila s stoletno mirnostjo in prirojeno inteligenco, ki je dostikrat celo pri gospodih, ki so na zelo visokih in odgovornih mestih, zamenjšala. V družbo ni mnogo zahajal, hrupa ni ljubil. Bil je bolj zaprt človek in sam zase. Cel doma ni dosti govoril, pa vendar je bil dober soprog in skrbec, če tudi strog oče. Njegova največja želja je bila, da bi bili njegovi dve hčerki poštena in dobro vzgojena. Vedel je, kolika nevarnost proti mlademu dekletu v velikem mestu. Imel je vedno pred očmi, da sta poštenost in dobra vzgoja edina deta, ki jo mora dati svojima otrokoma.

Stanka je bilo zelo hudo, ko je zvedel, kakojne nastopil in kaj je zahteval Albinin oče. Hudo mu je bilo, ker je videl, da je Albina potrta in žalostna in da mora že sedaj trpeti radi njega. Skušal jo je potolažiti in nekako opravičiti očetovo zahtevo, češ da se boji za njo, ker jo ljubi in ker ji hoče dobro. Ve, da je nedolžna in nepokvarjena, moški pa so danes tako slabi. Pozna življenje in svet in se zaveda, da se nahaja njegov otrok v dobi razvoja, v dobi, ko postaja iz indiferentnega bitja ženska in ko v človeku vre in kipi. Vse to ve, zato se boji. In zato je pravično in upravičeno, kar zahteva. Saj ne more vedeti, da je njegova Albina drugačna, kakor so druge ženske, in da je Stanko boljši od drugih moških.

Tako je tolažil Stanko sebe in Albino. Sprijaznil se je z mislijo, da je tako prav in da očetu ne smeta nasprotovati ter ga po nepotrebnem jeziti. Zato pa je bil od srca hvaležen njeni materi, ki je bila pripravljena, da ji pomaga in sploh omogoči nadaljne sestanke.

Glede dopisovanja sta imela poseben dogovor. Njegova pisma niso smela prihajati na dom, da ne bi slučajno očetu prišla v roke. Na gimnazijski plesti tudi ni bilo varno. Zato sta si zbrala majhen prostoriček za skritimi železnimi vratci v veži njegovega ljubljanskega stanovanja. Tu je bilo nekaj časa tajno skrivališče za njuno pošto, tu je dobivala Albina njegova poročila, ako jih ji že prej ni izročil njegov brat Odon, ki je bil njan zaveznik in ki je bil o vsem hatančno poučen.

Tako se jima zopet hitro minevali dnevi. Stanke je še vedno prihajal po večkrat na teden v Ljubljano in Albina ga je vedno čakala na balkonu. Ko ga je opazila od daleč, sta šli obe z mamo doli. Vaj skupaj so potem krenili v Tivoli ali pa v Zvezdo, kjer so ostajali dolge ure.

Zvezda jim je kmalu posebno prišla k srcu. Tu je bilo nenavadno živahno in lepo. V paviljonu je vsak večer igrala priljubljena cigana s godbo, a na Krapeševem vrtu zopet druga. Godbi sta privabili vedno veliko število Ljubljancev, zalati mladine. Nekateri so zasedli prostore okoli paviljona, drugi so si privoščili kozareček piva ali vina na restavracijskem vrtu, večina pa se je veselo izprehajala po dreveredu sem in tja, gori in doli, če ni dobila prostora na klopih pod kostanji. Živahno vrvanje je trajalo vse dotlej, dokler nista utihnili godbi. Potem so se začeli ljudje polagoma razhajati. Zvezda se je lela prazniti in le najvstrajnejši so se ostali pod kostanji.

Med slednjimi so bili skoro vedno tudi Stanke in Albina ter njena mama. Mlada zaljubljenca sta si imela toliko za povedati, da jima ni nikoli zmanjkalo besedi. Ostala bi tam kar celo noč, ako bi smela in ako ju ne bi opozorila mati, da je že pozno. In ko je rekla: "Otroka, sedaj bo pa treba iti!" se nista ustavljala. Ubogala sta jo vedno in takoj, dobro vedo, da ji morata biti itak zelo hvaležna. Saj jima je bila tako dobra in naklonjena, saj ju je razumela, saj jima je od srca privoščila njuno nedolžno veselje. Mislila je pač, da dala prav in da se žrtvuje za srečo svoje hčerke, in kaj torej mati tega ne bi storila?

Minulo je nekaj tednov. Naj se je bližal svojemu koncu. Stanke je se vedno prihajal kakor od začetka. Nih ni bilo stvari, ki bi ga mogla zadržati v Hrastju, kadar je bil prost. Vedel je tudi, kako željno ga pričakuje Albina in kako bi ji bilo hudo, ako bi samo enkrat izostal. Ne, tega ni hotel storiti, zlasti ker je čutil, da je vsak dan bolj ljubi, in ker se je zavedal, da je edino z njo lahko v resnici srečen. Zato se je bal

zanjo in ni hotel, da bi s svojim veenjem napravil njeno ljubezen.

Nekega popoldne je Albina še s pet sedela na balkonu. Vedela je, da bo prišel, in zato ga je nestrpno pričakovala. Večkrat se je radovedno ozrla preko dverišča na cesto, kjer je je navadno čakal. Dolgo ga ni hotelo biti in že je mislila, da ga sploh ne bo. Končno ga vendar zagleda, ko je pravkar stopil izza vogala. Toda kaj naj to pomeni? Zakaj se je naslonil na zid, kakor bi mu bilo slabo in kakor se ne bi mogel držati pokonci? Vsa prestrašena je planila z balkona in je kakor vihra drvela skozi sobo in po stopnicah na ulico, ne da bi čakala na mamo. Ko je priletela k njemu, se je še vedno naslanjal na zid. Bled je bil njegov obraz, noge so se mu šibile in glas se mu je tresel.

"Boln sem, Albina, pa vendar sem mislil, da moram priti, da ne bom zaleotna!"

"Kaj pa ti je, Stanko?"

"Sam ne vem kaj. Še kot otrok sem bil zelo slaboten in večkrat bolan, a tudi sedaj mi dostikrat postane slabo... Albina, ali ne spremljaš domov, danes moram v posteljo, danes saj ne morem stati na nogah."

Albina ga je spremila do hiše, kjer je stanoval. Na stanovanje ni upala z njim, ker ni vedela, kako bi jo sprejela njegova mati, ki je se ni poznala. K sreči je prišel njegov brat Odon, da mu je pomagal po stopnicah.

Zaleotna se je vrnila. V srcu je občutila prvo skrb, prvo bol zaradi njega, ki ga je ljubila...

Drugi dan je bila nedelja. Albina je po maši šla k profesorjevi Milici v vas in je ostala precej dolgo pri njej. Gospod Skrijanc in gospa sta bila sama doma. Gospa se je ukvarjala s kuho, gospod pa je čital časopis. Bilo je proti poldnevni, a Albine se ni bilo domov.

Tedaj se je nenadoma oglasil zvonec na vratih. Oba sta mislila, da je prišla Albina. Gospa gre hitro odpirat, a kako se prestraši, ko zagleda pred vrati gospoda Stanka. Njegovega obiska pač ni pričakovala. V trenutku ni vedela, kaj naj stori: ali naj ga pusti noter, ali naj mu pove, da je oče doma.

Stanko je opazil in razumel njeno sadrego. Toda hitro jo je rešil mučnega položaja. Pogumno je stopil naprej, prijazno pozdravil in rekel:

"Oprostite, gospa, da prihajam na dom. Prišel sem z namenom, da se predstavim tudi gospodu soprogu. Ko ljubim njegovo hčer in hodim z njo okoli, je prav, da se pozna njen oče. Moji nameni so čisti in pošteti, zato upam, da mi ne bo pokazal vrat."

V tem je že prišel bliže gospod Krjanc, ki je slišal razgovor. Žena mu je predstavila tankaki mu je nato razložil namen svojega prihoda. In glej ga čudo! Trdi in resni mož mu je prijazno segel v roko, kajti tudi nanj je napravil Stanko najboljši vtis. Samozavestni in vpljudni nastop mladega fanta mu je ugajal in je mahoma premagal ves njegov dosedanjí odpor.

Ko se je med tem vrnila Albina, ni mogla verjeti lastnim očem. Najprej se je prestrašila, potem pa je bila vse srečna in zadovoljna, ko je opazila, kako prijazno se razgovarja oče z njenim Stankom. Misliła je, da je sedaj odetranjena zadnja zapreka na njeni poti do sreče...

Od tistega dne je zahajal Stanko k Albini na dom. Kadar se je pripeljal v Ljubljano, je šel naravnost na njeno stanovanje. Včasih mu je prišla tudi naproti na kolesčvor, a potem sta šla takoj v njeno tiho, samotno sobico v tretjem nadstropju, kjer sta v lepi, idealni ljubezni preživela cele ure, ki so bile najlepše v njunem življenju.

Ko je imela Albina glavne počitnice in ko je dobil tudi Stanko daljši bolezenski dopust, je prihajal kar po dvakrat do trikrat na dan. Vedno je tibal pri njej, kakor da ni mogoče živeti brez nje. Na vse zgodaj zjutraj je bil že tam, popoldne je prišel kopet in navadno tudi zvečer. Včasij je ostal do polnoči ali, če dalj pri njej in njena mati je morala kopet iztvorati ure in ure sladkega spanja njuni ljubezni.

Oče je bil sicer prijazen napram njemu, v resnici pa se ni mogel otresti nekih skritih skrbi in je vedno godrnjal, kadar je odšel. Tako pogosto prihajanje se mu je zdelo odveč in za prevelike nežnosti ni imel pravega smisla. Usiljevala se mu je misel, da vse to ne more imeti dobrega in srečnega konca.

"Sej niso vsi taki", mu je ugovarjala žena, "in Stanko je tako dober in tako pameten fant! Zdi se mi, da bi si boljšega moža ne mogla misliti za našo Albino."

"Že dobro, toda to je še daleč in onadva sta še tako mlada! Po mojem mnenju bi bilo vsekakor boljše za Albino, da se drži svojih knjig, kakor da se ukvarja z ljubeznijo."

Tako se je večkrat kregal in jezil, a vseeno ni nič pomagalo. Bilo je že prepozno. Stankom je prihajal v hišo, Albina ga je vedno s veseljem pričakovala in njena mama mu je postregla, kolikor je pač mogla.

Hitro so jima minevali lepi dnevi njenih počitnic in njegovega dopusta. Večkrat sta pohitela na izprehod ven v lepo naravo, ven v senjavi gozd in na vabljivi Rožnik. Hodila sta se kopatix na Ljubljano ali na Savo. Peljal je je na promenado, v kavarno, v kino ali v gledališče. Povsod ji je bil pravi kavalir in je bil kar ponosen nanjo, ko je korakala ob njegovi strani. Za opazke nekdanjih snank in zavistnih prijateljev se ni zmenil. Videl je samo njo, ki ji je bil vdan s dušo in telesom. V njej je našel ideal, ki ga je poprej zaman iskal, v njeni ljubezni pogoj za življenje. Zato je vrgel vse drugo od sebe, da ne žali in da ne izgubi nje, ki mu jo je poslalo nebo. Kako mu je včasih od želosti pokalo srce, ko ga je nemila usoda brez usmiljenja preganjala. Da, tudi on je moral okusiti vso grenkobo prevare. Že je hotel izriniti zadnje ostanke idealizma iz srca in se pogosti v vrtimec življenja, ne da bi se vprašal, kakšno bo konco. Tedaj pa se je pojavil na obzorju njegov angel-Albina, žarišče dobrote, poštenosti in ljubezni. Zato ni čudno, da je samo v njej in njeni ljubezni videl svojo bodočnost.

Medi počitnic je prišla Albinina sestra Melita na kratak dopust. Glede na to je bila za dve leti starejša od Albine in je morala že zelo mlada v svet in med tuje ljudi. Tu je morala ~~mnogo~~ marsikaj pretrpeti in potrpeti in zato je motrila svet s čisto drugačnimi očmi kot Albina.

Takrat je službovala v daljnem Prekmurju. Albina ji je večkrat pisala o svoji ljubezni in zato je bila že zelo radovedna, kakšen je ta stanko in kakšne vtise bo napravil nanjo.

Seznani se je snjiti zvečer v Zvezdi, kamor so že vedno zahajali kakor takrat v maju. Sedli so na klopi in poslušali godbo. Videla je, da se ljubita. Ves čas ga je pozorno opazovala. Njegova znanost je ugajala tudi njej. Bicer pa je napravil najo vtiha čudno domisljivega človeka. Tudi o iskrenosti njegovih sladkih besed ni bila prepričana. Ko je povedala svoje misli Albini in ko ji je prigovarjala, naj se niker preveč ne zaljubi, ker bo morala zato morda še veliko trpeti, je bila le-ta silno užaljena. Zamerila ji je in očitala, da mu dela veliko krivico.

Sentjakobska knjižnica v Ljubljani

"Bog daj, da bi imela ti pravi! Toda jaz napram tebi ne morem in ne smem biti hiniška; zato sem ti povedala, kakor mislim. Pa zato ne smeš biti huda name!"

Ko ji je nato Albina na dolgo in široko razkladala in natevala njegove dobre lastnosti, je Melita spoznala, da je Stanko njenizaljubljeni sestri-bog, na katerega vidi samo lepo in dobro, slabage pa neče videti. Zato se je začela bati za njeno srečo...

""

Počitnice so minule, Albina je morala zopet v šolo. Stanku pa je tudi potekal njegov dopust. Težko je odhajal iz Ljubljane, težko mu je bila ločitev od nje, na katero se je bil tako privedil. Sveto ji je obljubljal, da ji bo vedno in veliko pisal in da bo prišel k njej, kadar bo le mogel.

Zadnji večer je bil dolgo pri njej. V njeni tihi sobici sta se poslavljala in jokala. Večkrat je že vstal, da bi šel, pa vedno je zopet sedel k njej nazaj. Neke tajna, nerazumljiva sila ga je zadrževala.

"Albina! Ti si tako dobra! Ostani vedno taka, a jaz bom poskušal postati dober in najino življenje bo potekalo v najlepšem soglasju. Upam, da boš srečna, saj te tako ljubim, in ob tvoji strani bom srečen tudi jaz!" Tako je govoril in tako je tudi mislil.

Bilo je že precej čez polnoč, ko ju je mama opozorila, da je že pozno in da bo treba iti spat.

Ko je šel drugo jutro mimo njenega stanovanja na kolodvor, je pogledal gor na balkon. Kar tako iz navade. In glej! Albina ga je že čakala. Vedela je, da bo šel mimo. Srce mu je satrepetalo in rajska sladkost ga je obšla, ko je videl, da ga je opazila in da mu maha z robcem v zadnji posdrev. In sedaj mu je bila njegova pot k zopetnemu delu veliko lažja, veliko prijetnejša, saj se mu je zdelo, kot da mu je nasula njegova Albina svežega cvetja na njo.

Sledilo je dolgo, srečno leto za oba. Stanko je držal besedo. Pisal ji je lepa pisma, kolikor je le mogel. Prihajal vedno v Ljubljano, kadar mu je dopuščal čas. Z Albino je hodil javno okoli, kot da je njegova zaročenka-vsa ljudje so mislili tako. Peljal jo je tudi na svoj dom, predstavljal jo je svoji materi in sestram, bratje so jo poznali že prej, in Albina je bila srečna, ko je videla, da jo vsi radi in da zlasti tudi njegova mati ne nasprotuje njeni mladi ljubezni.

Njegova mati, ki ga je poznala najbolje, je bila se celo zadovoljna in vesela, ko je videla, da se je lahkomišleni sinko končno vendarle spametoval. Misliła je, da bo Albina tista, ki se ji bo posrežilo in ki bo imela moč, da ji reši sina propasti, od katere poprej že ni bil več daleč. Zato jo je imela rada, kot da i je lastna hčerka, zato je bila vesela, kadar je prišla k nji.

Albini je to kaj dobro delo in tudi sama jo je zaljubila kot lastno mater. Bila je srečna, toda to srečo je tudi v polni meri zazna-

žila. Kaj je bila tako dobro deklet. Svojemu stanku je bila zvesto vdana. V njej ni bilo prevare. Njena ljubezen je bila čista in velika. Stanko je to dobro kmalu vedel in se rotil, da tega ne pozabi nikdar. Njena pisma, polna ljubezni in poezije, so se mu zdela tako lepa, da se je večkrat izrazil, da bi se morala dati natisniti. Kaj po njegovem mnenju niso bila navadna pisma-to so bile pesmi, najlepše pesmi brezskrbne ljubezni. Bila je se tako mlada, pa vendar tako skrbna in tako globoka, da Stanko njene globine ni mogel doseči, niti razumeti. Samo občudoval jo je in se pri tem čutil ubogega siromaka in tako najhnege prátí njej. Zato jo je spoštoval in zato mu je bila vse na svetu: njegova edinka, njegov angel, njegovo življenje, njegova sreča njegova ljubezen in njegov zaklad... Zato je tako rad zahajal k nji, zato je tičal cele ure v njeni sobici, jo pestoval, božal in poljubljal, da se je včasih se celo njeni mami zdelo malo preveč nežnosti... Vedela je, da jo bo s takim ravnanjem preveč razvadil in tega se je bala. Božične in velikončne praznike, vse ne elje in se marsikateri dan v tednu je preživel v njeni bližini. Za druge stvari, za prijatelje, celo za mater, brate in sestre ni imel skoro nobenega časa, vsaka prosta ura je bila posvečena Albini.

O božiču je prišla njena sestra Melita za stalno v Ljubljano. Sedaj je imela dosti časa in prilike, da si je natlačneje ogledala svojega bodočega svaka. Toda, če si je še tako prizadevala, svojega prvotnega mnenja o njem ni mogla spremeniti. Ona ga ni mogla smatrati tako popolnim kakor Albina. Zato sta se večkrat sporekli, kajti gorje, kdor bi se upal kaj reči proti Stanku. V tem oziru je bila Albina zelo občutljiva, kakor bi se bala, da ji kaj že s samo besedo ne ugrabi njenega ideala, njene sreče in ne oblati svetle podobe njenega boga.

Oče se ni hotel vtikati v njene razmere. Tudi on je ostal istega mnenja, kakor je bil že od vsega početka. Vse skupaj se mu je zdelo velika neumnost, in ker večnega objemanja in zadrževanja ni mogel gledati in poslušati, se je rajši usmaknil v svoje sobo, osirova v kuhinjo, da jih ne moti.

Profesor Janke jo je videl le redkokdaj-in se to navadno v
šoli. Na njegov dom ni prišla skoro nikoli več, saj ni imela časa. Treba se
je bilo učiti in kadar je prišel Stanke, je bila samo pri njem.

Za obletnico prvega srečanja sta šla znova na Sv. Jošt. To-
krat sta bila sama. Sestra ni hotela iti z njima. V polni pomladni sredi
sta še enkrat preživela vse vesele in žalostne dogodke tistega leta. De-
lala sta smele načrte za bodočnost.

"Všako leto prideva sem gori, tudi potem, ko bova že poročena!
Sicer pa to že itak ni več daleč! Na Vidov dan potem, ko napraviš maturo-
samo še dobri dve leti je do tega-bova praznovala zaroke in takoj sledečo
jesen se poročiva. Ali si zadovoljna?"

"Kako se veselim!"

"Videla boš, kako bom lep, ko bom šel k poroki. Ne samo nevesta,
tudi ženin mora biti lep. S evilenim "kepom" bom ogrujen in ti boš imela
lepo, belo obleko s dolgo vlečko..." tako sta sanjarila.

Vse leto se niti enkrat nista sšla. Včasih je sveda prišlo
do kakšnega nesnatnega prepirčka, ki je nastal brez pravega vzroka iz kakšne-
ga nenakladnega poveda. Albina je bila zelo občutljiva. Stanke pa zax
razburljiv in nagle jeze. Toda to je bilo navadno kmalu znova dobro. Nje-
mu je bilo takoj žal, ako je videl, da je žalostna. Resal se je in jo pro-
sil odpuščanja- in vse je bilo pozabljeno...

Tako je bilo prvo leto njunega znanja res ena sama velika pesem,
pesem ljubezni in zaupanja.

III.

Jeseni istega leta je bil Stanke premeščen v Brestje, majhno
prijazno mestece na Dolenjskem. Albina je bila takrat v sedmi šoli. Ker
prestrasila se je in pri sredi ji je bilo tajo hudo, ko je svedela, da bo
moral njen dragi na novo službeno mesto. V njeno dušo se je naselila b o -
j a s e n in nekaj ji je govorilo, da bo to zanjox usodno. Ljubila ga je
se vedno tako kakor nekdanj, morda še bolj, zaupala mu je tudi še vedno.

pa vendar...

sedaj ne bo več tako blizu, sedaj ne bo mogel več prihajati tako pogosto- in v mestu bo izpostavljen vsem drugačnim nevarnostim, kakor je bil na deželi. Toda služba je služba in stanko je moral iti, četudi nerad.

Imel je srečo. Takoj prvi dan je dobil lepo, prijetno stanovanje pri dobri, starejši ženici, morda najboljši mami, kar jih je bilo v vsem Brezju. Tako mu ni bilo treba hoditi v hotel in postrežek mu je odnesel prtljago s kolodvora naravnost v njegovo sobo.

Soba je bila prostorna, svetla in prav okusno opremljena. Dvojno, velike okno je gledalo na prostren vrt, okrašen s bogatimi sadnimi drevjem. Stanko je bil zadovoljen. Hitro si je uredil svoje novo bivališče in na omarico poleg postelje je postavil najnovejšo Albinino sliko.

Na svojem novem mestu je imel sicer veliko več dela kakor prej in večjo odgovornost, ali tudi plača je bila večja in razen tega se je dalo še po strani vedno kaj zaslužiti, kar je bilo v Hrastju nemogoče. Glavno in zanj najvažnejše pa je bilo to, da je bil tu gospod med gospodi in da je bil vse bolj upoštevan kot na selu.

Tako se je stanko hitro vživel v svoj novi položaj.

Prvo nedeljo je bil dopoldne v službi, popoldne pa je ostal v svoji sobici. Zunanje je bil tako lep dan. Jesensko solnce ga je vabilo ven na isprehod. Toda znanec ni imel nobenih, njegova sestra, ki je bila nekdanja učiteljica v Brezju, se je s prijateljico odpeljala v Ljubljano. Zato je ostal rajši doma. Hotel je biti malo sam, da vsaj v mislih pohiti k njej, h kateri ne more v resnici in do katere je tako daleč. Bilo mu je dolgčas. Stokrat ljubše bi mu bilo v Brezju kot v Hrastju, samo če bi mu ne bile tako presneti dolgčas!

Gledal je skozi okno. Rahli beli oblaki so se pripodili od Ljubljane sem po jasnem nebu in zdelo se mu je, da mu prinašajo njen pozdrav. Zahrepenel je po njej. Zakaj ni pri njej, da bi bila ves njegova, kakor je bila takrat, ko jo je držal v naročju, ko ga je poljubovala in ko

mu je šepetala sladke besede na uho? Nemogoče!

Vzel je list iz predala in napisal kar s svinčnikom nekaj vrstic, ker ni imel tinte pri rokah. Dolgo je pisal, potem pa se je zopet naslonil na okno. Zopet je strmel v daljino, dokler se ni zmrnilo.

Po večerji je šel v kino. To je bila edina zabava, ki si jo je privoščil tisti dan. Videl je, kako ga ogledujejo od vseh strani in kako nekaj šepetajo med seboj. Toda ni se zmenil ne za prijazne ne za drugačne opazke. Ponosno je gledal pred se in se držal pokonci. In ko je nekdo polglasno spregovoril za njim "ljubljanška kobaltija", se je samo pomišljevalno nasmehnil.

..

Albina se ni mogla potolažiti zaradi ločitve, zlasti ker ga v nedeljo ni bilo k njej, da si ga je tako željno pričakovala. Vedela je, da radi dela in službe ni mogel priti, pa vendar ji ni bilo prav, svojo bol je zaupala pismu in ko ga je Stanke prebral, se mu je kar smilila.

Hitro ji je odgovoril, da jo potolaži. Obljubil ji je, da prihodnjo nedeljo za gotovo pride. Zripelje se že v soboto zvečer. Prosil pa jo je, naj ne hodi sama na kolodvor; počaka naj ga kar doma. Bo že poživljal pod oknom.

Albina je veseno prišla na kolodvor. Ni mogla strpeti doma. In ko je stopil pred njo Stanke, ji je od veselja in sreče zasijal njen blede obraz.

"Kakor otrok sem se veselil današnjega srečanja. Misel na to mi je bila kakor svetel žarek sredi temne noči. Zdelo se mi je, da ura zastaja in da vlak vozi prepočasi. Prav, čisto prav, da si prišla naproti!" Šel je z njo na njen dom. Zopet sta bila skupaj kakor včasih, s kaj ko so taki večeri tako kratki ter tako hitro minejejo! In ko sta se drugi večer morala zopet ločiti, jima je bilo samo še huje pri sreču nego poprej.

Stanko je začel hoditi k pevskim vajam. Sestra mu je toliko časa prigovarjala, da ga je naposled pregoverila, čeprav sploščke ni bil nič kaj pri volji. Tu se je seznanil s novimi ljudmi in kmalu mu ni bilo več žal, da je poslušal sestro. Naj je tako prišel v družbo, veselo, razposajeno družbo mladih ljudi, ki jo je že tako dolgo pogrešal. Ne, pogrešal je ni, samo namenoma se ji je doslej izogibal, da bi imel več časa za svojo Albino. Toda ni ga mikala samo družba, tudi petje samo ga je že od nekdaj veselilo. Imel je dober glas in saka bi ga popolnoma sanemaril? Noben vaje ni zamudil, da bi lahko nastopil na velikem koncertu, ki so ga pripravljali za prvo nedeljo v decembru.

Kmalu se je začel udeleževati tudi drugod. Sodeloval je pri endotnem šokilu in pri ljudskem odru. Poverili so mu nalogo, da pripravi šolsko mladino za nastop na praznik ujedinjenja. Pa tudi sam se je pridno učil in pripravljaval za igro "Razvaline življenja", ki so jo nameravali vprizoriti na narodni praznik 17. decembra.

Dela je imel čez glavo. Vedne vaje, neprestane seje in sestanki so mu vzeli večino prostega časa, a kljub temu svoje ljubljene Albine ni zanemarjal. Vedno je našel še toliko časa, da ji je v naglici napisal vsaj nekaj vrstic, ob ne eljah je vedno prišel k njej v Ljubljano, če le ni bil službeno zadržan. Trenutki, ki jih je preživel pri njej, so mu bili še vedno najdražji in dnevi, ko je mogel v Ljubljano, ali ko je prejel njeno pismo, so se mu zdeli kot svetla točka sredi teme.

Toda Albina s vsem tem ni bila zadovoljna. Žalostna je bila njena duša in jezilo jo je, ko ji je Stanko pripovedoval o svojem kulturnem udejstvovanju v Bresju. Da ji je prvo pismo pisal s svinčnikom, to bi mu še oprostila. Da pa je bilo tako tudi pri naslednjih, je smatrala za golo malomarnost in btezbrižnost, ki je vsekakor v zvezi s njegovim "velikim delom" izven službe. Kato ga je prosila, tako lepo ga je prosila, naj bo priden in dober, kakor je bil poprej, naj pusti vse skupaj: petje, igre, zabave in koncerte pri miru. S tem naj se ukvarjajo drugi!

"Vedi, ljubi stanko, da te prosim zato, ker te ljubim in ker se bojim zate. Ne misli, da je to moja trma. Nikakor ne! Samo neka zla slutnja hodi za mano in me preganja ponoči in podnevi. Vedno mi šepoče nekaj na uho, kar je vse prej kakor prijetno. Zato te prosim, stanko: reši me tega trpljenja!"

Stanko je ugovarjal in dokazoval, da je potrebno, da gre vsak moški tudi malo v drižbo in da mora vsak človek delati po svojih močeh za narod in prosveto. To vendar ni nič hudega in nič slabega, kar dela, zlasti, ker se vedno in povsod saveđa, kakšne dolžnosti ima napram njej.

"Saj vedno mislim nate in hrepenim po tebi. Vse moje delo, vse moje življenje je posvečeno tebi in tvoji ljubezni!"

Končno se je vendarle udal in ji obljubil, da se bo skušal polagoma znova potegniti nazaj iz javnega življenja.

"Če bi vedel, da te napravim nesrečno, bi mi bilo to hujše kakor smrt! Zato te bom skušal ubogati."

Toda obljuba ni držal. Ni je mogel držati. Kaj bi pa rekli prijatelji in tovariši, če bi jih pustil na cedilu. Komaj so ga spoznali in začeli ceniti njegove zmožnosti, pa naj bi se že odpovedal in se vadal na leno kožo! In nazadnje bo tudi njegova Albina uvidela, da to negre...

Ali Albina tega ni mogla uvideti. Vtepla si je v glavo, da bo to zanjo nesreča; zato je je njegovo postopanje silno ajesilo. Ko je znova prišel, mu ni dala nagrota. Vse dan se je "držala" in ni s njim skoro nič govorila. Zvečer ga ni hotela spremiti na kolodvor. Pred odhodom pa mu je rekla:

"Veš, stanko, s takim ravnanjem boš zapravil mojo ljubezen!"

"Uboga moja, kaj hočeš z menoj, ko sem tako šuden! Saj mi je hudo, saj mi je žal in kesam se, a pomagati ne morem!"

Kel je. Na kolodvoru se je oziral nekak na okoli, misleč, da bo morda le prišla za njim. Ni je bilo. Albina si jek znala pomagati, če je bilo potrebno.

Da nikoli mu ni bila vožnja v Brezje tako dolga in puhta kakor tisti večer. In potem skoro vso noč ni mogel zaspati. Dušo mu je razjedel kes. In še je malo zadremal, so ga mučile težke sanje... Strašna je bila tista noč in še drugi dan se ni mogel popolnoma pomiriti.

Pomirilo ga je šele njeno pismo, ki ga je napisala takoj po njegovem odhodu. Žal ji je bilo, da ni šla z njim, toda ponos ji je branil. Končno pa je zopet zmagala ljubezen nad ponosom in prosila ga je, naj ji se zameri...

"Dušica draga! Preveč te ljubim, da bi ti mogel kaj zameriti. In kaj hočem zameriti tebi, moja dobra, klasta Albina, ki vem, da me samo ljubiš. Hvala ti, spet hvala za tvojo ljubezen! Saj nisem hudoben. Le včasih sem samo malo šuden, nepremišljen in nagel. Če bi bil hudoben, tebe, draga, ne bi smel ljubiti, to bi bilo greh... Pa saj me poznaš bolje kot kdo drugi in veš, kako je z menoj in kakšne sem: zato mi odpuščaš... Še enkrat: hvala ti!" Tako se je glasil njegov odgovor in Albina je bila zopet potolažena.

...

Stanko je imel vedno manj prostega časa. Kakor hitro se je vdal, so ga začeli vsestransko izkoriščati. Toda k sreči mu je bilo delo uteha in zabava. Bil je uverjen, da si more samo z delom priboriti lepšo bodočnost. Razen tega mu je tako dobro delo, če ga je včasih ta ali oni malo pohvalil. Za tako pohvalo bi se bil trudil cele noči. Bil pa je tudi zadovoljen, ko je videl, da ima lepe napreke in da se ne trudi in žrtvuje zamanj...

Ko so ga prijatelji ob nedeljah vabili s seboj na izlete, ki so jih prirejali v bližnjo mestno okolico, se je prijazno sahvalil in je kmalu ostal rajši doma. Navadno pa se je peljal k svoji Albini v Ljubljano.

Toda v decembru je nenadoma izostal. Kar tri tedne po vrati. Izostal je, čeprav je v pisnih obljubljal, da bo gotovo prišel. Prvo nedeljo je imel čisto preprost izgovor: ni bilo mogoče! In baš to nedeljo

se ga je Albina najbolj veselila. Hotela ga je presenetiti s kajnim darilcem za sv. Miklavža in mislila je že, kakšno veselje mu bo napravila. Ali njega ni bilo.

Žalost ji je trgala srce. Sedla je k svoji misici. Oprla se je s komolci nanjo in si sakrila obraz s rokami. Debele solze so kapale na ubogo darilce, ki ga je s toliko skrbnostjo in ljubeznijo pripravila zanj. Stanko pa se je med tem zabaval v veseli družbi. Tisti večer je prvič nastopil pri koncertu, po koncertu pa so odšli vsi skupaj v gostilno, kjer so ostali do polnoči.

Ko je prišel domov, mu je bilo žal. Kesal se je in trdno je sklenil, da gre prihajajo nedeljo k njej. Ko pa je prišla nedelja, je zopet ostal v Brezju in zopet ga je Albina zastonj pričakovala. Sedaj se je izgovarjal, da je nenadoma obolel njegov šef in da ga mora nekaj ur on nadomestovati. In tretjo nedeljo je našel zopet nov izgovor.

Albina je bila užaljena. Na njegova pisma mu nekaj časa ni hotela odgovoriti, in če je še tako zatrjeval, kako je žalosten in obupan.

Kaj pa je bilo pravzaprav v resnici vzrok njegovemu nepričakovanemu izostajanju? Ali res ni mogel svojega dela tako urediti, da bi bil vsaj včasih za nekaj ur poletel k njej, kateri je v pisnih neprestano zatrjeval, kako jo ljubi?

Pri pevskih vajah kakor tudi pri igrah se je seznanil s celo vrsto brezjanskih deklet, napram katerim ni mogel ostati vedno popolnoma ravnodušen. Bile so mlade, lepe in bogate. S zadovoljtvom je opazoval, kako ga ta ali ona poželjivo pogleduje in ponosen je bil nase, ko je videl, da se baš najlepše in najbogatejše zanimajo zanj... Bil je prijazen in ljubeznjiv, toda od početka precej nedostopen. Mislil je na svojo Albino, in kadar je mislil nanjo, so vsi drugi stopile v ozadje.

Najbolj se je potegovala na njegovo naklonjenost mlada in lepa Elza Sternova, ki ji je bil Stanko že od vsega početka zelo simpatičen. Elza je bila edina hčerka bogatega trgovca. Imela je poleg velike dote

novo vilo s prekrasnimi vrtovi. Bila je sicer zaročena s dr. Oestom in dogovorjeno je že bilo, da se bo v kratkem vršila poroka. Toda, ko je zagledala in spoznala Stanka, ni hotela ne o zaročencu, ne o poroki nič slišati.. Doma se jo kregala, ji prigovarjali in jo rotili. Benin jo je prosil, a vse ni nič pomagalo. Nobene prilike ni zamudila, kjer je mislila, da bo videla Stanka.

Ljudje so to hitro opazili, a opazil je tudi Stanke. Toda dolgo se je držal zelo hlabro. Svoji Albini se ni hotel izneveriti. Prijatelj ga je nekoč sunil pod rebra, rekoč:

"Bodi pameten, fant, takega pticka ne boš tako z lahke ujel! Ne zamudi prilike zdaj, ko se ti nudi!"

Stanke se je smejal, pa vendar je čutil, da tudi njega vedno bolj vleče v njeno bližino.

"Saj se ne pregrešim proti Albini, in njeni ljubezni, ako se malo poselim in posebam", si je mislil. In tako se je zgodilo, da je tako rad ostajal v Brezju in da mu je bil vsak igovor dobrodošel, samo da mu ni bilo treba iti v Ljubljano... Kadar pa je bil v Ljubljani, ga je bila zopet sama sladkost in dobrote in tudi njegova pisma so bila polna ljubezni in udanosti.

Šentjakobska knjižnica v Ljubljani

..

Božični večer je preživel Stanke v sreči in zadovoljstvu v Albini sobici. Opolnoči sta šla v cerkev in se nikoli ni Albina tako verno in tako udano molila in prosila Boga za srečo obeh kakor tisto noč.

Za Silvestrovo pa jo je povabila njegova mati. Rada se je odsvala njenemu vabilu, saj je vedela da bo imela zopet lep večer v njegovi bližini. Prišli sta tudi njegovi sestri in tudi brat Odon je bil doma. Hitro so potekale ure. Vsi so bili izredno dobre volje. Samo Albina je bila žalostna in otožna, in če se je še tako premagovala in skušala biti vesela. Mislila je že na zapetno ločitev in ona čudna slutnja se ji je zopet začela vailjevati.

Stanko je bil tako prijazen in poseren, pa vendar se ji je zdelo, da ni v-č tak, kakor je bil, in da je njegovo vedenje nekam prisiljeno. Njegov pogled je bil plah in begljiv-in Albina je imela bistro umsko oko, da je to takoj opazila. Ko ji je o polnoči stisnil roko in voščil vse najboljše k novemu letu, se je nehoti stresla in zazdelo se ji je, kakor da ji je nekdo nalil strupa v uho. Nobenega ni slišala, nobenega vide-la. Nje sama misel jo je objela s vse silo: Bog ve kaj me še čaka to leto! In ko je prišla domov, je tako m lo jokala, da se je materi in sestri kar smilila...

Ker osem dni se je Stanko pripeljal v Ljubljano, da ji vošči k njenemu osemnajstemu rojstnemu dnevu. Prinesel ji je rdečih nageljnov, toda dolgo ni mogel ostati pri njej. Hudilo se mu je nazaj, kajti v Brezju ga je čakalo še mnogo dela, ki ga je imel s pripravi za veliko plesno veselico, kije bila določena za naslednji dan. Ker se je računalo, da se bo veselice udeležila vse brezjanska elita in da bodo zastopani tudi predstavniki javnih oblasti, se je bilo treba nanjo temeljito in skrbno pripraviti. Njemu je bila poverjena častna naloga, da bo pomagal pri blagajni in sprejemanju gostov. Zato seveda ni ničesar opustil, da bo že s svoje zunanjoostjo napravil kar najugodnejši vtis na občinstvo.

Veselica je bila res dobro obiskana, kakor so pričakovali. Kar vse gospode iz Brezja je prišla sk paj in Stanko je imel polne roke dela. Bil je narevnost neustrahljiv. Tekal je iz enega prostora v drugega, kjer je pač mislil, da je potreben. Pri tem je ne ravil sepet nekaj novih poznanstev, ki so bila pozneje sanj precejšnjega pomena. Med drugimi je spoznal tudi advokata dr. Solfa in njegove dvajsetno mlado žensko ter gospo Wintrovo iz Ljubljane. Toda tisti večer mu sanje ni preostajalo dosti časa, ker je prišlo na zabavo tudi gospodičan Elza, kateri je posvečal največ pažnje. Plesal je večinoma samo s njo; vodil jo je za roko po dvorani; kupil ji je lep šop lepšega svežega cvetja in

gledal, da je bil ves čas v njeni bližini. Vedel je, da sama tako želi in zakaj enkrat ne bi ustregel njeni želji?

Ko sta se po nočnem plesu izprehajala po plesni dvorani, mu je rekla:

"Gospod Petelen! Prihodnje soboto bo na Taboru v Ljubljani intimska slavnost "Skok preko kože", ki se je nameravam udeležiti jaz tudi jaz. Želim in upam, da boš tudi vas videla tamkaj!"

Stanko ji seveda ni mogel odreči.

Do četrkih zjutraj je ostal na plesišču. Tekrat je bila Elza domov. Spremil jo je s svojim bratom do njenega stanovanja.

Ko je bil sam v svoji sobi, se je spomnil na ubogo Albino. Oglašila se je njegova vest, ki mu je pravila, da ni ravnal prav in da je obljubil preveč. Li sedaj se ni več dalo popraviti. Hudo mu je bilo in kosal se je.

"Pa kaj mi pomaga kesanje, če bom s takim vedenjem zapravljal in izgubil njeno ljubezen, kakor mi je nekoč očitala."

Legel je, toda se dolgo ni mogel zaspati.

Albina o vsem tem ni nič vedela. Stanko ji ni pravil, njegov brat pa ni maral tožiti; samo toliko je povedal, da se namerava udeležiti prihodnje veselice na Taboru tudi večje število Bresjanov. Gospa Pintrova, ki Stanka takoj v začetku ni mogla trpeti, je sicer vedela dosti povedati o njem in njegovem vedenju, toda to Albini ni prišlo na uho. Njena sestra Melita je slučajno nekaj slišala, pa ji ni hotela delati težkega arsa.

Na slavlje "Skok preko kože" so bila razposlana vabila na vse strani, nekatere pa so vabili osebno. Tudi Albina je bila vabljena, toda iti ni upala zaradi šole. Bilo je prepovedano in njen nadzornik je bil zelo siten in strog. Razen tega ji je pisal Stanko, da bo prišel k njej. Da je namenjen tudi on na veselico, o tem se ji niti sanjalo ni.

Stanko je res prišel. Predlagal ji je, da bi šla skupaj na Tabor, ali Albina ni hotela iti, zato je ostal ves večer pri njej. Bil pa je

bolj nervozen kot po navadi in veskrat je že vstal, da bi šel, med tem ko se mu včasih ni nikamor mudilo. Albini se je to zdelo zelo smuljivo. Zabelala se je bati, da je ne bi ker sam mahnil na veselico. Kakor da je uganila njegovo namero, ga je lepo prosila, naj ne hodi. Obljubil ji je in prisegel, da ne bo šel. Bila je pomirjena. Ko ga je opolnoči spremila do vežnih vrat, ji je še enkrat obljudil, da bo šel naravnost domov.

V resnici pa je mislil drugače. Na ulici je malo postal. Ko je slišal, da je Albina izginila po stopnicah, je hitro stopil in usmeril korake naravnost proti Taboru. Po poti je premišljal in govoril sam s seboj: Klinil sem se, lagal sem - toda nisem mogel drugače. Tega nisem storil zato, ker grem morda rad tjakaj, ampak zato, da ji ne bi bilo hudo, ko sama ne more in ne sme. Ker jo imam rad, ker nečem, da bi bila žalostna - zato sem lagal. Tako se je opravičeval pred seboj, pomislil pa ni, da ji bo še veliko hujše, ko bo svedela, da je prelomil obljubo. Zvedela pa bo gotovo prej ali slej.

Usoda je hotela, da je svedela takej drugi dan. Njena prijateljica je vprašala po Solških mami, zakaj je ni bilo na Taboru. Stanke pa je bil in je do starih s jutraj plesal s tiskimi osebnimi Brezjankami.

Albina se je zdrnila kakor da je strela udarila vanjo. Toda hitro se je zopet zbrala, da prijateljica ni opazila njenega razburjenja. Rekla je samo:

"Saj se je vabil, pa nisem upala iti."

Ko pa je prišla od mame domov, je začela ihteti na glas. Se, kaj takega si pričakovala! Da se ji je tako grdo lagal, da jo je tako ne-eravno varal, tega skoro ni mogla verjeti. Tega ni zaslužila s svojo avesto in udano ljubeznijo! Da bo tako ranil njeno ljubezen, da ji bo ubil vse ideale, razoril njene sladke sanje in uničil to, kar bi mu morale biti največje - njeno zaupanje, tega ni nikoli mislila. In zakaj je to storil?

Mati jo je tolažila. Prigovarjala ji je, naj se umiri, saj morda ni tako hudo, kakor misli, ali Albina se ni dala potolažiti. Ravno je tisti dan v polni meri okusila trpljenje, ki ga rodi ljubezen, a o njem, ki ji je bil vse na svetu, je sedaj prvičkrat v svojem življenju začela **d v o m i t i ! ...**

Popoldne je legla v posteljo. Si se mogla več držati pokonci. V prsih jo je tislalo, glava jo je mučilo bolela in v ušesih ji je šumelo. Mati se je bilo, da resno zboli.

Le popoldne je pričakovala, da bo Stanke prišel in se opravičil. Da ga ni bilo! Zakaj? Dobro se seveda, da nistoril prav; sedaj ne upa pri-
ti in sram ga je!

Ko ga tudi popoldne dolgo ni hotelo biti, je le mislila, da ga sploh ne bo. A vendar ga je željno pričakovala. Nепrestano se je ozirala proti vratom in čakala, kdaj se bodo odprla. Naposled je le prišel. Bojéde je vstopil. Obraz mu je bil bled on neprespane noči, oči kmú várto, pogled moten in plašen, hrbet skriviljen, da se mu je na prvi pogled videlo, da ga teži greh.

"Vedela sem, da boš prišel," je rekla s ~~žalostnim glasom~~ žalostnim glasom. "Stanke, zakaj si mi to naredil?"

"Odpusti, oprosti mi. Zlaval sem se ti, besede nisme držal, toda nisem mogel drugače. Moral sem iti, ker sem obljubil, a tebi nisme hotel delati težkega srca, zato sem se zlagal."

"A saj si meni tudi obljubil!"

"A onim sem obljubil poprej... Vem, da ni bilo prav, zato te pro-
sim, Albina, odpusti! Dosti sem se pokoril za svoje nepremišljenost-in
sedaj, če se nikoli, se bom poboljšal."

Šel je na rob njene postelje. Pogledal ji je v žalosten obraz in začel nežno božati njene lase.

"Ali morda nisi več srečen pri meni?" je rekla in ga proseče po-
gledala.

"Kaj me tako vprašuješ? Saj veš, da si edino ti prinesla srečo mojemu srcu, da si edino tizacelila rano, ki mi jo je nekoč zasekala nado. Odkar sem te prvič videl, sem bil vedno srečen v tvoji bližini in če vedno je v tvojem naročju tvoj stanko najljubšeji..."

Albini se dobro dele njegove besede. Obraz se ji je zjasnil in na ustnih ji je zaigral nasmehek. Vedela je, da stanko nič ne more zato in da ni sam kriv, kadar dela drugače, nego ona želi. Zato mu je odpustila, zatem je odpustila tudi zdaj.

"Če bi ne bile tako trde in zveste moja ljubezen, bi že zdavnaj omegala. Za danes bodi odpusteno-skušala bom pozabiti, toda glej in čuvaj se za na roj..."

"Hvala ti za tvoje dobroto! Kaj ti bom povrnil vse to, kar mi nudiš v svoji veliki ljubezni? Vem, da večkrat nisem vreden te tvoje ljubezni! Toda prepričala se bom, da zna stanko prav tako ljubiti kakor ti in da hoče biti vreden tebe in sebe. Saj je moja edina želja, da bi tivedno sijalo solnce sreče v tvojem življenju. Ne vem, če bom mogel, ali potrudil se bom, da ti napravim življenje tako lepo, kakor zaslužiš! To bosterila moja ljubezen! Človeško življenje je tako kratko, ljubezen pa je večnost v večnosti. Ni je lepše stvari na svetu, kakor je ljubezen! Ljubezen je vse; ljubezen je življenje; ljubezen je sila, ki je močnejša od viharja, bliske in groma, a sladša od nektarja. Albina! Ali ne občutiš tvoje ustne te slasti, kadar poljubljaš njega, ki te ljubi? Ali ne občutiš v sebi one mogočne sile, onega brepenenja po nečem velikem, po nečem svetem? Oh, da bi bil kmalu vse samo tvoj in vedno samo pri tebi! Moral bom iti, moral bom zopet daleč od tebe, toda najini duši bodeta vedno druga pri drugi. Če v sanjah te bom imel pred očmi! Nad menoj bo bdel angel, ki bo imel tvoj obraz in moje ustne bodo šepetale tvoje ime..."

Albina je vstala. Odleglo ji je popolnoma. Glava je ni bolela več in tudi v prsih je ni več tiščalo. Izlivi njegovega srca so vplivali nanjo, kakor vpliva hladilni balzam na skelečo rano. In zvečer ga je zopet

spremila na koledvor.

Ko je čez nekaj dni sprajela od njega še lepo, pismo, je bila popolnoma pomirjena in potela ona. Samo vera vanj in nekdanje zaupanje se ji ni povrnilo nikoli več.

Ljubzen je smagala, a zahtevala je svoj dar: V ozadju njenega mladega znanja se je pojavila temna senca.

IV.

Stanko je baš pri zadnji dogodkih spoznal lepoto njene duše in za trenutek se je zavedal, da je ni vreden. Bil je trdno odločen, da se poboljša. Nekaj časa se je držal, akmalu je postal zopet stari.

Naslednje nedelje jo je prišel sicer obiskat, toda še nikoli se mu ni tako mudilo nazaj kot tedaj. Odpeljal se je še s popoldanskim vlakom, kajti zvečer je moral na neko zabavo, kamor je obljubil, da bo prišel. Ko se je vozil od Ljubljane, so bile njegove misli še pri Albini, ko pa se je bližal Brezju, so hitele še nekam drugam...

Tisto zimo je bilo v Ljubljani zelo mraz. V sobi ni bilo nikoli dosti zakurjeno. V šolah so zmrzovali otroci in na nekaterih zavodih so dijaki demonstrativno odšli domov, ker je bilo premalo zakurjeno. Koliko se jih je takrat prehladilo in si nakopalo težko bolezen!

Tudi Albina je zbolela. Ona je vztrajala v šoli, če je bilo še tako mraz, a dobila je močno angino. Morala je ostati doma. Toda vrnila se je zopet v šolo, ko še ni bila popolnoma zdrava. Profesor Janko, ki jo je slučajno srečal, ji je svetoval, naj ostane rajši še nekaj dni doma, sli se ni marala zameriti razredniku in to je bilo zanjousodno.

V mrzli sobi se je prehladilo ponovno in sredi februarja je zbolela na težkem sklepnem revmatizmu.

Sledile so strašne, v nepopisnih bolečinah prečute noči. A najhujše od vsega ji je bilo, da Stanka kljub njegovim obljubam še tako dolgo ni bilo blizu.

Na pustni torek, ko se je njena bolezen že obračala na boljše, se je Stanke nemoteno zabaval na maškarađi. Ko pa drugi dan ni prejel nobenega pisma od nje, ga je začelo skrbeti. Težke slutnje so ga začele vznemirjati in čudna žalost je težila njegovo dušo. Zbegan je taval okoli, bolelo ga je srce in nikjer ni našel mira. Ponoči ni mogel spati; premetaval se je po postelji in ko je zadremal, so ga mučile neprijetne sanje, da je večkrat zakričal na glas.

Ali je bila to slaba vest? Ali je bil to kes, ali je morša pomenilo kaj drugega? Bele brzojavka iz Ljubljane je posvetila v njegovo strašno negotovost.:

"Albina težko zbolela, pridite nemudoma!"

S prvim vlakom se je odpeljal v Ljubljano. Tu je kupil, soplek svežega ovetja. Doma se ni nič oglasil. K njej, naravnost k njej ga je gnala neka tajna sila. Med potjo si je očital, da je to migljaj in resen opomin neba, da ni ravnal prav in da naj se končno vendarle spomenuje, dokler ni prepozno. In sепet je imel polno dobre volje.

Albina je ležala v svoji sobici. Bolezen ji je zvila ude in skoro polomila prste na rokah. Še pred nekaj dnevi tako lepa in cvetočaja je bila sedaj vas bedna in utrujena do smrti. Ležala je nepremično. Vsak gib ji je povzročal neznošne bolečine.

Polasi je okrenila glavo proti vratom, ko je vstopil Stanke. Žalostno je uprla vanj svoj nem pogled; govoriti ni mogla. Hipen blisk je šinil preko izmučenega obraza, kakor bi se mu s tem hotela zahvaliti za njegov obisk.

Stanke se je prestrašil. Zasmilila se mu je v dno srca. Padel je pred njeno posteljo na kolena in se razjokal kot otrok.

Zdravnik je odredil, da prepeljejo Albino v bolnico. V soboto, predzadnji dan v mesecu, se je to tudi zgodilo. Revica je morala prestopiti strasne bolečine, preden so jo spravili v majhno sobico, ki je bila določena zanjo.

Bila je vaa žalostna in nesrečna, ko je ostala sama. Toda sama ni bila dolgo. Ponoči je bdelo vaa čas usmiljenke pri njeni postelji, zdaj ta, zdaj ona- po dnevi pa so prihajali domači, njene prijateljice in znanke, njeni sosledci in drugi, tako da ji ni bilo dolgočas.

Večkrat je prišel tudi Stanko iz Brezja in vedno ji je prinesel vrtnice in nageljnov, ali pa jih je poslal po bratu, kadar sam ni mogel priti. Obiskal jo je tudi profesor Janke in ji prinesel lepih, belih nageljnov, ki je ve el, da jih ima tako rada. Tudi njegova hčerka je prišla, prišla je Huda in vai, ki so jo obiskovali, so ji prineseli cvetja, da je izgledala njena soba kot kak cvetličnjak. Od doma so ji morali prinesiti kozarrčke in lončke, v katere je postavila usmiljenke vse te cvetje. Samo cvetinaova Režika ni prišla nikoli blizu, kakor da jo je popolnoma pozabila: imela je pač druge misli.

Marec je bil prijeten in tople, kakor so bili prejšnji meseci mrzli in neprijazni. Pomlad se je vračala v naravo in upati je bilo, da bo tudi Albini prinesla novih moči. Bolečine so se res nekoliko poleg-le in s da j je že tudi včasih malo zasopala, ali bolezen je bila trdo-vratna in vse je katalo, da se ne bo tako hitro dobro.

Njena postelja se je nahajala tik prim oknu, ki je bilo odprto dan in noč. Kolikokrat je erta Albina ven skozi okno in gledala gori v nebo- zdaj jasno, zdaj oblačno in zdaj zopet posuto s srebrnatimi zvezdami... Vedela je, da tudi o n ne more spati, da tudi njegovi pogledi hitijo proti Bogu in mislila je, da se morda srečajo s njenimi tam gori v nedosežnih višavah...

Po štirih tednih je bila toliko boljša, da je lahko zapustila bolnico. Prepeljali so jo na njen dom. Bila pa je že vedno zelo slaba. V želodcu jo je tiščalo; srce jo je bolelo; glavo ji je hotelo včasih razgnati; rpe se so ji tresle, da sama niti jesti ni mogla, a noge so ji bile otekale, da jih je komaj premikala. Postala je popoln a apatič-na. Nobena stvar je ni več veselila. Niti za Stanka, ki ga je včasih tako ljubila in ki je bil sedaj res dober in naš vse neke s njo, se ni

več dosti zmenila. Najrajši bi bila umrla, da bi bila vsa rešena...

Mati se je jokala, sestra ji je prigovarjala in jo tolažila, da bo že bolje, zato naj ne obupava in očetu se je smilila, da mu je včasih na skrivnem zdrknila solza po licih. Vse so storili zanjo, da bi se pozdravila, ali da bi ji vsaj olajšali bolečine. Vse prihranke so sneli zdravniki, samo da se jim ne bi mogle kaj očitati. Toda bolezen se ni hotela, pa se ni hotela obrniti na bolje.

Najhuje je bilo, ker ni mogla ničesar jesti. Prav prisiliti so jo morali, da je vsaj toliko zavila, da ni od lakote umrla. Toda njeno telo je bilo popolnoma shujšano; bila je je sama kost in koža. To ni bila več Albina, to je bila samo njena blede senca...

Dobro bi bilo, da bi šla malo v naravo, da bi jo orešali ven na pomladansko sonce, ako že sama ne more iti, je menil zdravnik. Toda Albina ni hotela:

"Saj nisem se med ljudi, ko sem takšna reva!" je rekla s solzami v očeh in žalostno pogledala na tresoče se roke.

Končno se ji je vsaj toliko posrečilo, da so jo spravili na balkon. Kupili so ji poseben stol in tako je presedela po cele ure tam, kjer je včasih s tolikim veseljem čakala na svojega stanka. Sveži zrak, zelene okolice, prijazni grički in Kamniške planine tam v daljavi: vse to je blagodejno vplivalo na njeno zdravje. In na veliki petek se je čutila že toliko boljše, da je dovolila, da so jo prvič odvedli v Tivoli.

Stanko, sestra in mama: vsi so ji pomagali po stopnicah. Podasi je predstavljala noge, opirajoč se na mamo in na stanka, a dalje ni mogla kakor samo do prve klopice. Tu je ostala samo kakih deset minut, potem pa je prosila, naj jo odpeljejo kopet nazaj. Bilo ji je preveč ljudi in mislila je, da jo vsi gledajo, kakor bi se hoteli norčevati iz njene bede.

Nedaj je niso mogli več pregovoriti, da bi šla vsaj do bližnjega parka. Zopet je po cele dneve sedela na balkonu in poslušala petje veselih ptičkov, ki so se podili po drevju v njeni bližini.

"Ko bi bila tako zdrava, kot so nedolžne živalice!" si je mislila večkrat.

Ko je prišel maj-njen in njegov mesec-je začutila, da se obrača na bolje. Začela je malo rajši jesti; tudi spala je že včasih precej dobro in napram stanku ni bila več tako mlačna in brezžutna. Njeno otrplo srce je začelo znova delovati. Zazrla se je včasih tja v bele breze in vitke topole, ki so tolikrat šepetali o njuni ljubezni. V duši se je vžgalo upanje, da ji bodo z majem prinesli ozdravljenje in vrnili nekdanjo srečo: v njuna srca se bo znova naselila pomlad.

In tihe majnikove noči so ji res pripadale novega zdravja in novih moči...

Komaj si je Albina nekoliko opomogla, komaj so njeni domači dobili vsaj malo upanja, da bo končno vendarle okrevala, komaj se ji je začelo vračati veselje in zanimanje vsaj za nekatere stvari, je že nov udarec z vso silo pretresel njeno ubogo življenje: njen stanko je postavljen v Beograd in zadanji dan maja je moral oditi.

Sam je bil prosil za premestitev, sam si je zaželel, da se reši brezjanskega mesta in da pride v prestolico, da se popolnoma nauči srbohrvatskega jezika in da si na ta način pripori lepšo bodočnost za oba. Na to je že dolgo mislil in se marljivo pripravljaj. Kljub velikemu delu je našel še vedno vsaj nekaj časa, da je čital zagrebške in beograjske časopise in da je listal po srbohrvatski slovnici. Njegove misli so hrepenele vedno višje in njegova največja želja je bila, da se povzpne do kakšnega boljšega mesta.

V Bresku mu ni več tako ugajalo kakor poprej. Odkar mu je zbolela Albina in odkar ni več prejemal pism od nje-revica ni mogla pisati- je postalo njegovo življenje tako enolično in dolgočasno. Podobno je bilo enakomernemu tiktakanju stenske ure.

Pred njeno boleznijo je bil zelo vohrav in laskomisen. Obljubljal je in obljubljal Albini, da se bo poboljšal, ko pa je bil proč od nje, je na svoje obljube pozabil. Po pevski vaji ali po igri ali po seji je šel

še vedno z veselo družbo v gostilno in potem navadno še v kavarne. Da tu ni mislil samo na Albino, je ob sebi umevalo. Saj mu je bila lepa in vesela Elza veliko bližje!

Velikokrat je prišel bele pozne domov. Večkrat so ga spravili njegovi prijatelji tudi na izprehod v kako bližnjo vasico, kjer so se navadno izborno zabavali in končno židane volje vračali v mesto.

Nekoč so si ob taki priliki dovolili majhno, nedolžno šalo. Po daljšem izprehodu so se oglasili v neki kmetaki gostilni. Stregla jim je domača hčerka. Bila je še čisto mlada in prav čedno kmetako dekletce. Začeli so pihati na njeno dušo. Eden jo je bolj hvalil kot drugi, da je bila revica ves zmešana.

"Veste kaj, vi ste pa res profest za kmete, vi bi lahko dobili kakkega gospoda za moža!" je rekel eden izmed njih in njej je to tako dobro delo! Saj ni razumela, da se samsko norčujejo. Potem je poprleptal z roko stanka po rami in nadaljeval:

"Tale bi bil za vas; : to je gospod Petelen, državni uradnik in bo postal še kdaj velik gospod. No, ali ni fest fant, punce pa še nima nobene!" Dekle ga je ljubezljivo pogledalo, a stanko se je samo prijazno nasmehnil.

Kadar so bili pozneje zopet v tisti gostilni, so bili izborno postreženi. Posebno stanko se ni mogel pritoževati in hudobni jeziki so že govorili okoli, da ima hčerka gosposkega ženina. Njena mati je bila zelo ponosna na to. Nekoč se je hotela stanka posebno prikupiti, pa je rekla:

"Veste, moja hčerka je zelo pridna in bo imela cel milijon dote!"

To je zvedela tudi gospe Wintrova in kmalu je bilo znano po vsem Brezju. Pa tudi v Ljubljani se je šušljalo, da se ženi stanko pri bogatem kneckenvdekletu.

Kakor smo že omenili, se je seznanil stanko na neki veselici tudi z dr. Wolfram in njegovo gospo. Advokat dr. Wolf je bil že starejši gospod

ugleden in spoštovan v vsem Brezju, a njegova žena je bila še zelo mlada. Bila je pametna in poštena soproga, v ostalem pa zelo živahna in vedno dobre volje.

Stanko je bil zelo vesel, ko ga je dr. Wolf povabil na dom. Prišel je v svoji najlepši obleki in je bil prav prisrčno sprejet.

Od tedaj je bil stalen gost pri advokatih. Rad je zahajal v gostoljubno hišo. Največjo pozornost je posvečal mladi gospej in brezjanske klepetulje so že spet imele dosti opraviti. Gotovo pa je, da se je delala velika krivica obema.

K advokatom je zahajala tudi gospa Wintrova. Njen mož je bil samo za nekaj časa postavljen iz Ljubljane v Brezje in gospa je prišla za njim. Znana je bila po tem, da zelo rada govori nemško, da si prav dobro zna tudi slovenski. Z velikim ponosom je večkrat poudarjala, da izhaja iz ugledne nemške rodbine. Če je govorila pol stavka slovenski, sta temu morala slediti dva v blaženi nemščini.

Stanko namenoma ni hotel govoriti nemški. Tudi na nemško vprašanje je odgovarjal slovensko. To je gospo Wintrovo jezilo in zato ga tudi ni mogla trpeti. Ona je bila tudi tista, ki ga je polagoma spravila iz advokatove hiše.

Najprej je skušala nahujskati gospo proti njemu. Nestetokrat ji je očitala, da je slepa in da ne razume, kako ji vendar more ugajati ta blede in sanjavi mladenič.

Ko pri njej ni dosegla zaželjenega uspeha, se je obrnila na gospoda.

"Doktor, bodi pameten in previden! Zdi se mi, da se ta gospod Petelen malo preveč rad suče okrog tebe tvoje gospe. Saj vem, da ni neumna, ljudje bodo pa le brusili jezike!"

To je zaleгло. Stanko je hitro opazil, da so advokati postali proti njemu nekam hladni in da mu zlasti gospod ne posveča nekdanje pažnje. Slutil je tudi, kaj je temu vzrok in kdo ga je očrnil. Zato je začel izostajati in izostal je popolnoma.

Tako je bilo pred njeno boleznijo. Sedaj je pa postal popolnoma drugačen. Njegova vest ni bila čisto mirna in neprestano si je očital, da je sam v veliki meri kriv njenega trpljenja. Sedaj mu je bilo žal, da jo je poprej, ko je bila še tako zdrava, preveč zane-marjal in da je rajši ostajal v Brezju, kakor da bi pohitel k njej. Sedaj je uvidel sam, kako grd in kako nehvaležen ji je bil za vso njeno veliko ljubezen.

Razen tega je pa tudi spoznal, kako nehvaležni so ljudje in kako ga za vse to, kar je delal z dobrim namenom, vlačijo po zobeh. Zato se je zaprl v svojo izbo in se skoro popolnoma potegnil iz druž-be nazaj. Zunaj je bilo pusto vreme in mokrota, a pusto in žalostno je bilo tudi v njegovi duši. Žalosten je bil in otožen in čutil se je tako zapuščenega. To je vedel, da mu Albina ne more pisati, ali tudi od drugih ni dobival skoro nobenih vesti o njeni bolezni. Zato ga je skrbelo. Edina njegova misel je bila, kako ji je in edina nje-gova želja, da bi jo videl zopet zdravo. Komaj je čakal sobote, da je sešel na vlak in se popeljal k njej. x x x

Prihajal je zelo pogosto. Prinašal in pošiljal ji je rože. Bil je zelo nežen z njo. Božal jo je, kakor boža ljubeča mati svoje dete, in se je veselil kot otrok, ko je videl, da se ji je začelo obračati na boljše. Prosil in rotil jo je, naj se pazi; tolažil jo je v njenem trpljenju in obupu in ves blažen je bil, ko ga je sredi maja po dolgem času zopet prvič pobožala po licu in mu zaupno pogle-dala v oči...

Tedaj je prišla njegova premestitev v prestolico države.

Po Stankovem odhodu v Beograd se je Albinina bolezen zopet poslabšala. Noge so ji nenadoma postale tako težke, da nekaj časa sploh ni mogla napraviti niti koraka. Roke so se ji tresle še bolj kakor poprej, desnico ji je kar zavijalo, okoli srea je začela ote-kati, jesti se ji zopet ni ljubilo. spati ni mogla in v neznošnih

bolečinah je klicala stanka na pomoč, a on je bil tako daleč!

Poskusili so zopet vse sredstva in ji preskrbeli najboljše mazila. Zdravnik jo je cepil proti revmi, a vseastonj. Bolenen se ni hotela premakniti na boljše. Naoprotno! Dozdevalo se je, da gre vedno na slabše. Revica je bila končno tudi živčno popolnoma izčrpana. Spomina jo je začel zapuščati. Pozabila je vse, pra vse, kar se je tekom sedmih let v gimnaziji naučila. Niti svojih najboljših prijateljic ni poznala več. Bili so se celo, da bo morda se pozabila goveriti, kajti nekaj časa je samo prikimavala in šloestno arla pred se. Kazalo je, da ne bo mogla nikoli več v šolo nazaj, tudi če bi ostala pri življenju.

Ko je je prišel nekoč profesor Janko Šbiskat, je brezčutno strmela vanj in dobil je vtis, da tudi njega ne pozna več. Vsi, prav vsi se že obupali nad njenim ozdravljenjem in njena uboga mati je včasih že kar želela, da bi jo smrt rešila njenega trpljenja. *Šentjakobska knjižnica v Ljubljani*

Sredi junija je zdravnik odredil, da jo pošljejo v Laške toplice. Poskusiti je treba, morda bo le kaj pomagalo. Sestra jo je umila in napravila, a Albina je bila tako nerada. Spodaj je čakal avto. Ko je bila že napravljena, je mama z povzdignjenimi rokami prosila:

"Pustite me tukaj! Saj vendar ne morem tako med ljudi! Pustite me, da umrem doma, saj se ne bojim smrti, bom saj rešena večnega trpljenja!"

A težavo so jo pripravili po stopnicah, nekar se je odpeljala na kolodvor. Spremlali sta jo njena sestra in botra.

Ko so prišli v zdraviliški dom, so jo odvedli v njeno sobo. Tu se je malo umirila. Ko pa je bilo popoldne treba iti h kosilo na vrt, se je branila. Začela je jokati na glas, češ, da tak pohabljenec, kakor je ona, ne sme iti med druge ljudi. Saj se jesti ne more tako, kakor se spodobi. Dolgo so ji morali prigevarjati, da se je naposled udala. Pri mizi pa se je boječe ozirala okoli. Misli je, da vse gleda samo na njo.

Pozneje je niso več silili, da bi hodila na vrt. Kosili so ji hrano v sobo in botra, ki je ostala pri njej, ji je pomagala pri jedi, kajti sestra se je morala še tisti večer odpeljati nazaj v Ljubljano.

Izprememba sreka kakor tudi vsakdanje kopelji so blagodejno vplivale na njeno zdravstveno stanje, a vendar je rekel zdravnik, da bo potrebna operacija na nogi.

Bez dober teden je je prišel stanko obiskat. Pripeljal se je iz Beograda v Ljubljano, kjer je izvedel, da se nahaja v toplicah. Takoj se je odpeljal v Laško. Ko je prišel v njeno sobo, se je nahajala Albina baš v kopeli. V sobi sta bila samo botra in njen sin. Sinko jo je el klicat.

"Albina! Mlad gospod te šaka gori v sobi. Prinesel je velik sop rdečih rož. Presil me je, naj te polišem."

Albina je počasi šla gori. Glavo je imela svezano v veliko pisano ruto, da se ne bi prehladila. Ugibala je, kdo neki bi mogel biti. Da je stanko, tega niti misliti ni mogla.

Ko je stopila v sobo, je zakričala na glas. Skoro bi se bila sesela, tako se je prestrašila, kajti bilo jo je sram, da jo je videl v taki toaleti. Toda stanko jo je hitro pomiril. Izročil ji je sopek, ki ji je napravil vidno veselje. Potem je sedel k njej in ji je pripovedoval o Beogradu in jo tolažil. Smilila se mu je, ko je videl, koliko še vedno trpi. Bil je zelo ljubeznjiv in nežen z njo. Na botro, ki ga osebno poprej ni poznala, je naredil najboljši vtis. Pozneje se je izrazila napram Albinini materi:

"Samo nekje ur sem bile z njim skupaj, pa sem videla, kako dober človek je. Škoda bi bilo za Albino, ako bi zaradi svoje nesrečne bolezni zamudila tako lepo priliko..."

Pred odhodom ji je prigovarjal, da bi pisala sestri. Poskusila je, toda roka se ji je takomtresla, da ni mogla napisati niti naslova. Ko je odhajal na kolodvor, da se vrne v Beograd, ga je hotela spremiti, toda ni mogla. Samo nekaj minut je šla za njim, potem pa se je naslonila na drevo ob potu in je žalostno gledala za njim, dokler ji ni izginil izpred oči.

Stanku je bilo zelo hudo in ko je vetopal v voz, mu je postalo slabo. Za trenutek se mu je zatemnilo pred očmi.

Stirinajst dni je ostala Albina v toplinah. Potem jo je peljala botra zopet domov. Domači so bili kar veseli, ko so videli, da uspeh ni izostal. Vendar je morala še tisti teden zopet v bolnico, kjer pa je ostala samo tri dni, da so izvršili majhne operacije na nogi.

Po operaciji se je začelo njeno zdravje zopet vidno boljati. Toplota poletnih mesecev ji je povrnila moči v toliki meri, da je v začetku septembra še lahko šla z materjo in sestro na svoj prvi izlet v naravo. Šle so v Litijo, kjer je pred kratkim umrla njena teta. Hotele so obiskati ^{opojne} ~~mnihove~~ soročnike in pokriti na tetin grob.

Toda Albina je bila še vedno zelo slaba. Hodila je težko in počasi. V obraz je bila blede kakor smrt in kakor senca se je vlekla za sestro in materjo. Jesti ni mogla skoro nič. Med ljudi je šla še vedno tako nerada, kakor bi se jih bala in iz sobe so jo morali spraviti z največjo težavo.

Na tetinem grobu se je razjokala, da se je drugim kar smilila. Obšla jo je ječrna žalost.

"Saj ne bo dolgo, da grem tudi jaz za njo!" je rekla z boleznim, jecljajočim glasom.

Z sedanjim večernim vlakom so se zopet vrnila v Ljubljano, ker Albin ni hotela nikjer ostati čez noč.

Septembru je bil tisto leto tako lep. Albina je zopet presegla cele ure na balkonu. Pa tudi v Tivoli je šla sedaj čisto rada. Roke so ji niso tresle več, samo bile so zelo suhe in prsti so bili ukrivljeni. Hodila je vsak dan laže in jedla je z pet redi. Z zdravjem se ji je začel vračati tudi spomin in veselje do življenja. Po dolgih in težkih devetih mesecih je končno so et popolnoma ozdravela.

V šolo pa je šla šele začetkom novembra. Zamudila je celo leto. Njene tovarišice so bile sedaj v osmem razredu, ona pa je morala v sedmega nazaj. Najbolj tragično pri vsem tem je bilo, da ta bila poprej ved-

no najboljša med njimi, sedaj pa so bile na celo leto pred njo. To je je bolelo. Toda mati, njena sestra in oče, ki so bili že popolnoma obupali nad njo, so bili veseli, da je vsaj ostala pri življenju...

V.

Po bolezni je bila Albina vsa izpremenjena. Sicer je na videz ozdravela popolnoma, toda ostala ji je težka srčna napaka in neka splošna oslabelost. Z veliko težavo je sopihala po visokih stopnicah in bila je vedno vsa izmučena, ko je prispela do vrha. Njeni starši so že začeli premišljevati, da bi si baa zaradi nje poiskali kako drugo stanovanje, da je ne bi bilo treba tako visoko hoditi. Toda pri tedanjem pomanjkanju stanovanj je bilo to zelo težko in tako niso mogli nikjer dobiti ničesar primernega.

V zvezi z njeno srčno hibo pa je bila se cela vrsta drugih stvari. Že poprej je bila zelo nežna in občutljiva, sedaj pa se je vse to še stopnjevalo. Postala je neverjetno razdražljiva. Vsaka malenkost jo je zbadla globoko in jo razburila do ekajnosti. Če je oče zaklel, ji že ni bilo prav. Če ji je mati kaj očitala ali če ji je njena sestra kaj ugovarjala, se je kar tresla od jese in po cele ure ni izpregovorila nobene besede. A gorje tistemu, ki bi se drznil izpregovortti žal besedo proti njenemu ženinu. Skočila bi mu bila v lasse in ga razpraskala do krvi. Če ji ni šlo kaj po volji, je začela krčevito plakati, da je ni bilo mogoče potolažiti. Bila je res revica. Njeni so vse to dobro vedeli in so kolikor mogoče lepo in popustljivo postopali z njo, da je ne bi po nepotrebnem razburjali. Saj je bilo že to dosti hudo, da se ni več tako lahko učila kakor poprej.

Tudi drugače se je izpremenila. Poprej je najraje čitala sama doma v svoji sobi, ako njega ni bilo v Ljubljani. Velike ljudi nikoli ni mogla trpeti v svoji bližini, veselje se je izogibala, niti se prijatelji ce ni dosti marala, ker je bila uverjena, da je ne razumejo.

Sedaj si je nenadoma začela družbe: vesele, mlade in razposajene

družbe.

V oktobru je bila zopet večkrat v naravi in lepa ljubljanske jesen jo je prav tako veselila kakor nekoč cvetoča pomlad. Vsak dan je morala biti zunaj: v drevoredu, v parku, v gozdu ali doli ob Savi. Mama in sestra sta morali s njo, a v drugi polovici meseca jo je spremljal njen stanko, ki je prišel na 14 dnevni dopust.

Obhodila sta vso ljubljansko okolico. Ia sta tudi na Sv. Jošt, ker za njene bolezni ob obletnici njunega spoznanja ništa mogla na svojo božjo pot.

Ko se je stanko moral vrniti v Beograd, je nadaljevala sama s svojimi izprehodi in izleti v naravo. Zahajala pa je tudi v kino, v gledališče in na koncerte, videl si je v kavarni in sladličarni in celo ples jo je veselil, ki ga je včasih tako sovražila.

Po akademiji "Preperoda" je plesala do dveh po polnoči, na Taboru pa je ostala nekoč do štirih zjutraj. Tu jo je videl tudi profesor Janko in ji je požugal s prstom. Ona pa se je zasmejala na glas in je plesala naprej, kakor bi hotela nadomestiti vse, kar je do sedaj zamudila.

Zjutraj je bila doma počteno okregana. Oče se je jezil in ji očital, da ne dela prav in da že zaradi bole ne sme tako dolgo po noči izostajati. Toda ona se ni dosti zmenila za njegove pridige.

""

Stanko ni šel zato v Beograd, ker ga je morda vlekla zvedavost; šel je zato, da si uture pot v lepšo bodočnost. Vedel je, da je ta pot težka in da je že marsikateri Slovenec omagal in obupal na sredi, ker se ni mogel vživeti v tiste čudne beografske navade; a vendar je hotel poskusiti srečo tudi on.

Namenjen je bil v ministerstvu saobračaja, v oddelku za Slovenijo. Delal je marljivo, vestno in požrtvevalno kakor sploh vsi Slovenci, ki so bili poklicani v Beograd. Tako poštenih, sposobnih in spretnih urad-

nikov poprej v prestolnici niso poznali. Posebno tega nekateri niso mogli razumeti, da se za vsako podkupovanje nedostopni. Zato so jih na vidcu zelo cenili in spoštovali, v resnici pa so se jih bali in se norčevali iz njih, kadar so bili tako sami med seboj.

Stanko se je kmalu seznanil s nekim slovenskim ministrom, ki mu je potem šel vsoekozi na roko. Pomenila sta se prav po domače in prijazni gospod ga je ob priliki povabil v svoj salonski voz. To je bilo za Stanka kot nalašč. Če itak je bil precej visok, a sedaj si je še veliko več domisljal, ko se je lahko vozil s samim ministrom.

Tudi s drugimi odvetnimi Slovenci se je kmalu seznanil, saj so hodili večinoma vsi v znane slovenske hotele in restavracije na kosilo in večerje.

Tako mu ni bilo baš dolčas. Večkrat so šli skupaj na izprehod na Kalimegden ali v Topčider, ob nedeljah pa so se peljali z ladjo v Zemun, anđevo ali kam drugam.

V svojem uradu je bil čisto srečen, s tovariši se je razumel dobro, prijateljev je imel dosti in kmalu je lahko z mirno vestjo ugotovil, da mu ni žal, da je šel iz Slovenije.

Pri vsem tem ga je težilo samo nekaj. Bil je tako daleč proč od svoje uboge, bolne Albine. Dušo mu je sitskal obup, ko je izvedel, da se je po njegovem odhodu njena bolezen še poslabšala. Črna skrb je ležala nad njim, ga grabila za grlo in davila. Boga je pretil, naj ga usliši in vrne zdravje revici. Mislil so mu ne restano hitele v Ljubljano. Pisal je skoro vsak dan kratko pismo, čeprav ni dobil od nje nobenega odgovora. In kmalu najbolj ga je bolelo in skrbelo, ako mu tudi drugi delj časa niso nič poročali o njej. Kolikokrat si je zaželel, da bi bil vsaj trenutek pri njej, da bi videl, kako živi, kako je z njenim zdravjem in če gre še kaj na izprehod. Zaman! Zdelo se mu je, da je prišel v kraj, od koder ni nobene zveze z Ljubljano. Včasih se ga je začelo lotovati silno domotožje.

Najrajši bi bil kar zbežal domov, ker ni imel nikogar, da bi mu potožil svoje bol. Edino ona misel ga je bodrila in tolažila v tej zapuščenosti: da boata namreč kmalu združena za vedno.

"Ko prideš ti, draga Albina, za vedno k meni, takrat bom srečen, takrat ne bom pogrešal ničesar več!" je zapisal v nekem pismu.

Ko so mu v ministerstvu obljubili, da bo dobil v oktobru daljši dopust, je bil zelo vesel. Zadevoljno je hodil po sobi gori in doli; v duhi si je že predstavljal, kako se bo vozil in kako bo ves srečen, ko bo po dolgem času znova pri njej.

""

Za avgust je bil napovedan učiteljski kongres v Beogradu, za katerega so se dolge vršile obsežne priprave. Merodajni činitelji so hoteli, da bo di zborovanje največjih dobrotnikov mladine, ki bodo tedaj od vseh strani države pohiteli v glavno mesto, čim veličastnejše in uspešnejše. Zato niso opustili ničesar, kar bi služilo njihovu sprehu.

Kakor mnogi drugi se je tudi Stanke veselil tega kongresa. Vedel je, da prideta med drugim tudi njegovi sestrā v Beograd in morda celo Albina, ako ji bo zdarvje dopuščalo. Že je računal, kako jih bo vodil pomeestu, da jim razkaže njega lepote in zanimivosti, kako se bodo vozili po Savi in Donavi in kako si bodo ogledali beograjsko nočno življenje. Njegova davna želja je bila, da vidijo tudi one, kje in kako živi sedaj, ko je tako daleč od njih.

Sestri sta res prišli, toda Albina ni bilo, ker je bila prebolela. Stiri dni sta ostali v prestolici. Preživeli sta nekaj veselih in lepih uric pri svojem bratu.

Stanke je bil ves čas z njima. Pri tem se je seznanil z več učitelji in učiteljicami, med njimi tudi z mlado in lepo Hrvatice Elviro, ki je prišla iz osješke oblasti in ki je bila že poprej znana z njegovima sestrama.

Elvira je bila zelo živahna deklica. Bilo jo je samo zdravje in življenje. Žalosti menda sploh ni poznala. Ker naprej se je zadovoljno smehljala in zabavala vse družbo. Se žalosten človek je v njeni družbi moral postati vesel.

Ko jo je Stanko opazoval in jo primerjal s svojo bolno Albino, je videl veliko razliko. Nekaj časa se je premagoval, potem pa se ni mogel več ustavljati izkušnjam.

"Albina je tako daleč, ta pa je tako blizu! Albina je bolna, ta pa je tako zdrava! Zakaj se ne bi privoščil veselo urice?" si je mislil. Začel ji je dvoriti. Nепrestano se je skhal okoli nje in je bil vedno bolj pogumen, ko je videl, da Elvira ni preveč trdosrčna...

Ko je prišla ločitev, sta šla kot dobra prijatelja drug od drugega. Obljubila sta si, da si bosta prično dopisovala in da ne bosta nikoli pozabila lepih avgustovih noči v Beogradu.

Nekaj časa sta si res dopisovala, potem pa je Stanko nenadoma prenehal. Menda se je naveličal pisariti, ali pa je bilo tako v njegovem značaju. Elvira mu je pisala še naprej, končno pa so izostale tudi njene kartice. Na zadnji je bil d' bele podčrtan stavek: Neznam, kako da Slovenci si tako radi i tako brzo zaboravite.

Božični večer. Albina je nekoj hotela biti doma. Povabila jo je si-
cer profesorjeva Mišica, pri kateri je včasih v svoji nežni mladosti vse
srečna med igro in smehom pričakovala polnočnice, toda zahvalila se ji je
za njeno prijaznost. Tudi drugim so jo vabili, ali topot je hotela na
sveti večer biti sama.

Priškovala je njega. Vedela je, da bo prišel, saj ji je obljubil,
saj ji je pisal šestokrat, da pride. In ona si ga je tako želela.

Kolikokrat se je carla proti vratom, kolikokrat je prišla hnila, ko
je stisnala v veži korake. Misli je, da je on. Toda njega ni hotelo biti.

Minila je ura za uro in še vedno je upala, da pride. Zdaj pa zdaj
bo potrkal, vrata se bodo odprla in po etela mu bo v objem!

Odprla je knjigo, da bi brala, toda brati ne mogla. Naslonila se je na mizo in se zamislila...

"Morda reveš ne more priti, morda mu niso dali dopusta, drugače vem, da bi prišel. Bog ve, kako mu je hudo, ko ne more k meni, po kateri tako hrepeni! Reveš?"

O polnoči je šla spat. Hudo ji je bilo pri srcu, a tlašila se je, da bo morda prišel na Silvestrovo, če sedaj ni mogel.

Tudi na Silvestrov večer ga je čakala, a tudi tokrat zamen. Njega zopet ni bilo.

"Kaj naj to pomeni? Ali morda neče priti? Kdo je tisti, ki ga ne pusti k meni? Ali mi je leglo moje srce, ki ne laže nikoli?"

Zatisnila si je oči z rokami. Njeno dušo je objelo nepopisno hrepenenje. In v tisti uri je nastala njena pesmica, ki pove vse in ki se glasi:

Ura tiktaka v polnočni tišini,
moja duša vasuje v tvoji bližini.
Slutiš li, dragi, njeno ljubav,
ki sanja o tebi preke daljav?

Ura tiktaka-solnce v rani pozdrav,
moja duša prihaja iz daljnih planjav,
pred svetom zakriva svojo tajno skrivnost,
da kdo ne zaide ji poslednje riddost...

Ura tiktaka v te sence večerne,
moja duša se vrača iz sfere brezmerne,
svetovne morje je radost potopilo
in s črniimi sencami dušo zakrilo...

Ura tiktaka v to nočno tišino,
moje misli mi begajo v tvoje bližino...
Presekaj te dalje, o dragi, in pridi!
V nočni tišini te ljubi nekdo...
Ura tiktaka v polnočno temo...

Tako je napisala sama in kakor je napisala, tako naj petane! Preprosta, nedolžna pesmica jo je gotovo prinesla vsaj nekoliko tlažbe v tisti težki noči, ko je bila tako sama in ko se je čutila tako zapuščeno.

In Stanke? Res je prosil za dopust inres ga mu niso hoteli dati. Toda morda je bil tega bolj vesel kot Halsten. Res je, da mu je bilo na

sv.večer šal, ko ni mogel k njej, kakor je obljubil, in ko je pomislil, kako ga bo željno pričakovala, res je pa tudi, da se je kmalu potolažil. Kaj pa se je že zopet zgodilo?

V ministerstvu se je spoznal s mlado uradnico, z eno izmed tistih, ki jih je bilo včasih toliko v ministerstvih, pa so pravili, da niso imele nič d la.

Zlata je bila vesela in živa d klica. Staršev ni imela več. V ministrstvo je prišla po protokoli nekega sorodnika, ki je bil visok uradnik na dvoru. Stanovala je pri neki rodbini, ki je bila včasih dobro znana s njenim očetom. Imela je lepo sobico s posebnim vhodom in v splošnem je bila na dobrem glasu. Stara je bila komaj 20. let. Vsi so zatrjevali, da je ne samo ljubezniva, ampak tudi zelo inteligentna.

Stanko jo je videl že kmalu po svojem prihodu v Beograd, ali od začetka se ni čisti zmenil zanjo kakor sploh za nobeno žensko. Ko pa je le prišel večkrat z njo skupaj tudi izven urada in ko je videl in spoznal njen veseli značaj, se je začel bolj zanimati zanj.

Elegantni in ponosni Slovenec je neizkušeni Srbinji takoj ugajal. Na mah je osvojil njeno srce in d klica se je končno popolnoma zaljubila vanj. Pa tudi on jo je imel od dne do dne rajši in tako sta vedno iskala drug drugega. Zdaj si ju videl v kavarni skupaj, zdaj na promenadi, zdaj zopet na izprehodu zunaj mesta.

Najljubša sestališča jima je bila tiha potka doli ob Savi in Donavi. Koliko lepih jesenskih večerov sta presanjala ob šepetanju njihovih valov, koliko veselih uric preživela na samotnih klopčah ob njihovih bregovih!

Ko je prišla zima in ko je pritisknil mraz, sta se umaknila v notranjost mesta. Sestajala sta se zdaj v tej, zdaj v oni kavarni in nazadnje ga je povabila na svoje stanovanje. Tako je bil tudi on na sveti in na Silvestrov večer pri njej in zato mu ni bilo tako hudo, ko ni dobil dopusta.

Kmalu po novel letu je dobil od Albine pismo, polno žalosti in obupa. Pismo ga je presuilo in za trenutek se je zavedel, da ne ravna

pošteno in prav napram njej. Kako bi ji bilo, ako bi vedela, kakšen je in kao jo vara. Ne, vara je ne, saj se z Zlato samo zabava za kratek čas, in v resnici pa ljubi samo njo in nobene druge!

Se el je in ji takej odgovoril, ko so se sveneli obupni klici ranjene duše v njegovih ušesih.

"Zlata Albina! Trnjeva je moja pot, a to me ne plaši, saj vem, da delam za tvojo in za svojo srečo. Kako želim, da bi bilo še slednjič vse končano in da bi bila oba srečna in samo srečna! Ljubljena! Stanko ti kliče: Ne obupaj! Stoj trdno, saj si njegova, samo njegova! Ti si edina med ženskami, ki sem ji kedaj zaupal in ki sem jo v resnici ljubil! Ni človeka, ki bi vedel, kako malo cenim ženske, ker jih poznam. A poznam tudi tebe. Ti si izjema med njimi in zato ti dajem zvestobo za zvestobo, ljubezen za ljubezen: sprejmi jo!"

To so samo nekateri stavki iz njegovega dolgega pisma. Bil je ginen, ko je pisal. Ko pa so utihnili zvoki onih klicev, je bilo zopet konec njegove dobre volje.

Škoro vsa njegova poznejša pisma so bila zelo hladna in površna po obliki in vsebini. Pisal je na navadni pisarniški papir in kakor bi po pisavi sočlil, vedno v največji naglici. Poleg želje, da bi bil red pri njej, nahajamo v njih samo nekaj običajnih fraz, ki se ponavljajo v vsakem listu v neispremenjeni obliki, in brezplodno govorčenje o vsemenu in o delu, ki ga ima vedno brez glavo.

Albina je morala uvid ti, da Stanko postaja hladnejši. Napram materi in sestri ga je še vedno kljubovalno zagovarjala, da si sama ni bila prepričana, da to zasluži. Ako pa je začela sama pri sebi natančneje premisljevati, se je končno vendarle morala reči, da občutki, sumnje in dvomi niso popolnoma upravičeni: In to jo je bolelo. Toda obupala ni, še vedno je verovala vanj. Vedela je, da se njen fant da slepo voditi od slušajev usode. Sedaj tava revež osamljen in zapuščen brez prave volje okoli, sedaj, ko je tako daleč od nje, da ga ne more voditi. Ko bo pri-

šel z pet nazaj, ko se bo vrnil v njeno bližino, potem bo pa zopet vse dobro. Pod vplivom njene vernosti in ljubezni bo zopet postal drugačen...

O veliki noči je prišel v Ljubljano. Njegovega službovanja v ministertvu je konec. Vrniti se je moral na svoje prejšnje službeno mesto nazaj. Ali ga niso potrebovali več, ali morda sam ni hotel ostati več, o tem ni nikoli nikomur nič pripovedoval. Gotovo pa je bil zanj zadnji čas, da je odšel iz prestolice, drugače bi se bilo bogve kaj zgodilo z njim. Gotovo pa bi bil na ubogo Albino počasi popolnoma pozabil.

Velikonočne praznike je preživel pri svojih v Ljubljani. Prihajal je seveda vsak dan - včasih še po večkrat - k Albini, ali na vse je napravil vtis, da se je v s i z p r e m e n j e n . . .

Njegova mati je to prva opazila in ga je kregala ter mu očitala neposteno ravnanje, ko so mu dan za dnem prihajala pisma in razglednice od vseh strani. Albino je visoko cenila in jo je imela vedno rajši, ko se je prepričala, da je zvesta in poštna, in ko je videla, koliko je reva morala pretrpeti za svoje bolezni.. Zato ji ni bilo prav, da bi se njen sin samo igrajškel z njo in da bi jo varal. Zato ga je resno posvarila, naj bo pameten in naj pusti te srbinke in Hrvatice lepo pri miru.

Stanko se ni dosti zmenil za njena svarila. Zadovoljno se je smejal in je rekel: . . .

"Saj je vse to samo za zabavo! Naj pišejo, če so tako neumne!"

Ko stašla z Albino k njeni botri, da ji voščita za god in da se ji zahvalita, ko je bila v njeni bolezni tako dobra z njo, je tudi ta na svoje veliko začudenje opazila, da Stanko ni več tisti, kakor je bil poprej. Albini tega seveda ni hotela reči, pač pa je pripovedovala pozno je njeni materi, da se ji zdi, da se je v Beogradu čisto izpremenil.

V Brezju se je med tem precej izpremenilo. Gospe Wintrove ni bilo več, preselila se je zopet v Ljubljano. Pri advokatu Wolfa so kupili pred nekaj meseci ljubko deklico, ki je prinesla veselje in srčco v plemenito hišo. Elza ni bila več gospodična. Poročila se je kmalu po

njegovem odhodu s svojim prvim soročencem. Kakaj časa je še mislila na stanka. Polagoma pa je uvidela, da to nima nobenega pomena in da je bila to samo majhna zablada. Pročunjam njeno matere in njenega ženina je na ta način uselo, da se je vrnila tja, kamor je spadala. Zameriti ji ni bilo, saj ni storila nič slabega; človeško, zlasti žensko srce je pa včasih tako čudno...

Stanko se ni hotel nikamor in nikomur uveljaviti. Tudi v javnosti se ni moral več toliko kazati kakor nekoč. Bil je bolj zase. Jezilo ga je, ko je tudi sam uvidel, da ni več tak, kakor je bil poprej, in ko je tudi od dne do dne bolj občutil to izpremembo. Zavedal se je, da je delal Albini krivico, in tem hujše mu je bilo, ko je bil uverjen, da ni ničesar sakrivila in da tega ni zaslužila. Večkrat ga je tako prevzelo, da je začel samega sebe obtoževati, kakor bi skušal s tem umiriti svoje vest.

"Kakaj ne morem biti več tak, kakor sem bil? Kakaj sem postal tako čuden? Kakaj sem gledal samo nase, a nič nanjo? Vem, dobro vem, da sem samo njena - neureča! Kako bi bila srečna sedaj, ko me ne bi nikoli spoznala! Zadovoljna bi bila, tako pa mora tolikokrat jokati radi mene. Vem, vem, da bi bilo boljše za njo, da me ni nikoli videla, nikoli ljubila! O pač bi Albina zaslužila boljšega človeka, nego sem jaz! Pol bom k njej in prosil jo bom, naj mi oprostí. Ali mi bo mogla odpustiti? Gotovo! Kako grenko bi bilo življenje, ako ne bi bilo odpustitja, ako ne bi bilo velike ljubene, ki odpusta in pozablja!"

In Albina je bila res dobra in njena ljubezen je bila velika in požrtvovalna. Odpustila mu je vse. Tega, kar so drugi govorili, ni hotela niti poslušati, kaj šele verjeti. Pa tudi če bi bilo vse to res, bi mu bila gotovo odpustila.

Vendar pa pomnožji bolezní ni bila nikoli več popolnoma mirna. Neke prikrita bojazen, neke tajna, nerazumljiva bol je neprestano stiskala njeno dušo in kadar je bila sama, se je kaj čisto in rada spominjala onega cvetočega majnika, ki ji je prinesel in nudil toliko sreče.

O tem priča edini list iz njenega dnevnika, ki ga je napisala koncem majnika tri leta po srečanju s Stankom in ki ga podajem v neizpremenjeni obliki:

"Nikoli nisem mislila na to, da bi pisala dnevnik. Danes pa se mi zahotelo. Zakaj? Včasih sem vse svoje sreče in radost nosila v svoji duši in tudi vse svoje gorje. Sedaj pa se mi je zahotelo, da izpovem svoje misli, svoja čustva. In ker nimam prijateljske duše-o pač imam mnogo prijatelje in vendar nobene, ki bi bila moja, ki bi razumela čudna pota človekovega bitja in hotenja-, sem si izvočila za skupnika dnevnik.

Prva meja se je začela v moje življenje, ko sem imela 16 let. Bila sem v peti šoli. Zdi se mi, da se je tedaj vse moje bitje pretvorilo v drugega človeka. Vse ala oostne sanje so se strnile v eno samo misel, v en sam smoter...

Na velikonočni ponedeljek sem spoznala Stanka. Okrog mene prebujajoča se pomlad, pred menoj vse srebrni niz planin, zeleni gozdovi, temne proge njiv in po holmih bele cerkvice kot črnbne grlice... Tedaj je zaviskala moja duša v nepoznani radosti, solnce v pozdrav. Svetloba se je naselila v mojem življenju-ljubavi...

Stanko je takrat služboval v Hrastju. Vsak teden je dvakrat prišel v Ljubljano. Hodila sva po tivolskih gozdovih. V majskih večerih, mesečnih nočeh sva gledala novemu življenju v obraz. O, prelepi maj, tvojega ovetja, tvojih tart, tvojih ptičic ne pozabim nikdar!

Mnogo lepote sem doživela, odalej je ne bom toliko nikoli več..."

VI.

Dasi je Albina že dolgo časa pri Stanku opasevala neodločno smer, dasi je vsak dan bolj čutila, da ga ji je vlemesto pekvarilo in odtujilo, vendar ga je še vedno ljubila z nezmanjšano silo. Že davno se je bila odločila njega ali pa nobenega! Stanko bo moj mož-ali pa nobeden! In pri-škovati je bilo, da bo avoj sklep pri prvi svoji veliki odločnosti in

jekleni volji v resnici tudi izvedla.

Veliko je še pretrpela radi njega, dosti ra zaočaranj je doživela: pa vendar ji je bil še vedno njen bog. Še vedno ga je težko pričakovala, še vedno se je veselila vsakega, še tako kratkega svidenja, in četudi je čutila, da ne prihaja več tako rad. V težkih in veselih urah je mislila nanj. Upala je, da bo končno znova vse dobro: saj se ji je zdelo, da ji včasih vendarle piše tako lepo in saj ni mogla slutiti, da jo čaka še hujše...

V začetku jeseni je bil Stanke prestavljen v Bukovje, lično mesto-
ce na Gorenjskem s slikovito lego s prijazno in zdravo okolico.

Albina je bila tega dvakrat vesela. Prvič zaradi tega, ker je bila njegova nova služba lepša in lažja, in drugič zato, ker ji je bil njen dragi znova veliko bliže. Računala je, da bo sedaj znova tako pridno zahajal k njej kakor takrat, ko je bil še v Krastju; pa tudi sama ga bo včasih lahko obiskala.

Toda revica se je veselila preseljenja.

Konec je prišel Stanke v Bukovje, še se je vpisal pri sokilu in narodni četalnici in začel sedaj lovati pri ljudskem odru. Poslednje ga je prav posebno animalo. Bil je dober igralec; imel je nekoliko vaje že od poprej in mislil je, da bo tu lahko razvil svoj talent do popolnosti. S svojim večstranskim kulturnim udejstvovanjem si je hotel priboriti v mestu spoštovanje in ugled.

Ze to pa je bilo treba velike trude. Vaje, s katerimi se takoj pričeli, so včasih trajale po cele ure. Po vaji pa se je bilo seveda treba oglasiti še malo v gostilni ali kavarni. In tako mu ni preostajalo dosti časa za Albino. Namesto v soboto zvečer, ko se se navadno vrstile vaje, je prihajal v Ljubljano šele v nedeljo, ali ga pa sploh ni bilo.

Seveda to Albini ni moglo biti všeč. Presila ga je in rotila, naj vsaj sedaj, ko je imel še toliko bridkih razočaranj, pusti vse skupaj pri miru in naj rajši misli nanjo in na njuno srečo, kakor na to, kako

bo zabaval druge. Bala se je, da se ji bo nazadnje odtujil popolnoma in da ga bo za vedno izgubila, ako se ji ne posreži, da ga istrga iz novih krempļjev.

Toda vse njene prošnje, vse njen jok in tudi njene grožnje so bile kakor bob ob steno. Stankosi je vtepel v glavo, da mora sopot sodelovati pri razširjanju ljudske izobrazbe, in ni ga bilo, ki bi ga mogel od tega odvračati.

Naj je bila Albina sama vsa navdušena za tako delo: saj je vedela, da je potrebno in koristno, toda bala se je zanj, ker ga je le predobro poznala. Bala se je družbe, v katero bo zahajal, čeprav je še ni poznala, bala se je tistih številnih priložnosti in izkušenj, katerim človek njegovega značaja tako rad in tako lahko podleže. Zato je bila tako ka-
lestna in jezila jo je, ko je morala ugotoviti, da je postal njen fant poleg vsega drugega še svojeglaven in kljubovalen.

Bila je lepa septemberaka nedelja. Albina se je že ves teden nepopisno veselila. Pri sedanjem obisku jo je namreč Stanko povabil, naj ga pride v Bukovje obiskat, da bo videla, v kako lepo in toplo gnezdece je priletel njen ptiček...

Takrat mu za gotovo ni mogla obljubiti, da pride, ker ni vedela, ali bo imela njena sestra prosto ali ne, sama pa vendar ne more in ne sme hoditi k fantom vasovat. Rekla je, da mu bo še pravočasno sporočila in če morda tega slučajno ne bi mogla, naj jo vseeno pride počakati na kolo-
dvor. Stanoval je namreč v mestu, ki je precej oddaljeno od postaje.

Albina je bila vsa srečna, ko je zvedela, da bo Melita v nedeljo prosta in ko ji je obljubila, da bo šla z njo.

Opoldne sta se odpeljali. Lep in vesel dan jima je sijal skozi okno. Ko pa sta se ustavili v Bukovju in ko sta pogledovali okoli, kje ju čeka Stanko, ga ni bilo nikjer.

Albina je bila jezna in užaljena. Najrajši bi se bila kar s. pri-
hodnim vlakom vrnila v Ljubljano nazaj. Toda sestra jo je skušala poto-
lašiti.

"Sedaj sva že tukaj, pojdiva kar sami v mesto, ga bova že našli.
Saj imava njegov naslov, bova paš morali malo iskati. ~~Kxxx~~ Prav za prav
si pa sama kriva! Zakej mu nisi pisala, kakor si obljubila? Krivda za-
dene bolj tebe kakor njega."

Albina je spoznala, da ima sestra prav. Učala se je in šli sta
proti mestu. Prav počasi sta hodili in s jero vso, pot nista nič govorili.
Poprej sta se tako veselili, sedaj pa je bilo obema žal, da sta šli.

Kosta prišli še blizu mesta, sta ga nena oma od daleč opazili.
Počasi in zamišljeno je šel po ozki poljski stezici kar preko travnikov
in njiv. Gori na nizkem hribčku je malo postal. Njegova pot pa je bila
usmerjena bogve kam, samo proti kolodvoru ne.

Je hotel iti naprej. Tedaj pa se je slučajno ozrl, ju zagledal
in spoznal. Pritekel je po travniku doli.

"Ali sta vendar prišli?" ju je odgovoril v vidni zadregi in jima
stisnil roko.

Šentjakobska knjižnica v Ljubljani

"Zakej pa te ni bilo na kolodvor?" mu je očitala Albina.

"Mislim sem, da vaju nebo, ker nisi nič pisala!" se je opravičeval.

"Prosim izgovor! Zdi se mi, da same nimaš nobenega časa več!"

"Ne bodi čudna, Albina! Ali si se morda prišla kregat?" Tedaj je
bilo tudi njemu dosti in tako je nastala neka napetost med njima, ki jih
tisti dan ni in ni hotela več spustiti.

Stanko ju je odpeljal po najbližji poti skozi mesto na svoje sta-
novanje. Govoril je malo in nič ni bil tako prijazen kakor ponavadi.
Obe sta dobili občutek, da ni posebno vesel njunega prihoda in da bi mu
bilo morda še ljubše, ako spleh ne bi prišli.

Njegova soba je bila res lepa in prav lepo opremljena. Kako pa
je bil nanjo tudi ponosen! Tedaj, ko je bil znan z ministri in drugimi

visokimi osebami, je bilo seveda potrebno, da ima tudi sam primerno stanovanje. Samozavestno se je ozrl po svojem novem domu in vprašal: "No, kaj pravite k moji sobi? Ali ni lepa? Pa saj tudi nekaj plačem sanje!"

Albina je vse laže trpela kakor domišljavost. Zato mu ni nič odgovorila, kakor da je preslišala njegovo vprašanje in ga je samo pomišlevalno pogledala.

Skušal jima je postreči s kislim mlekom, črnim kruhom in medico. Drugega ni imel pri rokah. Toda užaljena Albina se mu je za vse prijazno zahvalila in ni hotela ničesar poskusiti. Tako tudi njena sestra, ki bi bila najrajši vstala in odšla; videla je namreč, da tu ne more biti vse v redu, pa naj bo že karkoli.

Zamislila
Albina je komaj zadrževala solze. ~~Samozavestno~~ se je za trenutek v one čase, ko ji je Stanko tako sladko govoril: "Papeajte, papeajte, gospodična!" Sedaj pa je tako čuden, tako hladen... V sobi ni mogla vzdržati več, zato je prila: "Pojdimo ven, pojdimo malo na izprehod, ali pa na kolodvor! Tu ne morem več strpeti!"

Blizo. Peljal ju je na izprehod. Glavnomu delu mesta se je nameno izognil. Vožljal ju je po stranskih ulicah in potih gori na hriček, v gozd, kjer ni bilo nobenega človeka... Kakor bi se sramoval, kakor bi se bal, da ga kdo ne vidi z njima!

Kraj je bil lep in gozd vabljiv v svojem prelatnem jesenskem obličju. Toda Albina in Melita tisti dan za vso lepoto nista imeli prevega zanimanja. Preveč sta bili razočarani. Stanko je vse čas neravno gledal pred se in kljubovalno molčal, sestra pa tudi nista hoteli siliti vanj.

Tako se prišli okoli griča. Na robu gozda, od koder se jim je nadil lep razgled na mesto, so se ustavili.

"Bukovje mi pa res ne ugaja! Tudi naslikana ne bi hotela ostati tukaj!" je rekla Albina, a sestra je molčala..

"Meni pa!" je odvrnil Stanko. "Meni je tukaj večasih bolj všeč kakor v katerikoli drugem kraju, še bolj kakor v Ljubljani!"

Šli so zopet naprej-po velikem ovinku skoxi mesto. V nobeni gostilni se niso ustavili. Stanke je hodil ponosno; glavo je držal pokonci, kakor da bi bilo vse mesto njegovo. Albina ni vedela, ali je bi se jezila ali naj bi se mu smejala.

"Po vej, Stanke, ali si smeraj tak!" ga je vprašala, ko so zavili iz mesta na polje.

"Vedi, Albina, da sem v Bukovju nedostopen in da hočem igrati prvo vlogo med tukajšnjimi kulturnimi delavci."

"Vem, vem, da povsod hočeš biti prvi. Mnogo sreče!" mu je piko odgovorila ona.

Ko so šli čez polje, je postal Stanke zopet malo bolj zgovoren. Kljub temu pa sta obe čutili, da je vse njegovo govorjenje prisiljeno in da njegove besede ne prihajajo iz srca. Melita ga ni mogla poslušati; zato je šla rajši hitro naprej. Albina pa je ardit gledala v tla in trdovratne molčala.

Prišla sta do nekega jarka. Stanke danes ni bil več tisti kavalir kakor nekoč na sv.Joštu. Ni ji pomagal; niti roke ji ni ponudil in tako se je Albina morala pomagati sama, kakor je vedela in znala. Pri tem pa je tako neredno stopila, da se ji je odtrgala peta na levem čevlju. Stanke se je sedaj nekaj opravičeval, toda ona ga ni niti poslušala. Za tisti dan je imela več kakor zadosti.

Ko so dospeli na kolodvor, so imeli še dovolj časa za na vlak. Lahko bi se bili ustavili še malo v gostilni, kakor so se razgovarjali med potjo, toda Stanke je menda pozabil na to. Sedli so na klopico pred čakalnico in čakali vlaka. Stanke se je večkrat hitro ozrl proti severu in Albini se je zdelo, kakor da mu ni prav, da ga tako dolge ni...

Žalostni in razočarani sta se vračali Albina in Melita proti Ljubljani. Obe bi bili najlažje plaskali na glas in samo to sta si želeli, da bi bili čim prej doma. Melita je bila čobra sestra in je imela mehko, čuteče srce. Albina se ji je smilila, ko je videla, kako revica trpi;

ali tolažiti je ni mogla, saj je sama tako potrebovala tolažbe. Tudi zanjo je bil to strašen dan in prepričana je bila, da ga ne bo pozabila do smrti.

V Ljubljani je stopila v prvo slaščičarno, do katere se prišli in kupila sivojček kokev. Doma ju je čakala dobra in obilen večerjs. Albina je bila že tako slaba, da se je komaj držala pokonci. Kar teme se ji je delala pred očmi. Se malo, pa bi se bila sgrudila na tla...

Po večerji je takoj sedla k pisalni mizi in napisala ostro pismo: "Z današnjim obnašanjem ni mogoče vse ideale v meni-to je bilo glavno, kar mi je hotela in morala povedati.

Potem se je vrnila k mami, ki ji je med tem Helita že povedala vse, kar sta doživeli na svojem obisku. S solzami v očeh jo je objela in rekla: "Tako sem žalostna! Nikdar nisem mislila, da se bo moj dobri stanko kdaj tako spremenil..."

Tako je minil tisti dan. Albina dolgo ni mogla zatiskiti oči. Na njenem nebu se je pojavil temen oblak...

Albinina bojazen za stanka je bila upravičena. Bukovljanska družba ga ji je vedno bolj odtejevala. Vedno nerajši in vedno redkeje je prihajal v Ljubljano. Imel je smerej desti isgovorov: da mora k vaji, da ima dela čok glavo, da bo generalna skušnja, da ga priče prijatelj obiskat in bog ve, kaj še vse-parv tako kakor že nekoč v Brezju, samo s to razliko, da je bil tedaj dober in ljubezniv vsaj takrat, kadar je bil pri njej, sedaj pa niti tega ni bilo več. Takrat se ji je zdelo, da ji je vsaj včasih lepo pisal, sedaj pa se bila njegova pisma kratke in prazna, največkrat navadne vizitke brez vsake vsebine, same fraze brez globljih čuvstev in razmetani stavki brez vsake notranje zveze.

Seveda je to Albino zelo bolelo. Toda tožiti ni marala. Mirno in potrpežljivo je prenašala svoje gorje in kadar je bil pri njej, mu ni očitala, da ga ne bi odpočila od sebe. Kajti rada ga je imela še vedno

in se vedno je bila trdna v svojem sklepu, čeprav mu je včasih sabrusila tudi kako pikro v obraz, kadar je bila slabe volje.

Največkrat sta se sporekle radi nekega njegovega prijatelja, ki ga Albina ni mogla trpeti. To je bil Rado Repel, učitelj v kakem ne-
kem drugem kraju na Gorškem. S Stankom sta bila znana še izsa di-
jaskih let. Oče mu je bil že zdavnaj umrl, mati pa je stanovala v Ljub-
ljani, kjer jo je večkrat obiskal. Poprej je služboval daleč nekje na
stajerskem, dokler ni dobil svojega novega mesta blizu Ljubljane. Se-
daj je bil Stanko večkrat z njim skupaj. Pripeljal ga je tudi na Albi-
nin dom in ga predstavil, toda Albini takoj že izpočetka ni ugajal.

Učitelj Repel je bil zelo lahkomiselni človek. Znan je bil poseb-
no po tem, da se je vedno in povsod ženil-seveda samo pri bogatih dekle-
tih v mestu in na doželi. Idealizma ni poznal. Dolga ljubezen se mu je
zdele neumnost, kar je tudi Stankotu nešteto krat očital, in baš zato
ga Albina kar ni mogla videti. Bala se je, da bo v njegovi družbi še
Stanko postal tak, kakor je sam. Zato ga je večkrat prosila, naj ne ob-
šuje z njim in naj ga pusti pri miru.

Toda Stanko si tudi ni dal nič dopovedati, čeprav je bil včasih
morda celo malo ljubosumen nanj, ako se je preveč sukal okoli Albine in
njene sestre. Vsaka beseda je bila odveč. Vse prošnje so bile zaman in
vse njene solze ga niso genile.

"Rado je moj nekdanji sošolec, je vesel in dober fant in mi ni
se nikoli nič hudega naredil, zato ga ne morem in ne smem poditi od
sebe!"

Končno se je zopet uklonila-Albina...Ali tako njegovo postopanje
je v njunem razmerju polagoma ustvarjalo neko napetost, ki ni pomenjala
nič dobrega...

""

V Bukovju so se z veliko vnemo pripravljali za igro: "Za pravdo
in arce", v kateri je imel Stanko glavno vlogo. Albina mu ni več bra-

nila, dobro vedoč, da bi bilo itak zaman. Se c lo pomagala mu je pri njegovem delu. Še nekaj nedelj sta delala skupne načrte za oder ter popravljala in črtala besedo. Kar veselila se je prve nedelje v marcu, ko je bilo določeno, da se bo igra vprizorila. Kajti že začetkom februarja sta se domenila, da bo takrat prišla v Bukovje tudi ona, da bo videla njegov nastop in uspeh.

Težko pričakovana nedelja je prišla. Bil je pravi zimski dan. Albina je bila odločena, da gre v Bukovje, kakor je bila obljubila. Mati ji je prigovarjala, naj ne hodi, naj ostane rajši doma, češ, da jo tako nekaj skrbi, pa sama ne ve, kaj. Toda Albina se ni dala odvrniti od svoje namere.

"Moram iti, srce mi pravi, da moram iti, nekaj me tako vleče gor kakor še nikoli poprej!" Prosila je sestro, naj gre z njo, ker sama ne hodi rada in ker se ne spodobi. Melita ni bila nič kaj pri volji, ker se je še dobro spominjala, kako se jima je godilo pri njunem zadnjem obisku, in ker je bila prepričana, da zanjo ne bo v Bukovju prav nobene zabave. Zato se je branila.

"Jaz pa moram biti danes v Bukovju, če ne greš z mano, bom pa šla kar sama," je rekla Albina odločno. Končno se je Melita udala, zlasti, ker ji je tudi mama rekla, naj gre.

Mama je vse dopoldne pridno delala. Morala je narediti za Albino novo obleko, da bo lepa, da se bo postavila in da stanke ne bo sram. Pa če je tudi tako hitro delala, da se ji je vrtelo pred očmi, se je Albini vendar zdelo, da ji gre delo prepočasi izpod rok. Tako je bila nestrpna, tako težko je pričakovala trenutke, da stopi na vlak, ki jo popelje k njemu, o katerem je mislila, da se prav tako veseli njenega prihoda.

"Veš, mamica, danes moram biti lepo oblečena, da bo stanke ponosen name. Saj takih fantov, kakor je on, je danes malo na svetu!" je rekla, ko ji je mati pomerjala novo obleko. Mati ni odgovorila ničesar. Tudi Melita je molčala, a mislila je svoje. Saj ni mogla razumeti, da

njene uboge sestre vse bridke izkušnje se vedno niso prav nič izučile.

Določena ura je prišla. Albina je bila res lepa in veselja se ji žarela lica. V vlaku je vse čas mislila samo nanj. Pomilovalno je gledala na veselo družbo mladih gospodov in gospodičen, ki so imeli kaj glasne pogovore in ki so se smejali se tako neslanim dvotipom.

"Kako bi bila nesrečna, ako bi morala živeti med takimi ljudmi!" je vzdihnila Albina in se zamislila.

Ko sta izstopili, ju je čakalo prvo razočaranje: Njega ni bilo na kolodvoru! Obljubil je in vedel je, da prideta, pa vendar ni prišel naproti. Z Albininega obraza je izginilo veselje, dušo ji je stisnila črna skrb. Solze so ji silile v oči, z največjo težavo se je premagovala, da ni zaplakala na glas.

Sestra jo je zopet tolažila kakor nekoč. Skušala jo je spraviti v dobro voljo, češ, da gotovo na-to ni prišel, ker ima preveč dela s pripravi za igro. Ali Albina se ni dala pomiriti. Vse pot je molčela in erce ji je hotelo raspočiti, tako jo je bolelo. Kakor se je prej veselila, takomje bila sedaj žalostna in jezna.

Glavna cesta je bila polna blata in brozge. Zato sta jo mahnila kar po bližnjici čez polja in travnike. Ko sta dospeli v mesto, je bilo že čisto temno. Pred hišo, v kateri je stanoval Stanke, sta malo postali. Videli sta, da je njegovo okno razsvetljeno.

"Doma je in naju pričakuje!" je menila Albina.

Stekli sta po stopnicah gori. Pred kuhinjo je ob odprtih vratih stala njegova gospodinja. Poznala ju je še od zadnjik in ju je ljubeznivo pozdravila. Potem je potrkala na vrata njegove sobe.

"Kaj si ti, Albina?" je vprašal Stanke od znotraj. Še preden je odprl vrata. "Samo trenotek še počakaj, bom takoj končal..."

Vse tro so stale v temnem hodniku pred vrati, ne da bi izpregovorile besede. Tedaj so se odprla vrata. Prikazal se je Stanke in rekel:

"Veš, Albina, toliko imam dela, da nisem mogel priti na kolodvor,

oprosti, nimam prav nobenega časa!"

Bil je tako raztresen in zamišljen, da ji še rpke ni dal; za Melito pa se ni niti zmenil, kakor da je ni.

Gospodinja se je vrnila v kuhinjo, a sestri sta vstopili v njegovo sobo. Takej sta opazili, da je stanko zelo nervozen in razburjen, in s pet sta dobili vtis, da bi mu bilo boljše, da ništa prišli. Zdelo se ji- ma je, kakor da ga motita pri njegovem delu. Njegov hladni sprejem in nemirno beganje po sobi sta pričali o tem.

"Sedite za trenutek," je rekel s prisiljeno prijaznim glasom, "si- cer bom pa itak takej moral v dokolski dom; vem, da me že nestrpno pri- čakujejo."

"Ali naju ne boš peljal v dverano?" je zašušeno vprašala Albina in glas se ji je tresel od razburjenosti.

"Prostite, ne morem, nimam časa, moram takej v garderobo. Tu ima- ta vstopnici, v dverano bosta pa že sami našli, saj bo prišlo gotovo ve- liko ljudi; kar za njima pojdite!"

Sestri sta se spogledali. Bili sta žalostni in jezni, kaj takega nistepričakovali.

"Ali prideš vsaj po igri po naju?" je vprašala Albina s boleznim naglasom.

"Po igri moram popisati ves inventar. Imel bom še najmanj za eno ali dve uri dela, boš že oprostila. Sedaj pojdite z menoj, da vama po- kažem sobo, kjer bosta prenočili."

Do predstave je bilo še čisti čas. Gotovo bi bilk vsaj še nekaj minutlshko žrtvoval za njiju, ki sta prišli v tako slabi pot; tako da- leč, ena iz ljubezni do njega, a druge iz ljubezni do svoje sestre. To- da njemu se je tako mudilo, da je kar nervozno dresal s podplati po tleh.

Brez besede, toda s strasnimi občutki v srcu sta mu sledili, ko je hitel pred njima po lesenih stopnicah. Komaj sta ga dohajali, ko ju je vodil čez glavni trg v gostilno, kjer je bil za vsak slučaj naročil

sobo za njiju.

V gostilni so se pomudili samo toliko časa, da sta videli, kje bosta prenočili, potem pa so stopili na cesto nazaj, kjer so se takoj ločili. Stanku se je silno mudilo!

"Stanko, Stanko!" je polglasno zaklicala Albina za njim, kakor bi mu hotela še nekaj povedati in ga še nekaj prositi. Toda on je ni več slišal; že je hitel z dolgimi koraki proti velikemu, razkošno razsvetljenemu posloju in njena obupna klica sta zamrla med hišami.

Albina se je stresla, v srcu jo je zbolelo in pred očmi ji je zaplesalo. Postalo ji je slabo in zgrudila bi se bila v cestno blato, da ni prestregla sestra njenega padca.

"Tako sem se veselila današnjega večera in sedaj dobivam udarec za udarec! Takšen je torej postal moj Stanko! Ta..." je rekla, ko se je nekoliko pomirila in ko sta šli proti njegovemu stanovanju. Zadnjega stavka ni dokončala, da bi mu morda vendarle ne delala krivice...

V njegovi sobi sta hoteli počakati do predstave. Albina je stopila k nočni omari in jo mehanično odprla. Na vrhu drugih repotij je opazila neko dopisnico. Hitro jo je pograbila in začela brati. Strahoma je opazila njeno sestro, kako so se ji izpreminjale barve na licu in kako se je začela tresti po vsem životu.

"Kaj pa ti je že zopet, Albina?" je vprašala sestra sočutno.

"Poglej to-le in čitaj!" Več ni mogla izpregovoriti. Dala je dopisnico sestri, zakrilila s rokama po zraku in omahnila na posteljo. Pravi se ji burno dvigale, zvižala se je od bolečin, bila s nogami po tleh in jokala, kakor joka otrok, ki so mu vzeli najljubšo igračo.

Melita je hitro z očmi preletela vrstice, ki so tako strašno vplivale na njeno sestro. Videla je, da jih je pisala neka Hrvatica iz Osijeka, ki se mu zahvaljuje za razglednico in ga pozdravlja ter poljublja.

"Umiri se, Albina, potolaži se! Saj to še ni nič tako hudega, saj veš, kakšne so dekleta! Ženske so pač vailjive in kaj more za to, če mu

pisarijo."

Albina je hotela nekaj odgovoriti, tedaj pa so se nenadoma odprla vrata: bil je Stanko. Morda ga je vendarle pekla vest, ker ju je tako nekavalirski pustil sami, ali pa je imel kak drug vzrok, da se je vrnil.

Ko je videl Albino vso objokano, je stopil proti njej in jo hotel poljubiti. Albina pa ga je z vso močjo pahnila od sebe, da se je opotekel proti vratom. Tega ni pričakoval. Zamrmljal je neko kletev, ježno zaloputnil vrata ter odšel.

Ostali sta zopet sami. Albina si je brisala obraz in planila proti omari. V hipu je odprla obe krili. Vedela je, da se v omari nahajajo njena pisma in slike. Bila je odločena, da jih vzame in odnese s seboj. Ne, njemu jih ne pusti več!

Zgoraj na polici je stala škatlja z njenimi pismi. Hitro jo je potegnila doli; kar opazi vrhu nje pismo, ki ni bilo njeno. Že ga je imela v roki, že ga je brala. Dvakrat, trikrat ga je prebrala, morda še večkrat. Svojim očem ni mogla verjeti. Prijela se je za glavo, da bi došla, ali beži, ali morda sanja. Oarala se je po sobi; pogledala, poklicala je sestro in videla je, da niso sanje.

Vsa rdečica je izginila z njenega obraza. Bila je bleda kot smrt; njene oči so bile kot iz stekla; edino vzdihni, ki so se izvijali iz njenih prsi, so pričali, da živi, da ni mrtva...

Načlonila se je na zid-niti plakati ni mogla več. Samo v krčevitih stresljajih se je izvijalo njeno izmučeno telo. Sestri se je tako smililo, da je še sama začela jokati.

Prva se je ovestila Malita. Pogledala je na uro in videla, da bo treba iti k predstavi. Obrisala si je solze in začela nagovarjati Albino.

"Pusti vse skupaj in pomiri se! Saj ni vreden, da bi se razburjela in večno trpela radi njega!"

Toda Albina ni nič slišala. Samo besede in posamezni stavki iz onega strašnega pisma so ji neprestano zveneli po ušesih:

...ali se te spominjaš onih krasnih večerov ob najinem Dunavu,
ali si morda pozabil? Ali je te sploh mogoče pozabiti, kar nama je nudil
v tistih blaženih urah bog ljubezni? Jaz ne bom pozabila nikoli! Hvalim
boga, ki mi je poslal tebe... takrat v moji samoti in zapuščenosti, da
si me naučil, kaj je ljubezen... Noč in dan hrepenim po tebi in si že-
li onih nepozabnih uric nazaj... Takaj ne morem in ne smem pobiti k
tebi, po katerem koprim od ljubezni, da te objamem in pritiskam na lju-
bele srce? On kdaj boš prihitel ti, ptiček moj, v mehko naročje evoje
Zlate, ki te tako nestrpno pričakuje? Ah, v tvojih poljubih je med in
v tvojih očeh ni laži ne prevare! Zato pridi, pridi, kakor si obljubil.."

Končno se je nenačoma aravnala. Sestra je videla, da se je odločila in sedaj se je le bolj bala za njo kakor poprej. Zdela se ji je, kakor beginja jeze, ki je sklenila maščevanje in svetel Trd je bil njen obraz, neizprosni njen pogled, kakor da ne pozna odpustanja, ne usmiljenja.

Se enkrat je preletela usodno pismo, podčrtala nekatera mesta z rdečim svinčnikom in pripisala pod "Tvoja Zlata" besede: *z e l i m t i*
š e o b i l o t a k i h d n i . M e d n a m a j e k o n č a n o .
l b i n a .

Sentjakobska knjižnica v Ljubljani

Šentjakska knjižnica v Ljubljani

Nato je privezala pismo na majhno vrstico, ga obesila na njegovo obleko, da ga bo gotovo dobil in zopet arpla omaro.

"Pojdiva, Melita, sedaj bo že zadnji čas," je rekla mirno, kakor da se ni nič zgodilo.

Igra se je pričela. ~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~ stanko je nastopil. Ko ga je Albina opazila na odru, se je z levico prijela za srce, desnico pa je stisnila v post. V tistem trenutku bi ga bila brez namiljenja klesovala za vse gorje, ki ga ji je napravil, če bi ga le mogla.

Mirno je sedela poleg svoje sestre in od vse velike množice gledalcev se niti enemu ni moglo sanjati, kakšen vihar divja v njeni duši. Brezbrižno je poslušala opazke ljudi, ki so se ustrašili v njeni bližini, opazke, ki so bile izrečene na njegov račun, pri tem pa ni trenila s

očesom od njega in njegove igralka, lepe mlade, črnečane deklice. Kar se je nagnila k sestri in ji šepetala na uho:

"Čudno, da še v to ni zaljubljen, ko je tako lepa! Kako bladen in tuj je z njo! Ako bi bila ljubezen med njima, saj tega ne bi mogel skriti!"

Melita je molčala, mislila je pa drugače.

Po igri je prišel k njima. Gledal je, kakor bi čakal, kako ga bosta pohvalili. Toda Albini to še na misel ni prišlo. Bila je čisto tiho. Tudi med petjo je ves čas ključevalno molčala.

Ko so prišli v najeto sobo v gostilni, se je vsedla na rob postelje in jer brez besede čakala, da bo šel. Vse večje in vse moč je morala zbrati, da se je premagala in da ni bruhnila v plač. Stanko je nekaj časa nepremično stal v njeni bližini in jo opazoval, da bi razbral, kaj se godi v njeni duši. Nekje se je moralo zgoditi, take je ni po videl nikoli.

Nenadoma je skočil proti nji in jo objel ter poljubil. Zomse je zgodilo tako hitro, da Albina tega ni mogla preprečiti, tudi če bi bila hotela. Še je stal zopet pri vratih. Še dvakrat, trikrat se je ozrl, potem pa je izginil v temno noč...

Melita je zaklenila vrata in spravila neurečeno sestro v posteljo. Bala se je, da ji bo kar tam umrla, toliko je trpele. Debele solze so ji padale na blazino, trgla si je lase in obleko in s ozi ježno stienjene ustnice so sikale besede: podlež, podlež!

Tedaj so se zaslišale zunaj tihe stopi je in takoj nato rahlo trkanje.

"Kdo je?" je vprašala Melita. Bil je Stanko. Vrnil se je, ker je pozabil vzeti ključ od sobice. Albina se ni ogledala. Melita pa mu ga je hitro pomelila skozi vrata. Na njeno vprašanje, ali gre še v Sokolaki dom nazaj, je odgovoril, da je zelo utrujen in da gre takoj spat..

"Vidiš, kako se je izdal! Poprej se je izgovarjal, koliko dela bo še imel po predstavi, sedaj pa pravi, da gre spat. Saj se mi je takoj zdelo, da se to samo prazni izgovori, da ne bi morda silile z njim v kavarno.

Veš, agram ga je naju! Boji se, da se morda ne bi moral komu predstaviti ~~kakršnja~~ kot svojo nevesto. Ničvrednež, podlež!" je rekla Albina in se obrnila v postelji.

"Sedaj sem ga spoznala! Dolgo sem bila gluha in slepa, a sedaj vidim in slišim. Kako prav si kovala ti, predraga Melita, ti, ki si ga spoznala prej nego jaz! Kako dobrohotna so bila tvoja svarila, a jaz jih nisem slusala, nisem verjela in še huja sem bila nate. Če bi te bila poslušala, danes ne bi bila tako strašno razočarana, danes ne bi bila ubita moja duša in strta m o j a m l a d o s t! Kako pravilno je slutil mojo nesrečo profesor Janko prvi dan, ko ga je videl! Kako dobro mi je hotel, a jaz revica tega tedaj še nisem mogla doumeti... Kako prav je imel tudi moj oče, ki mu ni nikdar zaupal! Zakaj ga ni zapodil, zakaj se je udal moji trmi in mamini popustljivosti?"

Sedaj verjamen, da je tudi vse ono res, kar so goverili o njem in česar nikoli prej nisem hotela ~~zaključiti~~ verjeti. Še v Bresju me je varal. Varal me je v Beogradu, varal me vedno in povsod. Te podlež, te ničvrednež!

Toda sedaj je končano, med nama je končano za vedno. Današnji večer mi je prinesel- s p o z n a n j e, pozno sicer, a prinesel mi ga je vendarle. Kaj? Ali me bo dvignilo to spoznanje, ali me vrglo ob tla? Kne je gotovo: da mi je namah razpršilo vse lepe dolgoletne sanje in da mi je brezsrčno ugrabilo mojo sveto vero in moje sladko upanje. Ljubi Bog v nebesih! Reši me obupa, daj mi moč in dvigni me iz prepada, v katerega me je vrgla nemila usoda!"

Še dolgo so se premikale njene izsušene ustne kakor v tihi, globoki in pobožni molitvi; še dolgo so zazirali med štirimi golimi stenami njene obupni zdihi, ne da bi jih kdo slišal, kajti Melita je končno v svoji utrujenosti zaspala; še dolgo so lile vroče solze na trde blazine, kakor bi jih hotele omehčati, da bi se njeno izmučeno in razbičano telo vsaj malo odpočilo v njih; do ranega jutra, do belega dne ni satianila očesa niti za trenutek...

Za Albino je bila to najhujša noč v njenem mladem življenju.

Drugo jutro sta pravkar plačevali natakarici, ko je prišel Stanke in vprašal s hripavim in čisto izpremenjenim glasom:

"Ali sta gospodični že odšli?"

Tedaj ju je zapazil. Stopil je k njima. Imel je še sminko na obrazu, na katerem se mu je poznala prečuta noč. Albina je bila bleda, kakor da je vstala iz kroba.

Vsi trije so molčali. Spremil ju je do omnibusa. Se vedno nobeden izmed njih ni izpregovoril besedice.

Sestri sta se vsedli na odkakazno mesto. Stanke pa je zamišljeno in z rokami v žepih hodil po pločniku gori in doli. Nepristano se je oziral na Albino, kakor bi jo hotel nekaj vprašati, pa si ne upa.

Albina ga je razumela. Stopila je z voza in šla k njemu.

"Kaj čakaš, Stanke?" ga je vprašala.

"Obe, Albina!"

"Ali si bral pismo? Ali je sedaj vse jasno med nama?"

"Bral sem, ali jasno še ni vse, bom še pisal!"

"Hvala, ni treba, ne trudi se!" je rekla in se vrnila k sestri nazaj.

Ko sta prišli domov, je mati takej spoznala, da je moralo zopet nekaj biti in ko sta ji povedali, kaj je bilo, so jokale vse tri. Se dobro, da očeta slučajno ni bilo doma, da se si s jekom vsej malo olajšale svojo bol.

Na Albino je ta dogodek tako učinkoval, da je morala takej v posteljo in da ves teden ni šla v šolo. Vse čas je premišljevala in se izpraševala, ali bo mogla svoj sklep tudi izvesti. Kaj takega je res lažje reči kot storiti. Dasi mu je namreč rekla, da mu ni treba več pisati, je vendar željno in težko pričakovala njegovega glasu. Čez dva dni je prišla njegova vizitka:

"Albina! Moral in hotel bi ti mnogo pisati, ali na žaslot danes ne morem, ker sem izčrpan do skrajnosti. Oprostite mi, draga! Stanke."

To je bilo vse. Nič več in nič manj. Albina je prebrala pismo ma-

teri, ji pogledala v oči ter rekla:

"Vidiš, mama! Za štiri leta svače, idealne ljubezni-pa tako pismo, se vse gorje in za vse trpljenje, ki mi se je prizad jal, tako opravičilo!"

Tisti večer je prišla njegova mati. Prišla je, da vpraša, kaj je s Stankom, ker ga v nedeljo ni bilo domov. Rekla je, da je že dva dni imela težke slutnje in da ji je bila Albina neprestano pred očmi. Ko je videla, da se vse tre obžekane, je s strahom v srcu vprašala, kaj se je zgodilo.

Albinina mama ji je na kratko povedala vse. Med njenim pripovedovanjem je Albina strahovito jokala. Tudi sestra se ni mogla zadržati solza in mama sama si je vse čas brisala mokre oči. Zmalo je bilo plemeniti ženi vse jasno in tedaj je bilo hudo tudi njej.

Ko se je malo pomirila, je stopila pred Albino, jo pobožala in rekla z mehkim glasom:

"Gospodična! Že dolgo sem se bala trenutka, ko bo končno prišlo vse na dan. Vedela sem, da neprestano dobiva pisma od Hrvatov in Srbkinj. Kregala sem ga, a vam nisem hotela d-lati težkega srca, ker sem mislila, da se bo nazadnje spometoval. Zdaj pa vidim, da je nepoboljšljiv. Zato ni vreden vaše ljubezni! Moj sin je, pa ne morem drugače reči. Albina, pustite ga nekaj časa in če bo prišel, mu pokažite vrata! Drugače ne zasluži, tudi jaz ga bom spočila."

Albina je je presila, naj mu piše za njena pisma, kajti če bi mu pisala sama, se boji, da jih ne bi hotel vrniti. In že tisti večer je pisala sinu, naj nemudoma vrne Albini vse stvari, obenem pa mu je nasnanila, da se mu njena vrata do nadaljnjega zapre in da nima doma ničesar več iskati...

..

V sredo zjutraj je prišlo iz Bukovja napovedano pismo. Albina ga je večkrat prebrala in delo se ji je, kakor da ji je prineslo vsaj nekaj tolažbe v ranjeno dušo. Glasilo se je:

Ljubljena Albina!

Se vam, ali Te smem še tako imenovati. A bodi! Ne bom Ti popis-

vel svojih občutkov, ki jih imam v teh težkih urah, ker se zavedam, da sem sam kriv. Tudi zagovarjati se ne mislim. Priznati pa hočem, da me je ta greh že dolgo težil in da je prav, da je prišel na dan.

Spoznal in srečal sem jo v uri osamljenosti. Naslonil sem se nanjo - samo za trenutek, in že sem sev zavedal greha, ki sem ga storil Tebi, najboljši med najboljšimi...

Nekaj časa sem ji pisal, potem pa nisem več odgovarjal na njena pisma. Sprijaznila se je s tem in mislil, sem, da je stvar opravljena in da bo pozabljen moj veliki greh... Ali pravica je zahtevala drugače! Prišla je kazen, ki me je strašno zadela, a vem, da sem jo zaslužil: I z g u b i l s e m T v o j o l j u b e z e n ! Res, nisem je bil vreden! Naredil sem Ti veliko krivico in smoter mojega življenja bo od sedaj naprej, to Ti prisegam, da opravi svoj veliki greh...

Ljubljena! Senca je padla name. Te sence ne izbriše nihče. To je madež, radi katerega ne smem več stopiti pred tvoje postene obličje. Sam bom odslej na svetu in v meni bo živele moreče spoznanje, da sem izgubil l j u b e z e n , in kar je najhujše, da sem sam kriv...

Nekoč si mi obljubila, da ne boš zahtevala svojih stvari nazaj, ako bi se morale za vedno ločiti. Prosim Te, stori mi to uslugo! Zakaj niti od enega Tvojega predmeta se ne bi mogel ločiti, to bi bila moja smrt!

Vse si mi bila na svetu. Bila si mi solnce, ki daje moč življenju in to solnce sem sedaj po lastni krivdi izgubil. Sam, zapuščen, brez ljubezni in prijatelja, bom zanaprej taval po svetu. Samo še na Boga se bom naslanjal v svojem trpljenju.

V meni je kesanje, veliko in resnično kesanje...

Poljubljam svojo srečo in se poslavljam od nje.

Stanko.

Pismo jo je ganilo. In spet se je oglasila ljubezen v ranjenem srcu, čeprav je še malo pre mislila, da je zamrla za vedno. Le je začela

omahovati; še je katalo, da ne bo mogla vtrajati pri svoji sklepi, ki se ji je prvotno zdel neomajen, in še se ji je vailjeval misel, da bi mu morala za sedaj vendarle še odpustila. Toda k alu se je zopet ovestila. Bilitov je bila preteška in udarec prehud, da bi ga mogla sploh kdaj preboleti. Ostala je neizprosna. Pot, ki jo je morala in hotela hoditi sedaj, se ji je zdela jasno zašrtana. Med njo in med njim je bilo končano.

Postal je mrka in še bolj molčeča kot poprej. Po cele ure je zamisljeno gledala pred se; na vprašanja ni odgovarjala, kakor da ni sanjo nobenega človeka več na svetu, ki bi jo zanimal, in kakor da je ni stvari, ki bi jo mogla še kdaj razveseliti. V sanjah je fantazirala in govorila o smrti, o vleku, o strupu... Mati in sestra sta se začeli resno bati zanjo.

Kaj pa stanko? Zadnji dogodki so seveda vplivali tudi nanj.

Postal je čuden in aiten, da je bilo groza. Kregal se je sam s seboj, po cele ure je nervozno begal okoli. Bil je do smrti utrujen in silno žalosten. Najbolj ga je potrla, ker se Albina sploh ni več zmenila zanj; ko je prejel celo od lastne matere tako trdo in ostro pismo, je bil ves obupan. Albina je po pravici užaljena, mati ima prav, da me kara, si je očital. Kesenje je prišlo v njegovo srce. Sebe sedaj je videl, da ni nikoli ljubil nobenega bitja bolj kakor njo, sedaj, ko jo je izgubil... spoznanje, kes in obup so izčrpali njegove dušne in telesne moči in ga vrgli na bolniško posteljo.

Ko je Albina zvedela, da je bolan in nepopisno trpi, se ji je zasmi- lil. Njene trme je bilo konec, njeni sklepi so bili pozabljeni. In zahotelo se ji je, da pohiti k njemu, da ga tolaži in da mu streže v njegovi bolezni.

Mama ji je branila. Bala se je pač zanjo. Kaj če bi se ji kaj pri- petilo! Kaj če je ne bi bilo več nazaj, ko je postala tako čudna! Zato jo je preila, naj ne hodi, dokler se popolnoma ne umirka.

"Pusti me mama, da grem, pusti me! Revez je tako bolan! Videti ga moram še enkrat, še enkrat moram biti pri njem. Če bi umrl, ne da bi ga vi- dela še enkrat, ne da bi mu rekla, da sem mu odpustila- bi umrlo tudi jaz. Ne boj se zame, saj nisem več otrok!"

Pred odhodom je šla k sestri v urad-bil je dalvnik- in ji povedala, da gre v Bukovje. Melita se je prestrašila, ko ji je pogledala v obraz in zdelo se ji je, kakor da je prišla po slove za vedno... Presila jo je, naj xxix ostane doma, saj je še preelaba, da bihodila sama na tako težko pot. Toda Albina je bila že odločena. stisnila ji je še enkrat roko, potem pa je šla proti kolodvoru. Hodila je počasi in sključeno in s pogledom uprtim v tla. Z bolestjo in strahom v srcu je gledala sestra za njo.

Utrujena in izmučena je Albina sredi popoldneva dospela v Bukovje do njegovega stanovanja.

Ko jo je opazila njegova gospodinja, ji je pridrsala napreti in položila prst na usta, kakor bi hotela reči, naj bo tiho.

"Gospodična, parv, da ste prišli! Gospod se zelo bolni. Nič ne morejo vetati, nič ne jede, še umrli bodo, ako ne bo boljše. Včasih se mene ne poznajo in vedno izprašujejo, kje je in ali se ni prišla iz Ljubljane. Albina. V spanju kar naprej govorijo in se ktegajo in jokajo in izovarjajo vaše ime. Pat! Le tiho stopáte v sobo, pa poslušajte!" je rekla dobra ženi-ca s jokajočim glasom in tiho odprla vrata v njegovo sobo.

Stanko je ležal na postelji. Slava mu je bila vas ovita z obkladki. Imel je hudo vročino. Bledelo se mu je in neprestano je klical njeno ime...

Gospodinja se je vrnila v kuhinjo, Albina pa je stala nekaj časa nepremično za vrati. Stanko ni opazil njenega prihoda.

Zdaj se je premaknil na postelji. Zagrabil se je z obema rokama za glavo, kakor bi se bal, da mu je ne bi zazneslo, potem pa je začel znova fantazirati...

"Albina, oh kje si Albina? Zakaž ne prideš k meni? Ali te res ne bo? Ali bom res moral umreti, ne da bi te vprašal, če si mi odpustila moj greh? Ali je res tako kruta ona Albina, ki me je nekdaj tako ljubila? Ni je, ni je- in je ne bo! Preveč sem jo želim, da bi mi mogla odpustiti. Albina, Albina! Tvoj stanko te želi, tvoj stanko te kliče, ti ga pa ne slišiš! Pridi Albina, oh pridi, da mi olejšaš moje gorje! Kje si, oh kje si, Albina, Albina!"

Albina je že stala pred njim. Ni je videl, ni je slišal, dokler ni ispregovorila.

"Tukaj sem, Stanko, tu pred teboj stojim! Zakaž me kličeš, kaj želiš od mene?"

Bliskoma se je okrenil in se dvignil na postelji, kakor da se v trenutku prenehale vse bolečine. Potegnil jo je k sebi in jo začel poljubovati.

"Saj sem ve el, da boš prišla, saj sem vedel, da si dobra!" je mrmljal in jo poljuboval naprej.

Ko se je malo pomiril od prvega presenečenja, ji je ponudil stol. Prosil jo je, naj ga pomakne tik k njegovi postelji, da bo sedela pri njem in da ji bo lahko gledal v oči.

Albina je storila tako. V sobi je bilo prijetno toplo, kajti celo dopoldne je gorelo v peči. Sicer pa tudi zunaj ni bilo mraz, saj se je že bližala pomlad.

"Albina, ali mi moreš odpustiti?" jo je vprašal, ko je sešla k njegovi postelji. "Povej mi po pravici! Reši me te strašne negotovosti, ki me mori že ves teden! Najši imam resnico, in če bi bila še tako kruta, kakor pa da bi moral še naprej živeti v teh dvomih."

"A ko ne bi bilo odpuščanja, Stanko? potem življenje ne bi bilo vredno življenja."

"Hvala ti, Albina, tega ti ne pozabim nikdar..."

Se dolgo sta kramljala in gospođinja, ki je večkrat prišla v sobo, da obnovi obkladke, se je kar čudila, da se je Stanku njegova bolezen tako hitro izboljšala.

"Ne bo še umrl, ne!" je menila sama pri sebi, ko je odhajala od njiju.

Nastal je večer in Albina se je začela pripravljati na odhod. Toda Stanko jo je prosil, naj ostane pri njem in naj ne hodi sedaj, ko sta se zopet našli njuni duši.

"Glej, tako dobro mi je, kadar si ti pri meni. Ostani, da v tihi in čisti ljubezni praznujeva dan najine sprave."

Albina je ugovarjala, da ne sme ostati radi domačih, ki bi bili v velikih skrbih, ako je ne bi bilo njej.

"Brzjavi, da prideš jutri, pa jih ne bo skrbelo!"

"Kaj bo rekla gospodinja in koliko bodo imeli govoriti ljudje, ko bodo zvedeli, da sem bila sama čez noč pri tebi!"

"Kaj jih to briga! Sicer bo pa tudi gospodinja pokonci in bo še celo vesela, da ne bo sama, ko bo morala obnavljati obkladke."

Albina se je res dala pregovoriti. Šla je na pošto in brzjavi-la domov: "Stanko zelo bolan, ostanem čez noč tukaj, jutri pridem. Albina."

Tako je ostala pri njem. Vso noč je sedela ob njegovi postelji in mu izmenjaje z gospodinja obnavljala obkladke. Kadar je zaspal, se je tudi sama malo naslonila na mizo, ki jo je premaknila k postelji, toda vsak čas jo je takoj prebudil. Ako je začel v spanju govoriti, ako se ji je zdelo, da ga mučijo težke sanje, ga je previdno prebudila in mu zmohila vroče čelo. In če ga je zopet objel spanec, ga je še dolgo zadovoljno in dobrohotno gledala in govorila sama s seboj:

"Kako je le, kako bi ga bilo škoda!"

Drugo jutro se je čutil Stanko veliko boljšega. Tako dobro ni spal še nobeno noč od onega krmak usodnega dne. Poln hvaležnosti je začel poljubljati njene roke. Privil jo je k sebi in rekel:

"Hvala ti za tvojo veliko ljubezen! Nikoli ne bom pozabil, kaj si storila zame. Vem, da te nisem vreden, pa vendar te prosim: Reši me! Dvigni me iz tega ostudnega blata, da ne poginem v njem. Podaj mi roko in pelji me v novo življenje! Postani moja žena, da bom imel opero, na katero se bom naslanjal!"

Albina ga je mirno poslušala in domnila sta se, da se bo obhajala njuna poroka takoj po njeni maturi. Še dva, tri mesece, pa bosta mož in žena.

Sredi dopoldneva je nenadoma vstopila gospodinja. Prinesla je neko pismo in ga hotela izročiti Stanku. Toda Albina ga je hitro preestregla in pogledala na poštni pečat.

"Pismo je iz Bukovja," je rekla in ga vprašujoče pogledala. Stanko je zardel, tako se je prestrašil.

"Čudno," je rekel, "do sedaj se nisem dobil nikoli nobenega pisma iz Bukovja! Daj, da pogledam!"

Albina mu je izročila pismo. Hitro je pogledal naslov, potem pa ga je hotel vtakniti pod blazino, češ, da ne more biti nič važnega in nič posebnega. Albina pa ni bila s tem zadovoljna. Zahtevala je, da ga odpre in prečita pričo nje.

Stanko se je začel tresti kakor čiba na vodi in Albina je takoj spoznala, da ima slabo vest. Zato je bila še bolj radovedna in je še odločnejše zahtevala, da ga prečita.

"Oprosti, ne morem," se je ingovarjal, "ne morem sedaj, ko sva se pravkar pobotala. Vem, da ne bi razumela... Samo po nepotrebnem bi se razburjala."

Toda Albina ni odnehala. Segle je pod blazino in raztrgala ovoj. Hotela je brati, toda Stanko ji je potegnil pismo iz rok, pogledal napis in pépápis in jo prosil:

"Albina, prošim te, da ne čitaš tega. To ni sate, tega ne smeš brati, boš čisto napačno razumela..."

"Jaz pa hočem in moram brati. Ali mi nisi obljubil, da ne boš izel nobene skrivnosti pred menoj? Ali tako hitro pozabljaš? Veš, v sleherni stvari si morava biti čisto na ~~stanke~~ jasnem."

"Res je, obljubil sem ti!" s tresočo roko ji je izročil pismo. Albina ga je prečitala na glas. Med čitanjem je večkrat ošinila Stanka z blesajočim pogledom.

Ljubi Stanček!

Ura gre polnoč. Pravkar sem stala pod Tvojim oknom. Gledala sem gori in vid la, da gori v Tvoji sobi lučka. Kako rada bi bila stopila k

Tvoji posteljici, da bi Tiz zasopetala na uho: revček, bošček, stanček!
Toda skozi vrata ne smem, skozi okno ne morem. A vedi, da neprestano mi-
slim nate! Našli sta se dve razbičani duši, ki se popolnoma razumeta.
Ničesar Ti ne nudim in tudi ničesar ne zahtevam od Tebe. Samo malo tolaž-
be mi prinesi, ki je tako potrebujem! Pozdravi se kmalu in pridi! Teško
Te pričakuje in Te poljublja Tvoja

Cvetka.

Cvetka je bila ona črnolaska, ki je vsodni večer igrala s Stankom
na odru in napram kateri je bil na videz tako hladen. Za sabo je imela že
burno preteklost. Doživela je bridka razočaranja in ko se je seznanila s
Stankom, sta se res našli dve sorodni duši.

"Ti si nepoboljšljiv grešnik!" se je izvilo Albini iz prsi, ko je
prečitela pismo. Vrgla ga je na mizo. Tofa hitro ga je zopet pograbila in
ga raztrgala na drobne kosce.

Na steni, ob koncu postelje je visela slika, ki je predstavljala
Kristusa na križu. Pred to sliko je padla na kolena. Sklenila je roki kakor
k molitvi, dvignila s solzami v obeh očeh in zahtela:

"O Bo, o Bog, kaj sem zagrešila, da moram toliko trpeti? Nobenemu
človeku na svetu nisem storila nič hudega, pa me tako kaznuješ!"

Stanko je zlezal iz postelje. Pokleknil je k njej in jo prosil od-
puščanja.

"Poslušaj me, Albina, in odpusti mi! Saj nisem jaz kriv, če mi je
pisala. Ves, to je ona gospodična, ki je z menoj igrala. Bil sem prijazen
z njo, toda ljubezni ni bilo med nama. Verjemi mi in ne bodi žalostna!"

Oba sta vstala. Stanko je legel v posteljo nazaj, Albina pa je rekla:

"Kaj sem bdela pri tebi in ti močila glavo, med tem pa se je druga
plezila okoli tvoje glave! Stanko, Stanko! Zdi se mi, da se ne boš nikoli
spametoval. Kaj mi pomaga, če ti odpustim? Če ena stvar ni pozabljena, pa
pride še druga!"

"Poslušaj, Albina! Nisem mame, nimam sester ne bratov; vse so me

zapustili in me zapodili od doma. "oglej tole piemo, ki sem ga prejel od matere! Ako mi ne odpustiš in ako me zapodiš še ti, potem m ni več živeti. Zako si rekla včeraj? Ako ne bi bilo odpuščanja, življenje ne bi bilo vredno življenja. Zato te enkrat prosim: odpusti!"

Albina je naprej zahtevala, da odgovori Cvetki, kakor mu bo ona narekovala; potem pa jo je le pregovoril, da je popustila, češ, da to ne bi bilo lepo. Pač pa ji je moral pred razpelom, pred katerim je prižgala dve sveči, obljubiti in priseči: prvič, da bo hodil v sobotah v Ljubljano; drugič da ne bo igral in tretjič, da bo pustil prijatelja Rada - epela. Prva točka ostane obvezna seveda šele potem, ko se popolnoma pozdravi., Za prihodnje nedeljo sta se domenila, da ga pride zopet ona obiskat.

Potolažena in pomirjena sta se ločila, a med njima je ostala senca, ki se ni več dala prignati.

""

V nedeljo je Albina res prišla v Bukovje, kakor je obljubila. Stanko je še vedno bil v postelji. Bil je sicer že precej boljši, ali dalj časa še se ni mogel držati pokonci; vendar pa je upal, da bo sledečo soboto že lahko prišel v Ljubljano, kajti sedaj je bil že toliko gotov, da ne bo legar, kakor so se se spčetka bali.

Ves popoldan sta kramljala v njegovi sobi. Oba sta bila dobro razpoložena. Nič se nista kregala, nič si nista očitala. Cvetke še omenila nista.

"Kar je bilo, bodi pozabljeno! Misli ve samo še na to, kaj bo!" je rekla Albina, ko se je hotel Stanko zopet opravičevati. In tako sta tisti dan v popolnem soglasju delala samo lepe načrte za bodočnost.

"Pač bi prišel k vam na dom, samo strah me je in bojim se, kaj bodo rekli in kako me bodo pogledali!"

"Re boj se! Le priidi, vse bo zopet dobro!"

"Vse skupaj bom prosil za odpuščanje. Če mi bodo odpustili tvoji, potem tudi moji ne bodo mogli ostati neizprosnii!"

"Le pridi- in vse ti bo odpuščeno! Saj te imamo vsi radi. Samo glej, da boš sedaj držal prisego in da se boš slehnjiš res poboljšal."

Vesela in zadovoljna se je vracala Albina zvečer v Ljubljano. V vlaku je slučajno našla svojo prijateljico Milico in se ta ji je rekla, da je že dolgo ni videla tako dobre volje...

VII.

Stanko je bil zopet sárav. Njegova prva misel je bila, da pohiti k Albini in da stori svojo dolžnost, kakor sta se domenila.

Malo težko mu je bilo pri srcu, ko je zopet stopal po onih brezštevilnih stopnicah gori v tretje nadstropje. Kako ga bodo sprejeli? Ali ga ne bodo morda celo zapodili?

Rahlo in boječe je pritisnil na zvonec. Prišla je njena mati. Odprla mu je in ga prijazno nagovorila:

"Dober dan, gospod Stanko, no, kako pa kaj z vašim zdravjem?"

"Slabo, gospa, bolan, bolan sem!"

S temi besedami je vstopil. Šel je naravnost v Albinino sobo. Albina mu je že prihitela naproti, kajti slišala in spoznala je njegov glas.

Dolgo je ostal pri njej. Govoril je tudi z njeno materjo, sestro in očetom in šele potem mu je bilo malo lažje pri srcu, ko je videl, da so mu dobri ljudje odpustili vse.

"Saj vedo, da nisem slab človek, da te ljubim in da tudi nič ne morem za to, če ne imajo ženske rada!" je rekel Albini, ko sta bila čisto sama.

Tudi s svojimi domačimi se je pobotal. Tudi ti so mu odpustili. Kdo pa bo odpustil, ako ne bi odpustila mati? In kdo bi se ne veselil, kadar se sin spemetaje in poboljša, ako se ne bi veselila njegova mati? Odpustili so mu: mati, sestre in bratje. Vsi pa so mu polagali na srce, naj bo trden v svojem sklepu, da ne bo delal sramote sebi in njim; zabičavali so mu, naj bo pošten, kakor je vedno bila in je vsa Petelnova rodbina.

Tako sta Albina in Stanko mislila, da se z novo posladajo pričenja tudi za njiju zopet novo življenje...

Usoda pa je hotela drugače. Stanko ni držal besede. Preden je minul mesec april, je večkrat prelomil vse tri točke svoje prisage. Že naslednjo soboto ga ni bilo v Ljubljano. Zakaj? Zato, ker je imel vaje za neko igro v šokolskem domu. S tem se je pregrešil zoper prvi dve točki.

S Hrvatidami in Šebkinjami že prej ni več dopisoval; tudi s Ovetko je bilo za vselej končano, čeprav sta se naprej igrala skupaj, to pa morda bolj zaradi tega, ker se Ovetka sama ni več potegovala sanj, kakor pa zaradi njegove odlčnosti. Ali, da bi prenehal igrati, to je bilo preveč zahtevano od njega.

Tudi od svojega prijatelja Pepela se ni mogel ločiti. Ko sta se srečala v Ljubljani, ni mogel iti mimo njega, ne da bi mu odzdravil. In ko ga je Rado povabil v dalmatinsko klet, je imel premalo volje, da bi ne šel z njim.

Tako ni držal nobene svoje obljube. Zopet je postal žrtev svoje šibke volje.

To je uplivalo na Albino porazno. Sedaj je videla, da Stanku ni več pomoči. Zdelo se ji je, da je sanje za vedno izgubljen. Izgubila je vero, upanje in zaupanje vanj - in mislila je, da je izgubila tudi ljubezen. S studom se je obrnila od njega; zagnusil se ji je... Tega se je Stanko vedno najbolj bal in sedaj se je zgodilo... Ko je prišel, mu je v jezi pokazala vrata. Zapodila ga je od sebe:

"Poberi se, neznačajnež, in glej, da se mi ne prikažeš nikoli več pred moje oči!"

"Ne goveri tako, Albina, in ne podi me, sicer se lahko zgodi, da me res ne bo nikoli več nazaj..."

"Kar izgini, podlež, da ne bom gledala tvojega hinenavskega obraza! Ali ti ni dosti, da si me pripravil ob vse in da si me pritiral končno v - obup? Najljubše mi bo, ako te ne vidim nikoli več."

A ko je šel, ko nekaj časa ni pisal in ko ga tudi ni bilo več bližu, ji je bilo žal, da ga je napodila. Sedaj je videla, da njena ljubezen vendarle še ni ugasnila. L j u b e z e n , r o j e n a i n p o s v e d e -

na v svetlošem maju, oči sčene in prerojena v trpljenju in preizkušena v žalosti, ne umre nikoli! Konča se cela s smrtjo. To je zaslužila sedaj tudi Albina.

Cele ure, cele popoldneve je prejekala v svoji sobici in ponoči ni mogla spati. A najhujše je bilo, da ni imela človeka, kateremu bi upala potožiti svoje gorje, da bi ji prinesel malo tolažbe. Bala se je očitkov, morda celo upravičenih očitkov. Tako je trpela sama in čakala. Mislila je in mislila, kaj bi storila, da bi prišel zopet k njej.

Prišel je. Kar sam od sebe. Ponosen in samozavesten je bil kakor kralj, ki se je vrnil v svoje kraljestvo in ki s prezirom in pomilovalno gloda na bitje, ki ga obdajajo. Albini se je zdel smešen v tej vlogi, ali zadovoljna je bila, da je sploh prišel.

Na velikonočno nedeljo zvečer sta šla v kavarne. Melita je bila z njima. Stanko je zamišljeno sedel pri mizi, s prekrižanimi nogami in s pogledom, blodečim v daljavo. S prsti je neprestano trkljal po mizici. Ker se je nasmehnil, kakor da se je nekaj lepega domislil. Albina je opazila njegov smehljaj.

"Na kaj pa si misli sedajle?" ga je vprašala.

"Ah nič, mislil sem, kako se bom ob dopustu peljal z aeroplanom iz Zagreba v Beograd."

"Beveda, da bi obiskal svoje Zlato; ne boš, pa ne boš!"

"No pa ne, saj sem samo premišljal, kako sanjave bi morale biti vožnja po zraku."

Okoli desete ure so šli domov. Padel je lahek dež. Stanko in Albina sta šla hitro naprej, Melita pa jima je počasi sledila. Stanči se je zelo mudilo. Tako je tekkel, da ga je Albina komaj dohajala. Kakor bi ga bilo sram, ko sta šla mimo pošte! Kakor bi se bal, da bi ju kdo ne videl.

Albina je to čutila. Hudo ji je bilo, a rekla ni niti besedice. Šele pred vrati sta se ustavila.

"No, kaj pa jutri? Ali greva na sv. Jožt?" je vprašala Albina.

"Saj tako ne bo lepo vreme!" je hitro odgovoril Stanke.

"Ali sedaj velikonočni ponedeljek ni več najin praznik? Ali bo od-
elej izbrisan iz najinega koledarja?"

V tem je prišla sestra in Stanke ni nič odgovoril.

Stanke je imel slabo vest. Ko je bil sam, je čutil in se zavedal, da ne dela prav in da njegovo ravnanje ne more imeti dobrega konca. Večkrat si je očital, da se sdi samemu sebi grā: ~~xxxxxx~~ s v o j o A l b i -
n o, k i s e m j o h o t e l p e l j a t i v r a j, s e m p a h -
n i l v p e k e l! Drugič se je hotel sopot tožiti: Saj nisem grešil
proti njeni ljubezni, čeprav sem včasih krenil na stranpota! To me ji je
se bolj približalo, ker sem videl, kako velika je razlika med njo in dru-
gimi. In ko sem ji prikrival svoje grehe, sem to storil zato, ker sem mi-
slil, da je boljše tako!

Ko pa je prišlo vse na dan, je videl, da ni bilo prav. In zato je
bil ves nesrečen, ves razdvojen. Njegov duh je bil zlomljen, zlomljena
njegova volja. Rešitve je iskal v odpustitvi, tolažbe v delu in pomoči pri
Bogu. Njegove misli so bile mrtve, a v duši ga je gloдалo kesanje...

Zopet je prijazno majsko solnce vsipalo svoje žarke in rosilo
blagoslov na gozdove in trate, na polja in stezice, po katerih je nekoč
vsa srečna hodila Albina s svojim Stankom, zopet je vzkliko novo življe-
nje v naravi in nova sreča se je naselila v srcih otetisočev- Albini pa
je bilo vsak dan hujše. Počasi se ji takli d evi in a vsaki je občutila
večjo žalost v svoji duši. Stanke ni več prihajal k nji. Upala je še ved-
no, da se bo vrnil; ko ga pa le ni bilo, se je polagoma navadila tudi na
to, a trpela je nesno.

Včasih je mislila, da ji bo počilo srce, tako hudo ji je bilo, ta-
ko jo je bolelo. Včasih pa so jo obletavale strašne misli, ki jih kar ni
mogle odpediti. Tisto leto je bilo toliko samomerov, kakor morda še niko-
li in večinoma zaradi nesrečne ljubezni. Ko je čitela časopisna poročila
o njih, so se ji začele vsiljevati čudne misli:

"Ali je vredno naše življenje, da mora človek toliko trpeti? Ali nimajo morda prav tisti, ki sežejo po samokresu, vrvi ali strupu, da se rešijo bede in trpljenja? Ali ne storijo dobro delo sebi in drugim, ako se prostovoljno umaknejo z mesta, kjer so vsem samo v nadlego? Ali niso junaki, ki imajo pogum, da vršejo proč to, kar nekateri tako visoko cenijo in od česar se ne morejo ločiti? - Ne, nikakor ne in nikoli! Junaki so oni, ki pogumno prenašajo vse gorje, ki jih zadane, in to v zavesti, da božja previdnost nikoli ne naloži človeku tolike bremena, da ga ne bi mogel nesti, samo če hoče! Moči in volje je treba!" Tako je medrovala, s čisto je občutila, da ji primanjkuje te moči in volje. Zato je v najhujšem obupu zaupno dvignila oči proti nebu in prosila:

"Ljubi Bog! Nikoli te nisem želela v svojem življenju. Reši me in daj mi moč, da te ne želim še sedaj v svojem obupu!"

Šla
Kerkoč je prišla s profesorjevo Milico, h kateri je v zadnjem času zopet večkrat zahajala, na izprehod čez Rožnik, čez tisti lepi in od Boga blagoslovljeni Rožnik, o katerem Ljubljanci niti ne vedo, kaj imajo v njem. Lepo je bilo v njegovem gozdu: ptički so peli na drevju in šmarnice so svetlele pod grmi. Počasi sta stopali deklici po mehki poti med drevjem, kar bi hoteli po pravljicnem vrtu. Poslušali sta, gledali in uživali. Albina je bila zelo molčeča. Milici pa se to ni zdelo nič čudnega, saj je po navadi bila taka.

Gori na vrhu šišenskega hriba sta se ustavili. Albina je mahnila z roko in vzkliknila:

"Oh, kako lep je svet! Še neurečen človek mora občutiti, da je lep!"

Milica ji je pritrdila, a to se ji še sanjalo ni, da misli Albina na sebe. Saj ni vedela, kako neurečna je in koliko trpi in da je malo manjzalo, da ni pri teh besedah začela plakati na glas.

" "

Prišli so binkoštni prazniki. Maj se je nagibal h koncu, a Albini še vedno ni prinesel tolažbe, ki jo je bila tako potrebna. Tisti majnik ni

bil več njen. Tisto leto sanje niso več cvetele rožice, ptički so utihnili in solnčni žarki so odpevedali svojo toploto. Ni je bilo stvari, ki bi ji mogla vrniti izgubljeno vero in uničeno upanje, od ~~kudarkihkudarkih~~ nikoder ni hotel priti dobrotnik, ki bi ji vliil vsaj kapljico leka v kupo njenega trpljenja. Dan ji ni prinesel uteha, noč ji ni mogla dati pokoja, samo kadar se je žalostno ozirala gori v jasno nebo, se ji je zdelo, da jo vabijo zvezdice in kličejo k sebi... Zanj je umrlo vse. Vse je bilo mrtvo okoli nje in v njej. Samo še do smrti izmučena ljubezen je slabotno utripala pod razvalinami strte mladosti...

Njeni računi s Stankom so bili sklenjeni. Nič več jih ni moglo spreminiti. Vedela je, da ga ne bo več, pa če bi prišel, je bila odločena, da ga zapodi brez oklevanja od sebe in da mu pove zadnje besede v slovo. Toliko hudega ji je storil, pa mu je vendar odpustila! Sedaj mu ne more odpustiti več, sedaj je konec njenega trpljenja.

Povedali so ji, da se je za praznike pripeljal v Ljubljano. ~~xxkx~~ Bala se je njegovega prihoda, a vendar ga je želela, da mu pove, kar mu gre.

Na binkoštni torek je prišel. Prišel bi bil že prej, pa se ni upal, malo pa mu je branil tudi ponos. Po dolgem notranjem boju se je končno odločil, da jo obišče, preden se vrne v Bukovje. Mislil je, da se bo Albina zopet dala pogovoriti in da bo zopet vse dobro, kakor je bilo vedno. Ali topot se je motil.

Sentjakovska knjižnica v Ljubljani

Mirno je sedel v njeni sobici in trkljal s prsti po mizi. Pogledoval je skozi ~~skozixskx~~ odprta vrata preko balkona gori proti Kamniškim planinam in čakel. Zda pa zdaj se je ozrl na Albino, ki je sedela na nasprotni strani in tudi molčala. Tudi ona je čakala. V njeni duši se je vršil zadnji boj.

Mučna tišina je vladala v sobi, v kateri je nekoč kraljevala razkošna ljubezen. Ko je Stanke videl, da Albina trdovratno moči in da mu niti prijaznega pogleda ne privoščči, je vstal, da odide.

"Vidim, Albina, da ti ni prav, da sem prišel, zato grem."

Tedaj je planila Albina s svojega sedeža, preteče dvignila roko in s trdim, odločnim glasom spregovorila:

"O, prav je, da si prišel, in tudi prav mi je, da greš! Le pojdi! Jaz bom itak kmalu rešena vsega trpljenja, to čutim, to vem. Tebe pa naj Bog kaznuje za vse gorje, ki si mi ga prinađeal v mojem življenju!"

Stanko se je zdrznil. Bil je tako iznenaden, da niti odgo vriti ni mogel, s Albini so se vllile solze po bletem obrazu.

Tedaj je nekdo pozvenil. Albina si je hitro obrišala oči, on pa je nervozno korakala proti izhodu. Noge so se mu šibile in v glavi se mu je vrtelo. Radoveden je bil, kdo je prišel, da ju moti ob njunem slovesu.

Bil je profesor Janko. Albinina mati ga je prijazno sprejela. Stanko pa je razburjene nekaj jecljal in rekel, da se mu mudi k kosilu. Še enkrat se je ozrl proti njeni sobi, misleč, da bo prišla Albina za njim-toda Albine ni bilo. In tako sta se ličila, ne da bi si stisnila roke, ne da bi si rekla zadnji "zbogem" v pozdrav.

Albina se je med tem že malo umirila. profesorju se je kljub temu takoj zdelo, da se je moralo med njima nekaj zgoditi, mislil pa je, da je bil gotovo navaden prepirček, kakor je to nekaj vsakdanjega med zaljubljenimi. Zato ni hotel izpraševati.

"Prišel sem, Albina, da malo pogledam, kako se pripravljaš za maturo. Saj te ne bom dolgo motil, samo mimogrede sem se oglasil."

Albina se je že popolnoma obvladala. Samo bila je silno bleda in nepopisno žalosten je bil njen pogled, toda profesor niti slutiti ni mogel, kako hudo ji je bilo pri srecu.

Janko ni ostal dolgo pri njih. Obljubil je, da bo preskrbel Albini neke knjige za maturo, potem pa se je poslovil.

Po njegovem odhodu je Albina zopet zaplakala. Zrušila se je na stol in začela težko dihati.

"Mama, Janko misli, da sem srečna, in nima pojma, kaj se je zgodilo med nama. Saj ima sedaj tako dobro mnenje o Stanku. Malo je manjkalo, da se nisem razjokala pred njim in potem bi bil vse vedel..."

"Njemu bi pa vendar lahko povedala po pravici..."

"Ne morem, ne upam! Sicer bo pa itak sam kmalu vse zvedel. Naj misli, da sem srečna, naj veruje v Stanka, saj to na stvari ne more nič izpremeniti."

""

Bila je jasna sobota, drugi dan meseca rožnika. Albina je pred dvema dnevnoma dovršila osmo šolo in se je začela marljivo pripravljati za maturο. Še teden je imela časa, potem bodo pa že pisali in nalogam bodo sledili ustni izpiti.

Ker je poprej veliko zamudila in ker je imela dneve, ko se sploh ni mogla učiti, se je bilo sedaj treba pošteno prijeti učenja. Sklenila je, da bo zgodaj vstajala in da ves dan ne bo šla z doma. Prosila je mamo, naj jo vsak dan pokliče ob štirih zjutraj.

Tisto jutro jo je poklicala šele ob šestih. Albina se je silno razburila.

"Zakaj me nisi poklicala ob štirih, kakor sem te prosila?"

"Nisem hotela, ker si ponoči tako alaba spala!"

"Pa vendar bi me bila morala poklicati!" je ugovarjala Albina.

"Saj pravim, da si se vse noč premetavala po postelji in da si šele proti jutru zaspala. O, se boš že še naučila!"

"Nič, sedaj se pojdi pa ti učit namesto mene!"

Jezno je zaloputnila vrata za seboj in šla v kuhinjo. Tu se je naslonila s komolci na mizo, porinila odprto knjigo od sebe proč in se začela jokati.

"Zaradi tega se ti vendar ni treba razburjati," je rekla mama, ki je prišla za njo, da bi jo pomirila.

Albina ni odgovorila. Materi se je zdelo, da je bil to le zunanji povod za njeno razburjenje, pravih vzrokov pa je iskati kmalu drugje. Kajti večkrat po vrati je vstala od mize in šla k vratom, kakor bi nečesa pričakovala, in ko ni bilo nič, se je ježno vrnila v kuhinjo nazaj. Še vedno je

tlela v njeni duši iskrica upanja: morda bo pa le kaj pisal. Započila in proklela ga je-pa vendar... Tako je pa s žensko srce, ki ljubi!

Skušala se je učiti, pa ni šlo. Obšla jo je težka misel: Kaj, ako ne napravim mature? Kaj potem? In zopet je zajokala.

Mama ji je ponudila kavo, toda Albina ni mogla jesti. V prsih jo je tiščalo, kakor se nikoli in srce ji je bilo, kakor bi ga nika ji hotelo razgnati.

"Hvala, mama, sedaj ne morem!"

"Boš pa mogoče pozneje in če se ohladi, jo pa kar na plinu malo pogrej!"

"Hvala, bom videla..." je odvrnila s slabotnim glasom.

Okoli devete ure zjutraj je odšel mama na trg in Albina je ostala sama doma.

Čez dobro uro je bila mama že zopet nasej. Drugikrat se je zamudila dalj časa v mestu, tisto dopoldne pa jo je naka neprijetna slutnja gnala domov.

Ko je stopila v stanovanje, se ji je čudno sdelo, da je vse tako tiho. Kajti navadno se je učila Albina na glas. Odložila je kosaro v predsobi, nato pa je stopila v kuhinjo.

Albina je stonela pri mizi. Roke je imela prekrižane čez odprto knjigo, a glava je mirno počivala na njih. Mama je mislila, da spi.

"Albina, ali nisi pogrela kave?" je vprašala prijazno.

Nobenega odgovora. Poklicala je še enkrat in ko zopet ni dobila odgovora, je skočila k njej. Tedaj pa se je tako prestrašila, da je zavpila na glas. Albina je ležala nepremično in nobenega znaka življenja ni bilo opaziti na njej.

Neurešna mati jo je začela tresti in klicati, kakor bi jo hotela vzbuditi iz globokega spanja.

"Albina, Albina! Ali me ne slišiš? Ali ne slišiš svoje mame, ki te kliče? Zbudi se in vstani, Albina!"

Toda Albina ni slišala več. Bila je mrtva.

Ko je mati videla, da se ne gane, je začela klicati na pomoč. In kmalu so prihiteli ljudje iz hiše skupaj.

"Kaj pa je, kaj se je zgodilo?"

"Naša Albina je mrtva..."

"Mrtva? Kaj pa ji je bilo?"

"Ko sem šla na trg, se je še učila, zdaj pa je mrtva-mrtva za vedno! Detovo jo je sadela srčna kap; saj ji je večkrat prišlo slabo, ko je imela revica tako hudo srčno napako."

"Srčna napaka, srčna kap?" je vprašal sosed, ki kar ni mogel verjeti. Zunaj na stopnicah pa je rekel svoji ženi:

"Ubogi starci! Toliko truda, toliko stroškov, pa vse-sastonji!"

Sosede so tolažile obupano ženo, ki je bilo vas zbegane in obupane. Pomagali so ji spraviti Albino v sobo na posteljo. Njeno telo je bilo še gorke, srce pa ni utripalo več.

~~xxxxx~~ Poslali so po zdravnika, sama pa se je spomnila, da mora o nesreči obvestiti tudi svojega moža. Težka je bila njena pot, ali morale jo je prehoditi.

Ko ga je našla in ko mu je v kratkih besedah povedala, kaj se je zgodilo, se je prijel za glavo in rekel:

"Se to me je morale doleteti!" Potem je šel žalosten z njo proti domu.

Ko sta prišla domov, sta si še dva zdravnika na vso moč prizadevala, da bi deklico z umetnim dihanjem zopet obudila k življenju, toda vsi poskusi so bili zaman.

"Tu se ne da nič pomagati," je rekel eden izmed njiju in drugi je pritrdil, "kajti sadela jo je srčna kap."

Tedaj je prišla tudi Melita domov, ki je med tem že izvedela za tržno novico. Z obupnim krikom se je vrgla na mrtvo sestro in sadela na njo vso moč plekati.

"Albina, uboga Albina! Še sinedi si mi rekla, da mi moraš nekaj povedati, a jaz nisem imela časa... in sedaj si našla skrivnost o sobo v več-

nost!" Poljubljala jo je, tresla in klicala in dolgo se ni mogla umiriti. In če bi resnična in globoka verskiška sestreka ljubezen obujala mrliče, bi se bile morale zbuditi tudi Albina.

Vest o tragični smrti nesrečne dijakinje se je z bliskovito naglico razširila po vsem mestu. Izzvala je ne le pri znancih in prijateljih, ampak tudi v vsej javnosti splošno sočutje. Vsi ljubljanski dnevniki so prinesli daljšo poročila in vsi so posvetili nekaj prav lepih in toplih besedi njenemu spominu.

Stanku je brzojavila Melita že popoldne, naj nemudoma pride v Ljubljano. Ko je prispel brzojav v Bukovje, ga ni bilo doma. Bel je bil s svojim prijateljem nekam na izlet. Tako je izvedel za žalostno novice sele iz časopisa.

Kakor bi ga bila udarila strela iz jasnega neba, tako mu je bilo, ko je čital nasadne vrstice. Enkrat, dvakrat, trikrat je prečital, a se ni mogel verjeti. Časopis mu je padel iz rok, postal je bled in zazdelo se mu je, da tudi proti njemu izteguje smrt svoje ledene roke. Uprl se je s komolci ob mizo in se zamislil...

V nedeljo zjutraj je prišel. Bil je ves utrujen in potrč do smrti. Komaj se je privlekel po stopnicah. Vrata so bila odprta, v sobi je bilo polno ljudi. Albina je ležala v svoji postelji med svežim cvetjem, ki so ga ji prinesle njene prijateljice in tovarisice in ki ga ji majnik ni mogel dati. Ob straneh so gorele sveče. Vsa postelja je bila zasuta z nageljni in vrticami, da je komaj opazil med njimi njeno mirno obličje in pa bele roke s križem med stisnjenimi prsti.

Položil je venee, ki ga je prinesel s seboj k njim njenim nogam. Srečen je bil iz samih belih smarnic, ki jih je ranjke najpolj ljubila. Na svilenem traku se je blestel napis: Svoji nepozabni Albini - Stanke.

Ljudje so se usaknili. Eni so odšli, nekateri pa so stopili v drugo sobo k Albinini materi, ki je kar niso mogli potolažiti.

Nazadnje sta ostala Stanke in Melita sama v sobi. Melita je stala na koncu postelje in od žalosti ni mogla govoriti. Kemo se je osirala na

bledi obraz svoje sestre, ki je počivala med rožami, kakor bi spala. Tako mirno se ni počivala km nikoli, brez tuge in bolesti v srcu. Srečna, končno vendarle srečna, saj ni imela ničesar od tega sveta razen trpljenja in bede. Bog je ušlišal njeno prošnjo in jo je rešil, da ga morda ne bi žalila ob slabem uri...

Stanko je pokleknil pred posteljo. Prosil je Melito, saj ga za trenutek pusti samega. Toda ta se je delala, kot da ni slišala njegove prošnje.

"Kdo bi bil mislil, Stanko, da nas bo tako kmalu zapustila?" je rekla s tihim, a prijaznim glasom.

Stanko ni ~~ničesar~~ odgovoril. Položil je desnico na mrzlo čelo in posrečenojkrat poljubil blede lice, potem pa je naslonil trudno glavo na rob postelje. Dolgo je tako slonel in Meliti se je zdelo, da je na tihem molil. Med molitvijo se je večkrat stresel in vzdihnil.

"Albina, Albina!" je izpregovoril naskočeno kakor v polnu, "odpusti mi! Sedaj, ko si mrtva, te prosim: vzemi z mene svoje kletev in odpusti! Albina! Saj si me ~~kmalu~~ imele tako rada! Odpri oči in poglej me še enkrat!"

"Nikoli več vas ne bo pogledala, Stanko."

"O, ti bo dolgočas, Albina, priidi pome, saj ne bom mogel biti brez tebe! Kmalu, kmalu pridem za teboj!"

Bato je vstal in stopil k maki, ki je ležala na postelji in ki je bila vas objokana in strešno izmučena.

"Pomirite se, gospa," je rekel s prosečim glasom, "še mora tako biti. Tudi meni je huče in to tem bolj, ker se bojim, da sem morda tudi jaz malo kriv... Zato vas prosim, da mi odpuščate, če mi morete odpuščati!"

"Jaz vam ne maram ničesar očitati, gospod Stanko. Sicer sem pa tudi premlada, da bi sedaj kaj mogla misliti o tem. Vi boste še sami najbolj vedeli."

Stanko je odšel. Rekel je, da gre v cerkev, da bo molil za Albino in njeno dušo. Še kake pol ure se je vrnil. Z njim je bila njegova starijša sestra, ki je imela Albino zelo rada.

Kar prestrašil se je, ko je zagledal v sobi Albinino betro in nič-

nega moža. Sestra je bila prijazna, mama mu je odpustila, vsaj očitala mu ni ničesar, oče je molčal in mu tudi ni rekel šal besede-botre in njenega moža pa se je bal.

V vsem stanovanju je vladala grobna tišina, samo skozi priprte vrata je bile slišati plač in zdihovanje nesrečne matere.

Ko ga je botra zagledala, si je zakrila z robcem oči in zahtela. Potem pa se je takoj obvladala. Ostro mu je pogledala v obraz. Od njega ji je blisknilo oko na mrtvo Albino, a od tedaj zopet k njemu nesaj. Ni izpregovorila besedice, toda njemu se je zdelo, da govori njen očitaajoči pogled glasneje, kakor bi mogla foveriti sama.

Tudi njen mož ga je jezno in zaničljivo pogledal, potem pa se je obrnil od njega, da ga ne vidi več. Na tihem si je mislil:

"Albina, Albina! Boljše bi bilo zate, da ga nisi nikoli spoznala!"
Rekel pa tudi ni nič, samo mignil je svoji ženi, nakar sta se poslovila in odšla.

Emela za njima je šel tudi Stanko.

Profesor Janko je v soboto proti večeru prišel z izprehoda. Komaj je odprl vrata, mu je že prihitel naproti njegov sin in zaklical:

"Papa, Albina je umrla!"

"Katera Albina?"

"Albina, Skrjančeve Albina, ki je bila še v ardeu pri nas na vešer-
ji!"

"Kamogoče!"

"Na, poglej časopis!"

Profesor je pograbil časopis in prebral usodno poročilo. Ni mogel verjeti, da je res.

Vrgel je časopis na mizo, stekel po stopnicah in krenil naravnost proti Skrjančevim. Služkinja je povedala, da sta pravkar tudi gospa in Milica odšli tjakaj. Tudi onidve nista mogli verjeti.

Ko je pritekel k Skrjančevim, je videl, da je na žalost vse res. Njegova nekdanja učenka je bila mrtva. Nič več ni slišala obupnih klicev sestrinih in materinih, nič več je niso mogli goniti njih vadihi in solze njenih zaprepaščenih prijateljev.

"Poglejte, gospod profesor, kakšna nesreča nas je zadela!" je rekla gospa Skrjančeva, ki jo je kar dušilo. Njen glas je bil hripav od neprestanega joku in oči so ji bile krvave.

"Zadela me sem čital, pa nisem mogel ~~skrajši~~ verjeti..."

"Saj bi vam bili že zjutraj sporočili, pa smo bili val zmešani!"

Zadela je krčevito ihteti. Vsem se je smilila, ki so jo videli.

Ob zglavju je sedla starejša dama, vdova po polkovniku, ki je stanovala v isti hiši in ki jo je nesreča globoko zadela. ~~xxxi~~ Tudi ona je Albino dobro poznala in jo je imela posebno rada. Med prvimi je prihitela k Skrjančevim in jim je ponudila svoje gostoljubno in redodarno roko. In potem je ostala skoro ves čas pri obupni materi.

"Potolažite se, gospa," je rekla, "da se še vam kaj ne pripeti! Saj je že ona nesreča sadosti velika!" A ona je jokala naprej...

Profesor jo je sočutno gledal in tudi njemu se je smilila.

"Le pomirite se, gospa," je rekel, "bogve na koga in zakaj je to prav!"

"Pomislite: njene prijateljice in njeni tovariši se pripravljajo za maturo in se veselijo življenja, naša Albina pa leži mrtva na postelji... Ahi..."

"Hudo je, a se ne da spremeniti! Kaj pa Stanko, ali že ve?"

Janko se je vsedel na divan in gospa je začela pripovedovati. Povedala mu je v pretrganih odstavkih vse, česar Janko še ni vedel.

Profesor se je šudil. Zanj je bilo vse to prav tako nepričakovano kakor Albinina smrt sama.

"Meni pa je Albina še pred kratkim zatrjevala, da je vse dobro in jaz sem bil kar vesel, ko sem mislil, da je srečna z njim."

"Ni marala tožiti. Rejbi je sama nosila svoje gorje, kakor da bi komu tožila. Samo meni je večkrat rekla: Kako prav je imel profesor Janko, ko me je pred štirinajstimi leti svaril..."

"Nikoli ni kriv samo eden; veste, ljudje so hudobni in radi več rečejo, kakor je. Jaz ne morem misliti, da bi bil Stanke slab človek."

"Vi ga ne poznate, zato imate predobro mnenje o njem."

"Pa vsekakor bi menil, da moramo biti prizanesljivi v sodbi o njem."

Albina ga je ljubila in veda, da bi ji bilo hudo, ako bi ga preostre sodili in mu delali celo krivico. **N e o b s o j a j m o ž i v i h , k e r s t e m n i š t v o n e k o r i s t i m e !**

Se dolgo je ostal profesor Janko pri Krjancvih. Tudi naslednja dneva se je še nekajkrat ogledal pri njih in jim je v težkih urah prijateljski stal ob strani.

Dolge vrste ljubljancev so prihajale od jutra do večera, da se poslovijo od nezrele Albine. Njene prijateljice so prišle po večkrat, kakor da se kar ne bi mogle ločiti od nej. Njeni sošolci, njeni znanci, njeni prijatelji, pa tudi drugi, ki je niso poznali, ki pa jih je ganila njena žalostna usoda, so prišli, da jo vidijo in da zmoliijo očensko za njeno dušo. Slehertemu izmed njih je stopila solza v oko, ko je videl med svečami in svetjem svetlo mesto. Prišli so njeni profesorji, da izkažejo zadnjo čast svoji marljivi učenki, in tudi gospod katehet je prišel, da izreče ubogi materi tolažilno besedo.

Otožno so peli zvenove v frančiškanski cerkvi in naznajali ljubljancem, da bo mati zemlja zopet kakor nekje prejela, kar je njenega.

Gori pred ponosno trindestropno hišo so se zbirali ljudje. Prihajali so od vseh strani. Vedno več jih je bilo in nekateri so že nestrpno čakali.

Med tem so se odigravali pri Krjancvih pretresljivi prizori. Orni mošje so Albino sabili v krsto. Vse je zaplakalo - mati se je zgrudila na tla.

Profesor Janke ji je pomagal in ji nasvetoval, naj bi morda rajši ostala doma.

"Pustite me, naj grem z njo, saj sem močna!"

Možje so odnesli žalostno breme po stopnicah. Spodaj v veži so počakali, da so prišli duhovni gospodje in blagoslovili krsto, obloženo s svežimi vencmi in šopki.

Njeni sošolci so zapeli ganljivo žalostnko. Mnogi so plakali sami, ko so videli plakati žalostno mater, sestro in oseta ob beli krsti.

Konji so potegnili, spreved se je začel pomikati po široki cesti. Dolga je bila vrata, ki je stopala na mrtvaškim vozom, še več ljudi je stalo ob straneh in tverilo špalir, a pred krsto so korskali njeni sošolci in drugi dijaki v velikem številu...

Pri predoru se jih je mnogo vrnilo, dosti pa jih je šlo še naprej, ker je bil nenavadno lep dan.

V tihi cerkvi na pokopališču so ji zapeli drugo pesem. Mogočno so odmevali ubrani glasovi v svetem preostoru, ob krsti so gorele sveče, okoli pa so glasno ihteli sorodniki in prijatelji.

Pred odprtim grobom so se zadnjikrat ustavili. Trije duhovniki so odpravili zadnje molitve. Potem so spustili pogreben krsto v jamo. Pater Kasten je pravil pozneje svojemu duhovnemu bratu, da še ni nikoli svtako težki srcem vrgel prsti v grob kakor takrat. Tudi njemu je bilo žal izgubljene mladosti.

Solze so se zasvetile v obeh navzočih, ko je zadonela med cipresami "Vigred se povrne", ki je zaključila žalostno opravilo...

Lep in veličasten je bil Albinin pogreb. Malokatera mlad nka je imela enskega. Skoro vsi njeni snanci in prijatelji so jo spremlili na njeni zadnji poti.

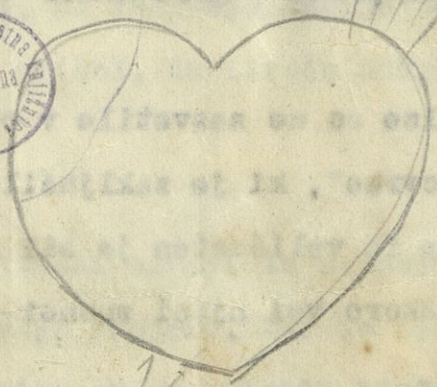
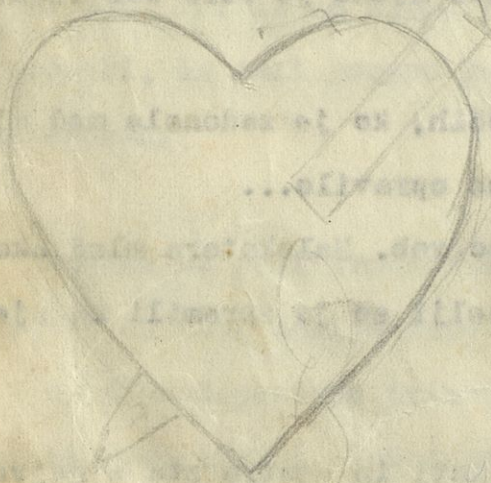
Minuli so meseci, minila leta. Mati in sestra sta z največjo skrbjo in brigo uredili novi Albinin dom tam doli pri Sv. Križu: s drobnim, belim peskom posut preostorček, sredi njega podolgovata marmornata elipse, zasajena z

rožami, okoli in okoli dehteče vrtnice, ob strani majhne lesena klopa in od
spredaj bela plošča z napisom: Albina Škrjančeva. To je njen grob. Dan za dnem
prihajate mati in sestra in prinašata svežega svetja. Včasih pa gaokradi z
rižami tudi tuja roka in na sveti večer je prinesel nekdo božično drevesce,
na katerem je sagorelo nebroj luči v temno noč. In kdo je tisti, ki je tudi
še ni pozabil? Nihče drugi, kakor Stanko, ki je bil v svojem bistvu vendarle
dober človek... Resje. tako !!!!!

Konec.

oh, Albina, tudi jaz!

Šentjakebska knjižnica v Ljubljani

Gusto sva Toba

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000510437

